

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૧૫૦/-

વર્ષ : ૪૩મું
એપ્રિલ - ૨૦૧૮
અંક : ૪૭૯

મંગલ મંદિર • એપ્રિલ-૨૦૧૮ • ૧
(કુલ પાના : ૮૨)

મંગલ મંદિર

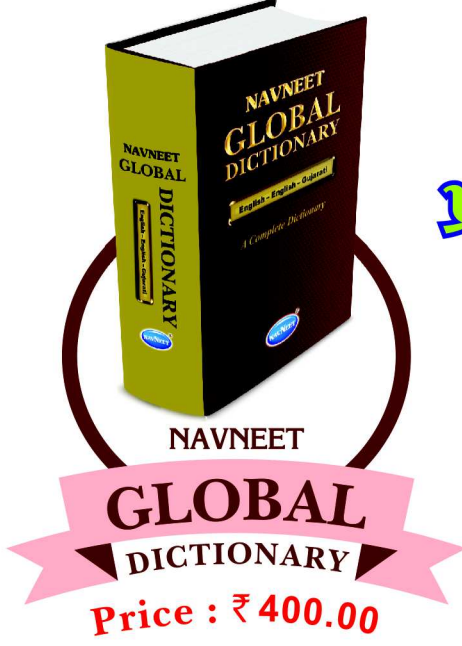
શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદનું માસિક મુખપત્ર

: મુખ્ય કાર્યાલય :

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ
માતુશ્રી સાકરબહેન રવજી મોરારજી લાલન (કોડાય-સુપ્રીમવાલા)
શ્રી કચ્છી જૈન ભવન

૪૩-૪૪, બ્રાહ્મણ મિત્રમંડળ સોસાયટી, પાલડી, એલિસબ્રીજ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૬
ફોન : (079) 2657 8892, 2658 1501, 2657 9469 ફેક્સ : (079) 2658 2060
Email : kjssmangalmandir@gmail.com • website : www.kuthijainahd.org

નવું નવાં પ્રકાશનો

મુખ્ય વિશેષતાઓ :

- વર્તમાન સમયમાં અંગ્રેજી ભાષાની અગત્યને ધ્યાનમાં રાખીને તૈયાર કરવામાં આવેલા સર્વાંગસંપૂર્ણ કોશ.
- અંગ્રેજી સ્પેલિંગ 'બ્રિટિશ ઇન્ડિશ' પ્રમાણે અને તેના ગુજરાતીમાં અર્થ 'સાર્થ જોડણીકોશ' પ્રમાણે આપવામાં આવેલ છે.
- લગભગ 25,000 મૂળ શબ્દો અને 40,000 સાધિત શબ્દો મળીને કુલ 70,000 શબ્દોના વિશદ અર્થોનો ગુજરાતી તથા અંગ્રેજી એમ બંને ભાષામાં સમાવેશ.
- જ્યાં મૂળ શબ્દ ક્રિયાપદ છે, ત્યાં તેના ભૂતકાળ (p.t.) અને ભૂતકૃદંત(p.p.)નાં રૂપોનો પણ સમાવેશ.
- જરૂરિયાત પ્રમાણે શબ્દો અને રૂઢિપ્રયોગોનો અંગ્રેજીમાં વાક્યપ્રયોગો વ્હારા સરળ સ્પષ્ટીકરણ સાથે સમાવેશ.
- સ્પેલિંગના ઇચ્છારોજું International નિયમ મુજબ નિર્દેશન જેમ કે, Budget ('બજિટ'), Development ('કિ'વેલપમન્દ), Grandmother ('ગ્રેન્ડમધર).
- રોજિંદા જીવનમાં વપરાતી વિવિધ વસ્તુઓ તેમજ આસપાસ જોવા મળતી વસ્તુઓના વિપુલ શબ્દભંડોળનો પરિશિષ્ટમાં સમાવેશ.

Knowledge is wealth

NAVNEET EDUCATION LIMITED

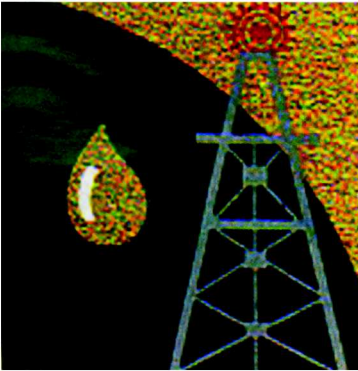
Correspondence Address : Navneet House, Gurukul Road, Memnagar, Ahmedabad-380 052, India.
phone : (079) 6630 5000 • 66305001, 2745 1000 • Fax : (079) 6630 5011, 2748 8000
email : navneet.ahd@Navneet.com • Website : www.navneet.com

Available on HIRE

- Gas Engine Driven Generators
Range : 50 KVA to 10 Mega Watts
- Gas Engine Driven Gas Compressors
Range : 10 HP to 8000 HP
- Oil & Gas Processing Equipments Readily Available
- Work Over Rig 100 Ton, 50 Ton & 30 Ton Capacity
- 120 kg/cm² Air Compressors

We Provide

- Complete equipment Readily Available
- Spare Parts
- Operation & Maintenance
- Engineering Consultancy

Corporate Office :

Deep Industries Limited

6th Floor, N.G. Tower, Opp. Fun Republic Cinema,
S.G. Highway, Ahmedabad - 380 015.

Tel # 91-79-26862076/78

Fax # 91-79-26862077

Registered Office :

Deep Industries Limited

Opp. Suryanarayan Bunglows,
State Highway, Motera,
Dist. Gandhinagar.

Phone # 91-79-27571128

Fax # 91-79-27502464

Email info@deepindustries.com

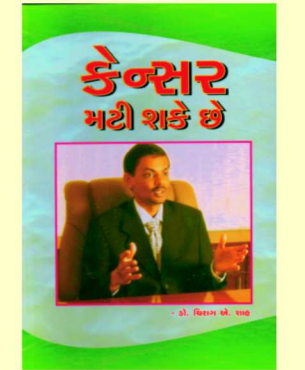
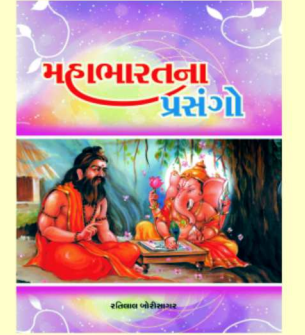
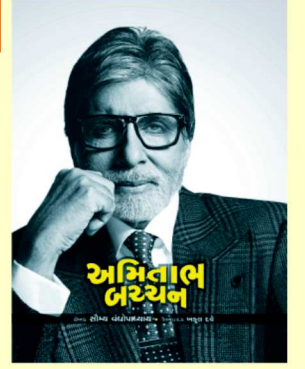

AN ISO 9001 - 2000 COMPANY

દરેક પરિવારમાં એટલિસ્ટ આ પુસ્તકો હોવાં જ જોઈએ !

- દીકરો વહાલનું આસમાન ● નીલમ દોશી ● રૂ. 280
દીકરી વહાલનો દરિયો છે તો દીકરો વહાલનું આસમાન છે એવું પુરવાર કરતા લેખો.
- પિતા-પપ્પા-ડેડી ● સંપા. રતિલાલ બોરીસાગર ● રૂ. 250
માતાનો મહિમા ગાતાં પુસ્તકો અનેક છે, પિતાના મહત્વની માર્મિક વાતો સમજાવતું પુસ્તક.
- માય ડિયર સન ● ડૉ. રેણુકા પટેલ ● રૂ. 165
એક માતાએ દીકરાને લખેલા લાગણી નીતરતા પત્રો.
- ઘરથી ઘર સુધી ● હિતેન આનંદપરા ● રૂ. 151
ઘર એટલે શું ? પારિવારિક સંબંધો, ઘરની સજાવટ, વિવિધ ઓરડાઓનું મહત્વ વગેરે.
- પુરુષ એક સેન્ડવીચ ● રીકિન શાહ ● રૂ. 100
પત્ની અને માતા વચ્ચે રહેંસાતા પુરુષની પીડા રજૂ કરતા લેખો.
- મેરા જીવનસંગીત ● ડૉ. કમલેશ આવસત્થી ● રૂ. 200
'વોઈસ ઓફ મૂકેશ' તરીકે જાણીતા અને લોકપ્રિય ગાયક ડૉ. કમલેશ આવસત્થીની રસછલોછલ આત્મકથા.
- અમિતાભ બચ્ચન ● અનુ. બકુલ દવે ● રૂ. 750
મહાનાયક અમિતાભ બચ્ચનની જીવનસફરની સચિત્ર રસભરી દાસ્તાન
- અંતરનાદ ● અનુ. બકુલા ઘાસવાલા ● રૂ. 475
વિશ્વવિખ્યાત નૃત્યાંગના મૃણાલિની સારાભાઈની સંઘર્ષ અને સંવેદનસભર આત્મકથા
- મહાભારતના પ્રસંગો ● રતિલાલ બોરીસાગર ● રૂ. 250
બાળકો-કિશોરો માટે સમગ્ર મહાભારતનો સાર આવરી લેતા વિશિષ્ટ પ્રસંગો રંગીન અને સચિત્ર રૂપે.
- બાળવાર્તાના ટહુકા (પુ. 5, પુરસ્કૃત) ● વસંતલાલ પરમાર ● રૂ. 200
બાળકોનું ઉત્કૃષ્ટ ચારિત્ર્યઘડતર કરતી મોજભરી બાળવાર્તાઓ.
- શિશુ અભિવાદન ગ્રંથાવલિ (પુ. ૫., પુરસ્કૃત) ● કનૈયાલાલ જોશી ● રૂ. 200
સાહસ અને પરાક્રમ દ્વારા રાષ્ટ્રીય પુરસ્કાર પ્રાપ્ત કરનાર બાળકો-કિશોરોની સાચી સાહસકથાઓ
- કેન્સર મટી શકે છે ● ડૉ. ચિરાગ શાહ ● રૂ. 400
કેન્સરના જીવલેણ વ્યાધિ સામે સુરક્ષાકવચ રચતું આરોગ્યનું માર્ગદર્શન
- દંપતી મેનોપોઝ : મૂંઝવું શાને ? ● ડૉ. કલા શાહ ● રૂ. 100
સ્ત્રી અને પુરુષના મેનોપોઝ વિશે વૈજ્ઞાનિક અને સંવેદનાસભર માહિતી.
- બાળકોની માવજત જાતે કરો ● ડૉ. હર્ષદ કામદાર ● રૂ. 340
બાળકોના વિવિધ રોગોના ઉપચાર અને તંદુરસ્તીની માવજત માટેના ઉપાયો સમજાવતું પુસ્તક.

ગૂર્જર
ગ્રંથરત્ન
કાર્યાલય

ગૂર્જર સાહિત્યભવન

રતનપોળનાકા સામે, ગાંધી માર્ગ, અમદાવાદ - 380 001

ફોન : 079-22144663.

e-mail : goorjar@yahoo.com

ગૂર્જર સાહિત્ય પ્રકાશન

102, લેન્ડમાર્ક બિલ્ડિંગ, ટાઇટેનિયમ સિટીસેન્ટર પાસે, સીમા હોલની સામે,

100 ફૂટ રોડ, પ્રહલાદનગર, અમદાવાદ-15 ફોન : 26934340, મો. 9825268759

ઈમેલ : gurjarprakashan@gmail.com

આગામી કાર્યક્રમોની એક ઝલક....

તારીખ - સમય	સ્થળ	કાર્યક્રમ - આયોજનકર્તા	કાર્યક્રમની વિગત
● શનિવાર, તા. ૨૧-૪-૨૦૧૮ સવારે ૯.૦૦ વાગ્યાથી	શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી	મહિલા ઉત્કર્ષ સમિતિ	ગર્ભવતી બહેનો માટે ગર્ભ સંસ્કારનો કાર્યક્રમ. (સમાજ સિવાયની બહેનો પણ ભાગ લઈ શકશે.)
● શનિવાર, તા. ૨૧-૪-૨૦૧૮ રાત્રે ૮.૨૯ વાગ્યાથી	બેઝમેન્ટ શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી	શિક્ષણ તથા સર્વાંગી વિકાસ સમિતિ	પ્રાણીક હિલિંગ વિશે માહિતી આપતો પ્રેક્ટિકલ સાથેનો સેમિનાર. (સમાજ તથા સમાજ સિવાયના સર્વે માટે)
● રવિવાર, તા. ૨૨-૪-૨૦૧૮ બપોરે ૨.૦૦થી સાંજે ૭.૦૦	મંગળદાસ ટાઉનહોલ, એલિસબ્રિજ, અમદાવાદ.	મેરેજ બ્યુરો સમિતિ	મેરેજ બ્યુરો સમિતિ તથા લાયન્સ ક્લબ ઓફ સરખેજના સંયુક્ત ઉપક્રમે “જીવનસાથી પસંદગી મહા સંમેલન-૨૦૧૮”
● બુધવાર, તા. ૨૫-૪-૨૦૧૮ બપોરે ૪.૦૦ વાગ્યાથી	શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી	વયસ્ક સમિતિ	વડીલો માટે કારાઓકે મ્યુઝિક પર ગીતો તથા મનોરંજનનો કાર્યક્રમ
● રવિવાર, તા. ૬-૫-૨૦૧૮	બ્લીઝ મોટર પાર્ક, મહેસાણા	યુવા વિકાસ સમિતિ	બ્લીઝ એકવા વર્લ્ડ રિસોર્ટની એક દિવસીય પિકનિક
● સોમવાર, તા. ૭-૫-૨૦૧૮થી બુધવાર, તા. ૧૬-૫-૨૦૧૮	મનાલી	યુવા વિકાસ સમિતિ	સમાજના ૧૧ વર્ષથી ઉપરના બાળકો / યુવાનો / યુવતીઓ માટે મનાલી ટ્રેકિંગ કેમ્પનો કાર્યક્રમ.
● શનિવાર, તા. ૯-૬-૨૦૧૮ અને રવિવાર, તા. ૧૦-૬-૨૦૧૮	શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી	યુવા વિકાસ સમિતિ	રાહત દરે નોટબુક - ચોપડા વિતરણ કાર્યક્રમ.
● જૂન-૨૦૧૮	શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી	મહિલા ઉત્કર્ષ સમિતિ	યોગનો કાર્યક્રમ અથવા સ્ત્રી સ્વ-રક્ષણનો કાર્યક્રમ.
● દર મહિનાના બીજા રવિવારે સવારે ૯ થી ૧૨	શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી	શિક્ષણ તથા સર્વાંગી વિકાસ સમિતિ	કરિયર કાઉન્સેલર પ્રો. જયરાજ પંડ્યા દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને ઉપયોગી કરિયર કાઉન્સેલિંગ

પર્યાવરણને બચાવશું તો એ આપણને બચાવશે

માનવજાતના વિકાસ માટે પર્યાવરણમાંથી મળતા લાભ લેવા એ વાત જરૂરી છે કે પર્યાવરણને બિનજરૂરી નુકસાન ન પહોંચે અને વિકાસ પણ થાય. પર્યાવરણની સમતુલા જો માનવજાત નહિ જાળવી શકે તો તેનાં માઠાં પરિણામો ભોગવવા માટે તૈયાર રહેવું પડશે. વિકાસ જરૂરી છે પરંતુ પર્યાવરણનો વધુ પડતો વિનાશ કરીને નહીં. માનવજાત વિવેકબુદ્ધિથી કુદરતે બક્ષેલી સંપત્તિનો યોગ્ય ઉપયોગ કરે, સાથોસાથ વિકાસના પંથે આગળ વધે.

માનવી પોતાની જરૂરિયાત અને સ્વાર્થ માટે પર્યાવરણને નુકસાન પહોંચાડે એ ઉચિત નથી. મકાન બનાવવા માટે પ્લોટમાં રહેલાં બે-ત્રણ વૃક્ષોને ન છૂટકે દૂર કરવાં પડે તેમ હોય તો તેની જગ્યાએ એટલાં જ - એકાદ વધુ - વૃક્ષો રોપીને ઉછેરવાં જોઈએ.

આપણા દેશમાં મહાનગરોનાં ગટરનાં ગંદા પાણી સ્વચ્છ નદીઓમાં ઠલવાતાં હોય છે, જેને કારણે નદી-ઝરણામાં રહેતાં જળચર જીવોને તેનો ભોગ બનવું પડે છે. કારખાનામાંથી છૂટતા ધુમાડા પર્યાવરણને નુકસાન પહોંચાડે છે, આ બધા સામે ઉચિત વ્યવસ્થા ગોઠવવી જોઈએ જેથી પર્યાવરણને ખૂબ જ ઓછું નુકસાન થાય. તે માટે રાજ્ય અને કેન્દ્ર સરકાર સજાગ રહે, એટલું જ નહિ તેની તકેદારી રાખવામાં આવે તે જરૂરી છે.

માનવજાતને સ્વસ્થ અને સુખી જીવન વ્યતીત કરવું હોય તો પર્યાવરણની જાળવણી કર્યા વગર છૂટકો જ નથી. જો આમ થશે તો સમગ્ર પૃથ્વી હરિયાળી, તમામ પ્રાણીઓ, જળચર સૃષ્ટિ અને માનવજાત સુખ-શાંતિથી રહી શકશે. એટલું જ નહિ ભાવિપ્રજાને પણ સુખ-ચેતની રહેવા દેશે. ‘છોડમાં રણછોડ’ એવી ઉદાત્ત ભાવના રાખીને પર્યાવરણને સુરક્ષિત રાખવાનો સંકલ્પ કરવો જોઈએ.

— કનુભાઈ એસ. વ્યાસ

એ વખતે દખણાદા કિનારા તરફથી રૂપરૂપના અંબાર જેવી એક નવચૌવનવંતી કુમારિકા કમાનમાંથી છૂટેલા તીરની ગતિએ બંસીના બજવૈયા તરફ ધસી આવતી હતી. વીણાના મનોહર નાદ પર મસ્ત બનીને મસ્તીની ધૂનમાં ધસી આવતી કોઈ મૃગલીની માફક તે તીવ્ર વેગથી દોડતી આવતી હતી. આ તરફ આ કાઠી યુવાન પોતાની બંસીના તાનમાં ગુલતાન હતો.

આગંતુક વ્યક્તિ એક ચતુર ચારણકન્યા હતી. પોતાના કુટુંબ સાથે સામે કિનારે આવેલા હાલારના નેસડામાં તે રહેતી હતી. આ વરસ હાલારમાં દુકાળ જેવું હોવાથી ઘાસચારાની ત્યાં તંગી હતી. અને હવે તો ઉનાળો બેઠેલો હોવાથી આ તંગી વધુ વિકટ બની ગઈ હતી.

કચ્છને દરિયાકિનારે ચેરિયાંની ઝાડી પુષ્કળ હોવાથી હાલારના કેટલાક પશુ પાલકો ચેરિયાંનાં ફળો વીણવા માટે આ તરફ આવતા. આ લોકો ગાયો-ભેંસોને ખવડાવવા માટે ચેરિયાં વીણીને સાંજે પાછા ફરતા. આજે કિનારા પરથી આ બાજુ દોડી આવતી ચારણકન્યાનાં કુટુંબીજનો પણ ચેરિયાં વીણવા માટે વહેલી સવારે અહીં આવ્યાં હતાં. એમની સાથે આવેલી આ ચારણબાળા ધખતા ધોમમાં પાણી પીવા માટે કાઠીઓના નેસ તરફ દોડતી આવતી હતી.

અહીં લાખણસિંહની બંસીના મધુર અવાજે આ ચારણકન્યા પર જાણે ભૂરકી છાંટી હતી. વાંસળીની મીઠાશ તેની પાણીની પ્યાસને પણ ભુલાવી દીધી હતી. મંત્રમુગ્ધ બનીને લાખણસિંહની બંસીના આકર્ષણ પર તે અહીં આવી ચડી હતી. અહીં આવીને તે પથ્થરની પૂતળીની પેઠે બંસીના સ્વરની મીઠાશ માણતી સ્થિર થઈને ઊભી રહી.

થોડો વખત આમ ને આમ પસાર થઈ ગયો. લાખણસિંહ બંસીના તાનમાં તલ્લીન હતો, ચારણબાળા તેના શ્રવણમાં તલ્લીન હતી. બંને પોતપોતાના ધ્યાનમાં એકાગ્ર હતાં. એટલામાં કંઈક અવાજ થતાં બંસીના બજવૈયાનું મસ્તક ઊંચું થયું.

સુંદરતાની પ્રતિમા સમી આ સૌંદર્યમૂર્તિ ચારણકન્યા બંસીના બજવૈયા સામે મીટ માંડી અડોલ ઊભી હતી. એને જોઈને લાખણસિંહને વિચાર આવ્યો કે ખરેખર આજે કોઈ અપ્સરા એની બંસીના તાન પર મોહી પડીને અહીં આવી ચડી છે કે શું? કોઈ વનદેવી જાણે વનના દેવની મુલાકાતે આવી હોય એવું જ લાગતું હતું.

લાખણસિંહ અને ચારણકન્યા ઉભયની આંખો એકમેક થઈ ગઈ. તારા-મૈત્રકની એક વીજળી ચારે આંખોમાં ચમકી ઊઠી.

આંખોએ અંતરના મિલનને એકાકાર કરી દીધું. પૂર્વજન્મનાં કોઈ પ્રેમીઓ જાણે પરસ્પર માટે પ્રતીક્ષા કરીને આજે અચાનક અહીં મળી ગયાં હતાં. ઉભય એકબીજાથી દૂર હોવા છતાં એમનાં હૃદય તો એકબીજાને ભેટી પડ્યાં હતાં.

લાખણસિંહની બંસી ચાલુ હતી. પ્રેરણામૂર્તિ સામે ખડી હોવાથી બંસીની મીઠાશમાં હવે તો કોઈ નવો જ રંગ જામી ગયો હતો. પુરુષ અને પ્રકૃતિ એકાકાર થતાં જતાં હતાં.

એટલામાં વડલાની ડાળ પરથી એક પંખી ફડફડાટ કરતું ઊડ્યું અને એક ગાય એકાએક ભડકી ઊઠી. લાખણસિંહ તંદ્રામાંથી જાગ્રત થયો. એની વાંસળી અટકી ગઈ. ચારણબાળાને હવે જ ભાન આવ્યું, કે એનાં કુટુંબીજનો એની રાહ જોઈ રહ્યા હશે. તે પણ પોતાની એકાગ્રતામાંથી સફાળી જાગ્રત થઈ ગઈ. કશું બોલ્યા વગર મુખ પરની શરમ છુપાવી તે એકદમ ચાલતી થઈ. ચારણકન્યા ત્યાંથી ચાલતી તો થઈ પણ લાખણસિંહના હૃદયને પણ પોતાની સાથે લેતી ગઈ.

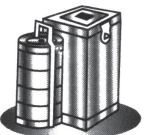
ચારણકન્યાના ચિત્તાકર્ષક સૌંદર્યે લાખણસિંહનું મન હવે ચક્રોળે ચડાવી દીધું. એના અંતરની આજ સુધીની સુષુપ્ત ભાવનાઓ અને લાગણીઓ આજે એકાએક જાગી ઊઠી. તોફાની સાગરનો એક ખળભળાટ એના અંતરમાં ઉત્પાત મચાવી રહ્યો. સૌંદર્યની રાણી સમી ચારણકન્યા આખો દિવસ એના મન-મંદિરમાં રમતી રહી. રાત્રિ પણ એનાં જ સ્વપ્નામાં એણે તરફડાટમાં જ પસાર કરી.

સવાર પડતાં લાખણસિંહ પોતાના પશુધન સાથે જંગલમાં નીકળી પડ્યો. એના હાથમાં એની વહાલી વાંસળી હતી અને હૈયામાં એ જ ચારણકન્યાની છબી ઝૂલી રહી હતી.

બપોરનો સમય થયો. ગાયો-ભેંસો જંગલનું ઘાસ ચરી પેટ ભરીને ધરાઈ રહી હતી. લાખણસિંહે તેમને કૂવામાંથી પાણી સીંચીને પાયું. તાપ પણ તપવા માંડ્યો. કાઠી યુવાને પોતાની વાંસળી ભેટમાંથી બહાર કાઢીને હાથમાં લઈ લીધી. એ જ વડલા નીચે એણે બંસીમાં પ્રણયગીતો લલકારવા માંડ્યાં. પ્રણયગીતની સાથે વિરહગીતો પણ ગાજી ઊઠ્યાં. એની નજર આજે દરિયાકિનારા તરફ દૂરદૂર દોડતી કોઈકને શોધી રહી હતી.

એટલામાં અમોઘા વાસરે વિચ્યુત જેવો વીજળીનો ચમકારો ક્ષિતિજ પર ચમકતો દેખાયો. વીજળીવેગે ચાલી આવતી એ જ ચારણકન્યા એની નજરે ચડી. અંતરમાં ઊછળી રહેલો તોફાની સાગર જાણે હેલે ચડ્યો. અંતરનું તોફાન એની વાંસળીમાં થઈને વહેવા લાગ્યું. પ્રેમના વંટોળમાં પરવશ બનેલી ચારણકિશોરી

"ROLEX" Brand

Rushabh
STEEL CENTRE

MFGR. & DEALERS IN : **Rolex SQUARE DABBA & TIFFIN**

G-77, Sarvodaya Nagar,
Shri Mahendrakumar T. Shah Marg,
(1st Panjrapole Lane), Mumbai-400 004.
Tel. : 2242 2072, 3393 7310 • Fax : (022) 3008

0072

દષ્ટિએ મુસ્લિમો સર્વોચ્ચ થઈ ગયા હોવા છતાં સામાજિક દષ્ટિએ તેઓ ઊતરતા ગણાતા, તેથી હિંદુઓ ગુલામ હોવા છતાં પણ મુસ્લિમોનું સ્થાન ઊતરતું ગણાતું હતું. તેનાં બીજાં પણ ત્રણ કારણો હતાં : (૧) મુસ્લિમો શૈક્ષણિક રીતે પછાત રહેતા, અર્થાત્ તેમનામાં શિક્ષિત વર્ગ બહુ થોડો રહેતો. (૨) તેઓ આર્થિક રીતે પણ પછાત રહેતા, અર્થાત્ તેમની આર્થિક સ્થિતિ સામાન્ય કરતાં ઊતરતી ગણાતી અને (૩) સાંસ્કારિક રીતે પણ પછાત ગણાતા. ભાષા અને પરસ્પરના વ્યવહારમાં ઉગ્રતા, કલહ, હિંસા વગેરેનું પ્રમાણ વધારે રહેતું હોવાથી તેમનું સામાજિક સ્વરૂપ ઊતરતું ગણાતું હતું. રાજકીય રીતે ખંડિયા રાજા બનીને દ્વિતીય કે તૃતીય કક્ષાની સ્થિતિએ પહોંચેલા રાજપૂતોને વધુ નીચા બનાવવા અકબરના સમયમાં એકપક્ષીય વૈવાહિક સંબંધ શરૂ કરવામાં આવ્યો, અર્થાત્ રાજા-મહારાજાઓની કન્યાઓ મોગલોને પરણાવવાનું ગોઠવાયું. કેટલાક લોકો આને એકતાનો પ્રયત્ન માને છે, પણ ખરેખર એવું ન હતું.

સામાજિક રીતે ઊતરતો વર્ગ જ્યારે ઉચ્ચ વર્ગની કન્યાને પરણતો હોય છે ત્યારે મહાગૌરવ અનુભવતો હોય છે અને ઉપરના વર્ગને નીચું બતાવ્યાનો આનંદ પણ અનુભવતો હોય છે. ખરેખર તો રાજકીય રીતે ઉચ્ચ પણ સામાજિક રીતે ઊતરતો રહેલો રાજકીય મુસ્લિમ વર્ગ પોતાને સામાજિક રીતે પણ ઉચ્ચ બનાવવા-મનાવવા-ખંડિયા રાજાઓની કન્યાઓની સાથે લગ્નવ્યવહાર કરવા માંડ્યો હતો. આવો વ્યવહાર કરવામાં રાજપૂતો ગૌરવ નહીં પણ હીનતા અનુભવતા હતા, પણ લાચારીથી આવું કરવું પડતું હતું. આવી રીતે આપેલી કન્યા સાથે કે તેનાં બાળકો સાથે લગભગ વ્યવહાર સદંતર બંધ થઈ જતો, કારણ કે તેમ કરવાથી પોતાની બચેલી ઉચ્ચતા પણ ખોવાઈ જવાનો ભય રહેતો. તે સમયે આ સૌથી મોટી લાચારી ગણાતી અને તે કારણે ખાનદાન રાજપૂતોને નીચા જોવાપણું આવતું. મેવાડના મહારાજા પ્રતાપ મરતાં સુધી આવા સંબંધો સ્વીકારવા તૈયાર થયા ન હતા. પારાવાર દુઃખો ભોગવીને પણ તેઓ પોતાની રાજપૂતી આજ માટે મક્કમ રહ્યા હતા.

હવે મૂળ વાત ઉપર આવીએ. એક વાર રણમલ્લજી અજમેરથી મોરાણા જતો હતો. રસ્તામાં સાંગણ વાઢેરની કુંવરીનું આણું જતું જોયું. સાંગણ વાઢેરે અનિચ્છાએ પણ અમદાવાદના સુલતાનને પોતાની કુંવરી પરણાવી હતી. કુંવરીની ઈચ્છા પણ ન હતી. તે પણ લાચારીથી રોતી કકળતી ભારે હૈયે અમદાવાદ આણામાં જઈ રહી હતી. તે છટકી જવા માગતી હતી પણ છટકીને ક્યાં જાય? સ્ત્રીને સંઘરનાર કોઈ હોય તો જ તે છટકવાનું સાહસ કરી શકે. જો કોઈ સંઘરનાર બળિયો માણસ ન હોય અને તે છટકે તો ગુંડાઓના હાથમાં પડી જાય. સ્ત્રી સ્વ-રક્ષિત નથી હોતી, પુરુષરક્ષિત હોય છે. તેને રક્ષક તરીકે એક બળવાન પુરુષ તો જોઈએ જ. પ્રબળ પુરુષની રક્ષા વિના ગમે ત્યારે ગમે ત્યાં એકલી રખડનારી સ્ત્રીની દુર્દશા અને દુર્ગતિ થઈ જતી હોય છે.

રાજકુમારીએ દેદા રણમલ્લજીની છાવણી જોઈ. તેને આશા

બંધાઈ. “આ એક મર્દનો બચ્યો છે. તે જરૂર મને બચાવશે” તેવી આશા રાખીને તેણે દાસીને બધી વિગત સમજાવીને ચૂપચાપ રવાના કરી દીધી. ડૂબતો માણસ જેમ તરણું પકડે તેમ ઘરેથી કે લગ્નમંડપમાંથી ભાગેલી સ્ત્રી કોઈ પણ સહાયકને સ્વીકારી લેવા તૈયાર થઈ જતી હોય છે. તેની પાસે બીજા વિકલ્પો જ નથી હોતા.

દાસી દેદા રણમલ્લજીને મળી, બધી પરિસ્થિતિ સમજાવી, એક અબળાનો ઉધ્ધાર કરવા રણમલ્લજીને તૈયાર કરી લીધો. રાજપૂત કુંવરીનો ઉધ્ધાર કરવાનો અર્થ અમદાવાદના સુલતાનને દુશ્મન બનાવીને પોતાનો સર્વનાશ કરવાનો જ હતો. પણ સાચું શૂરાતન હંમેશાં પડકાર ઝીલી લેતું હોય છે. શૂરાતન વિનાનું ડહાપણ વાણિયા-ડહાપણ કહેવાય. તે વગર જોઈતી પારકી આગમાં કૂદી પડવાનું પસંદ ન કરે, પણ રાજપૂતો કૂદી પડે.

અંતે બધી બાજી બરાબર ગોઠવીને રણમલ્લજીએ રાજપૂત કુંવરીનું આણામાંથી હરણ કરી લીધું. જેમ અર્જુને સુભદ્રાનું હરણ કરીને રથને મારી મૂક્યો હતો, તેમ રણમલ્લજીએ પણ કુંવરી સહિત રથને પોતાના ગામ મોરાણા તરફ મારી મૂક્યો અને બધાં મોરાણા પહોંચી ગયાં.

એકનો પ્રશ્ન ઉકેલાયો, અર્થાત્ સાંગણ વાઢેરની કુંવરીનો પ્રશ્ન ઉકેલાયો, પણ બીજો પ્રશ્ન ઊભો થયો. પ્રશ્નોના ઉકેલનું કદી પૂર્ણવિરામ હોતું જ નથી. હવે પ્રશ્ન સોઢી રાણીનો ઊભો થયો. તેણે વચન લીધું હતું કે “મારા રહેતાં બીજી રાણી કરીશ નહીં.” આ તો બીજી લઈ આવ્યો! હવે જરૂર તેની સાથે પરણશે. સોઢી રાણીને એટલું બધું ખોટું લાગ્યું કે તે પોતાની બંને કુંવરીઓને લઈને પોતાના પિયર જતી રહી. સ્વમાની સ્ત્રીને સ્વમાનરક્ષણ કરવા માટે પિયર જ આશ્રયસ્થાન બની જતું હોય છે. પિયર વિનાની સ્ત્રી કાં તો સ્વમાન સાચવી શકતી નથી, કાં પછી મન મારીને ગમે ત્યાં - ગમે તેમ પડી રહે છે. સ્ત્રીનું પીઠબળ તેનું પિયર કહેવાય.

રણમલ્લજી સોઢી રાણીને મનાવવા તેના રથની પાછળ રથ દોડાવી રહ્યો છે ત્યાં રસ્તામાં એક લુચ્યા વાણિયાની લુચ્યાઈથી પોતાની માસીના દીકરા શાહ લતીફ સાથે ઝઘડો થઈ ગયો અને શાહ લતીફની હત્યા થઈ ગઈ. પોતાની થનારી બેગમ એવી રાજપૂત કુંવરીનું હરણ તથા પોતાના અધિકારી મલેક લતીફની હત્યાના સમાચાર જાણીને અમદાવાદનો સુલતાન લાલચોળ થઈ ગયો. તેણે મોટી સેના મોકલી. સુલતાની સેના ધસમસતી આવી રહી હતી. કચ્છ આંતરજાર પાસે બંને સેનાઓ ભેગી થઈ ગઈ. આ વખતે આહીરોની સાત વીસું (૧૪૦) જાનો થાક ખાવા ઊભી હતી. તે પણ રણમલ્લજીના પક્ષમાં ભળી ગઈ. ખૂબ યુદ્ધ થયું. બંને તરફના અનેક વીર પુરુષો માર્યા ગયા. બધા આહીર વરરાજાઓ લડતાં લડતાં વીરગતિ પ્રાપ્ત કરી ગયા. રણમલ્લજી તથા સુલતાનનો સૂબો પણ મરાયા.

પ્રેમગાથા અને શૌર્યગાથાઓ મોટા ભાગે કરુણાંતિકા જ હોય છે. ■

ધારાવાહિક તવલકથા

હંસરાજ સાંખલા

છોરાંવછોઘ - (૧૮)

ગેઢેરાની ચોવટ અને છૂટાછેડા

મણિલાલ કલકત્તે ગયાના પાંચ મહિને સુવાવડ થઈ. બે મહિના મણિલાલના રોકાણના ને પાંચ પાછળના ગણી સાતોડિયું જાહેર કર્યું.

ચાર બહેનોનો ભાઈ આવ્યો. આખા ગામમાં બધાને આનંદ થયો. ચાર બહેનો ભાઈને જોઈને આનંદ આનંદ થઈ ગઈ. પણ જેણે જેણે બાળક જોયું તે કહે “આ સાતોડિયું નથી પૂરા મહિનાનું છે. મણિલાલ ભલે આવ્યો હતો પણ ડાળમાં કેંક કાળું છે.”

નાના સરખા આખા ગામમાં મણિલાલનો બાબો ચર્ચાનો વિષય બની ગયો.

સૌ મરઘાંમાને પૂછે : “મા આ શું છે?”

જમાનાનો તડકો છાંયો જોયેલાં મરઘાંમાએ બધાનાં મોં બંધ થઈ જાય તેવા જવાબ દીધા. જેમજેમ સમય જવા મંડિયો તેમતેમ બધું શાંત પડવા મંડ્યું પણ જ્યાં ઘરનાં જ વેરી થાય ત્યાં પાટા બાંધવા બહુ અઘરા થઈ જતા હોય છે.

મરઘાંમાની નાની વહુ લીલા રતનની આગલા જનમની વેરી થઈ, બહારવટે ચડી ગઈ. એ કુટુંબવાળાને રોજ ઉશ્કેરતી રહી ને આ મુદ્દો એણે શાંત પડવા જ ન દીધો. છેવટે કુટુંબવાળાઓએ ગેઢેરાઓની સલાહ લઈ મણિલાલને તથા તેના કાકાને ટપાલ લખી તેડાવ્યા.

અને કાકો-ભત્રીજો આવ્યા.

મરઘાંમાએ મણિલાલને પહેલે દિવસે જ પૂછ્યું તો મણિલાલે કહ્યું, ‘ગગો મારો જ છે’ સાંભળી મરઘાંમાને શાંતિ થઈ. છતાં મરઘાંમાએ ભલામણ કરી. “મણા તારી વાતમાં મક્કમ રેજે, તને એક દી તારી વઉએ ભયાવ્યો તો. હવે એને ભયાવવાનો તારો વારો છે, શું કઉ રી?”

“એમાં બીજી વાત જ ક્યાં છે મા. હું આયો જ હતો ને?”

આમ તો મરઘાંમાને થોડી શંકા તો હતી જ. છતાં એ પણ ઈચ્છતાં હતાં જ કે મણિલાલ હરખો જવાબ દે તો બધું શાંતિથી પતી જાય.

લીલાવઉ ગમે તેટલી ગાંડ પેલપેલાવે પણ રતન વઉને એ

એની પગની પાનીથી માથાના વાળ હોદી નખશિખ રગેરગ જાણતાં હતા. કદાચ રતનવઉથી ખોટું પગલું ભરાઈ ગયું હોય તોય એમાં એના વાંક કરતાં મણિલાલનો વધારે વાંક હતો. એ મરઘાંમા જાણતાં હતાં.

પૈસા વગર એકલી બાઈમણને છૂટક મજૂરી કરી પાંચ મા દીકરીનાં પેટ ભરવાં ને સગાંવાલાંના વેવારમાં રહેવું. કાંચ હેલું (સહેલું) નો’તું. પટેલ બાપાની વાડીની ઊંચા રોજની આફરવાળી લાગાબંધીની મજૂરીને (લાત) ઠોકરે મારનાર રતનવઉની જીવન સાધના જાણતાં હતાં. લાલબાઈનાં મામેરા વખતે પોતાના માવતરે (પિયરને) દીધેલા ટોલ (દાગીના) કાકાંશ નણંદને સગી નણંદ ગણી તેની લાગણીની હિફાજત કરવા પોતાની ફરજ સમજી તેને મામેરામાં હાર આપવા પોતાનો હાર જોરાવી (બંગાવી) નાખનાર રતનવઉની ભાવના અને સંસ્કાર, એનું કુટુંબ પ્રત્યેનું સમર્પણ, મણિલાલની ઘાસણીની માંદાઈ વખતનું તપ અને સત્. પોતાની ફરજને પોતાનો ધરમ હમજતી રતનવઉના પગલે પગલાંની છાપ પૂરેપૂરી ઓળખતાં હતા મરઘાંમાં.

એના અને મણિલાલના પંદર અઢાર વરહના ઘરવાહુ દરમિયાન પોતે આ બધું જોયું તું, એનો આત્મા એનો સાક્ષી હતો.

મરઘાંમાને થયું ઈ (મણિલાલના મોટાબાપા) તાં કાંચ બોલે એવા નથી. પણ આજ પોતાની ખરી કસોટી છે. મને ગમે તેમ કરીને ગેઢેરાની પંચાતમાંથી (ચોવટમાંથી) મારી રતન વઉને એક ઈસ્તરી (સ્ત્રી) ધર્મ હમજીને બચાવી લેવી છે. ને તો મારો જ આત્મા એમ કેશે, તારા પેટના દીકરાની વઉ નથી એટલે તેં એના હારું કાંચ ન કર્યું. ને નિર્દોષ ડાઈ વઉને સજા ભોગવવી પડી.

પતિ અને કુટુંબના ખરાબ દિમાં સવાઈ વઉ થઈ કુટુંબના પડખે રેનાર વઉને એના હલકા દીમાં નસીબના ભરોસે છોડી દેતાં તારો જીવ જરાકે ન બળ્યો? એને ભયાવવી ઈ તારો ધરમ છે.’ અને મરઘાંમાએ રતનવઉને બચાવવા કમર કસી. પણ એનાથી ઉપરવટ જઈ એની જ નાની વહુ લીલા આજ જેઠાણી રતનના હામે પડી’તી.

આ બધું મોકળું કરવામાં અને ચગાવવામાં અંદર પેટે એનો જ હાથ હતો.

મરઘાંમા એક વાતનો પાટો બાંધે ત્યાં લીલાવહુ બીજી બે જગ્યાએ બીજી બે વાત મૂકે. મરઘાંમાએ એને ઘણી સમજાવી, મરઘાંમાએ રતનવઉને બચાવવા લીલાવઉ આગળ હાથ જોડ્યા.

“વઉ તમે આમાં કાંચ બોલો મા. અમે તમારાથી મોટાં હજી ધર્યા હૈયેં! (જીવીયેયા) બધું હંભાળી લેશું.” પણ લીલાવઉને કરેલી ભલામણ એ બધું જાણે પથ્થર ઉપર પાણી!

એક દિવસ કોઈ ઘેર ન હતું. ત્યારે મરઘાંમાએ રતનને પૂછ્યું, રતને મરઘાંમા કને કંઈ છુપાવ્યું નહીં. આમેય એ ભોળી અને ખુલ્લા દિલની હતી. તેથી બધું ભોળાભાવે સાચેસાચું મરઘાંમાને કહી દીધું. ‘ઈ હાચું જ હે. હવે તમને જેમ કરવું હોય એમ કરજો. મારે ઠેકાણે તમારી દીકરી હોય ને આવા સંજોગોમાં આવું પગલું ભરે તો તમે એને ભૂલ ગણો તો હું ગુનેગાર હઉં. તમે જે કરશો ઈ મને કબૂલ કરવું જ પડશે. પણ મારા છોરાંનો વિચાર કરીને કરજો. મારા વાંહે એનું કોણ?’ કહેતાં રતનની આંખમાં આંસુ આવી ગયાં.

કેટલીયે મુશ્કેલીઓ સામે ઝઝૂમનાર બિચારી રતનવઉની હાલત અને આંસુ જોઈ, વાઘ જેવાં મરઘાંમા પીગળી ગયાં. એમણે રતનની આંખમાંથી વહેતાં આંસુ લૂછ્યાં. એની પીઠ ઉપર હાથ ફેરવ્યો. એટલે રતન એકદમ રડી પડી. મરઘાંમાની આંખમાં પણ આંસુ આવી ગયાં અને ભેટી એની પીઠ થપથપાવી. એને હૈયાધારણ આપી.

રતન મરઘાંમાના ખભે માથું મૂકી રડતી રહી. એને કેટલાય સમયથી, કહોને આ પ્રકરણ ચગ્યું તેટલા દિવસથી હૈયું હળવું કરવા, જેના પર માથું મૂકીને પેટછૂટું રડી શકાય એવો કોઈ ખભો ન’તો મલ્યો.

હમણાં આ ચર્ચાઓ પછી એનો કાયમનો આધાર, સુખદુઃખનો સાક્ષી નાનબાઈનો ખભો પણ ખસી ગયો હતો. આજે એને મરઘાંમાનો મજબૂત ખભો મલી જતાં એ ખૂબ રોઈ. પછી શાંત પડી એટલે મરઘાંમાએ કહ્યું, “એક કામ કરજો વઉ તમે કોચની કને કાંચ કબૂલતાં નઈ. મારા દીકરાને હું કઈ દઈશ.”

રતનને આજે થોડી શાંતિ થઈ.

ગામમાં થતી વાતું ઉપરથી રતનને એવું લાગતુંતું “કુટુંબ એનો છૂટકો (છૂટાછેડા) કરાવનારું હે.”

ક્યારેક તો એને એમ થઈ જતું ઈયા આવીને કીચો લકુબો કાઢવા મલ્યો હે મને. હવેતાં હુયે થાકી હૌં. છૂટકો કરાવે તો મારોય જેન્ચ છૂટે. હું યે એનાથી છૂટું પણ પછી છોરીયુંનું શું? એનું કોણ મા ને કોણ બાપ? મને દે તો વાંધો નીં પણ ન દે તો છોરીયું વગર એકલી તાં હું નીં જીવી હકું!

આવા વિચારોમાં ઘેરાયેલી રતનને રાત્રે નિરાંતે ઊંઘ પણ ન’તી આવતી. ને ઊંઘ આવતી તો સપનામાં મા વગરની ઉદાસ રોતીયું દીકરીયું દેખાતીયું. એ ઝબકીને જાગી જતી ને રોઈ પડતી. પછી આખી આખી રાત એને ઊંઘ ન આવતી ને એ

આંસુ સારતી રહેતી.

નક્કી કરેલા દિવસે કુટુંબના પરિવારના વડીલો અને જ્ઞાતિના ગેઢેરાઓ (પંચાતિયા-ચોવટિયા) ભેળા થયા. ચર્ચા ચાલી. તેમાં મણિલાલે બધાં વચ્ચે ફરી ફરી કહ્યું. ‘આ ગગો મારો જ હે. હું બે મહિના આવ્યો જ હતો ને?’

પટેલ બાપાના નરેશભાઈના મિત્ર એવા પરિવારના એક ભાઈએ કહ્યું, ‘ઈ તારો નથી. મને ખબર હે ઈ કેનો હે? આવી કુલ્ટા વઉ ન ખપે પરિવારમાં.’

“પણ મને વાંધો નથી તો બીજાંને શું હે?” મણિલાલે કહ્યું.

“પણ અમને વાંધો હે એનું શું? જો તને ઈ રાખવી હોય તો તમને કુટુંબથી બારે મૂકશું. નાત બાર કરશું. વિચાર કરી લ્યો. તમને ઈ ખપશે કે કુટુંબ?”

પછી મણિલાલ અને મરઘાંમાની પરિવાર અને ગેઢેરા આગળ ખોંખારીને વધુ બોલવાની હિંમત ન ચાલી.

પટેલ બાપાના દીકરા નરેશભાઈએ વળી એવું કહ્યું, “તમે કોં પણ ગામમાં આવી બાઈમણને રેવાય ન દેવાય. ગામનું નામ બદનામ થાય.”

કેસ ગેઢેરાની ચોવટમાં (કોર્ટમાં) સોંપાઈ ગયો હતો. એટલે હવે એમાં ઘરવાળાંનું કંઈ ન ચાલે. ઘરવાળાં ઘરમેળે હમજી લેવા માગે તોય જ્ઞાતિના ગેઢેરાને કબૂલ ન હોય તો ઘરવાળાં બારોબાર કંઈ કરી ન શકતાં. ગેઢેરાનો ન્યાય અસરકર્તાને દારૂ પાયેલી હાથણીના ન્યાય જેવો લાગતો. એમની પાસે નાત બહારનું બ્રહ્માજ્ઞ હાથવગું હતું. જેના વપરાશ અને તેની આડઅસરથી ભલભલા ચરમબંધી પણ થરથરતા ને ગેઢેરા આગળ માંકડા બની જતાં.

ચોવટને અંતે ગેઢેરાઓએ જાહેર કર્યું. “રતન બદચલન અને કુલ્ટા હે. તેને છૂટી કરી તેનાં મા-બાપને બોલાવી સોંપી દેવી. પાંચે સંતાન મણિલાલ પાસે રહેશે.”

ગેઢેરાઓનો ફેંસલો સાંભળીને રતન ઢકળાઈ ગઈ (બેભાન થઈ ગઈ.)

એના મોં ઉપર પાણી છાંટવામાં આવ્યું. મરઘાંમા વિંઝણો લૈ આવી તેનાથી પવન નાખવા મંડ્યાં. થોડી વારે રતન ભાનમાં આવી. એ અનિમેષ નયને ઉપર નાળિયામાંથી આવતા પ્રકાશથી દીવાલ ઉપર પડતાં ચંદેડાં જોતી રહી. એનાથી એ ચંદેડાં ગણાઈ ગયાં. નાનાંમોટાં પાંચ ચંદેડાં હતાં. એ પાંચે ચંદેડાંમાં એને એના પોતાનાથી દૂર જતાં બાળકો દેખાવા લાગ્યાં. એની આંખમાં આંસુ આવી ગયાં.

એ ધીમેથી બેઠી થઈ. ધૂજતા શરીરે બે હાથ જોડી ગેઢેરાઓને વિનંતી કરી. કાલાવાલા કર્યા. “બાબા મને મારા છોરાંથી અલગ ન કરો. હું મારાં છોરાં વગર નીં જીવી હકું. મને ન રાખવી હોય તો વાધો નીં પણ મને મારાં છોરાં દયો. હું તમને હાથ જોડું રી!”

રાજઘાટની મુલાકાતે ગાંધીજી

હાસ્ય

વિનોદ જાની

‘હલો’

‘હા...બોલો’

‘ચાલુ રાખજો. મોહનદાસભાઈ તમારી સાથે વાત કરવા માગે છે.’

‘મોહનદાસ!’

‘હા.’

‘ક્યાંથી બોલે છે?’

‘એ તો ખબર નથી. પણ તમારો નંબર જોડી આપવા એમણે કહ્યું...લો તમે જ વાત કરો.’ એટલું કહી ટેલિફોન ઓપરેટરે ફોન મોહનદાસને આપ્યો.’

‘હલો...’

‘કોણ વિનોદ બોલે છે?’

‘હા, હું વિનોદ જાની બોલું છું. તમે?’

‘મને ના ઓળખ્યો?’

‘ના.’

‘મારા અવાજ પરથી પણ ઓળખી નથી શકતો?’

‘ના.’

‘હું મોહનદાસ બોલું છું.’

‘મોહનદાસ! મોહનદાસ એટલે અમથાલાલના વેવાઈ કે?’

‘ના...મોહનદાસ કરમચંદ.’

‘એટલે તમે કરમચંદવાળા મોહનદાસ બોલો છો?’

‘હા.’

‘ક્યાં વિરમગામથી બોલો છો?’

‘અલ્યા ગાંડા...હું વિરમગામથી નહીં, પણ ઈન્દ્રપુરીથી બોલું છું. સ્વર્ગમાંથી.’

‘ઈન્દ્રપુરીથી! સ્વર્ગમાંથી?’ મને ફોનમાં કોઈ મિત્ર મજાક કરતો હોય તેવું લાગ્યું. મેં ફોન મૂકી દીધો. થોડીવાર પછી ફરી ઘંટડી રણકી ઊઠી.

‘હલો...’

‘અરે ભૈ, તેં ફોન કેમ મૂકી દીધો?’

‘કેમ તે...તમે સ્વર્ગમાંથી બોલો છો એમ કહો તો ફોન

મૂકી જ દઉંને!’ મેં સહેજ ચીડાઈને કહ્યું.

‘અલ્યા, હું ખરેખર સ્વર્ગમાંથી જ બોલું છું. તું મારું નામ, મારો અવાજ બધું ભૂલી ગયો લાગે છે. હું ગાંધીજી બોલું છું.’

એક મિનિટ માટે મેં ફોન કાન પરથી હટાવી લીધો. હું ભાનમાં જ છું એવું લાગતાં મેં ફરી ફોન પર વાત શરૂ કરી. મેં પૂછ્યું.

‘હલો...ગાંધીજી એટલે સાચ્યે જ તમે મહાત્મા ગાંધીજી બોલો છો?’

‘હા...હા...હું એ મહાત્મા ગાંધીજી જ બોલું છું...અહીં સ્વર્ગમાંથી બોલું છું. જો સાંભળ...સ્વર્ગમાં આવ્યાને ઘણાં વર્ષો થઈ ગયાં છે. થોડો કંટાળ્યો છું. મારી ઈચ્છા છે ભારતની એકાદ ટૂર કરવાની. જો તું સમય કાઢે તો મારે તારી સાથે દેશમાં થોડુંક ફરવું છે.’ બાપુએ ભારતની ટૂર પર આવવાની ઈચ્છા પ્રગટ કરી. હું તો એમની ઈચ્છા જાણીને ખુશખુશ થઈ ગયો. મેં કહ્યું, ‘બોલો...ક્યારે આવો છો?’ તમે કહેતા હો તો સામે લેવા આવું!’

‘એ શક્ય નથી. કોઈ પણ વ્યક્તિ મર્યા વિના સ્વર્ગમાં ન આવી શકે અને હમણાં તારે મરવાની જરૂર નથી. એક તો હું ત્યાં નથી અને તું પણ ત્યાં ન રહે તો દેશ બરબાદ થઈ જાય. અહીં સ્વર્ગના નિયમ પ્રમાણે અમને કેટલાંક વર્ષો પ્રવાસ માટે એલ.ટી.સી. મળે છે. ગમે ત્યાં જવા માટે તમે એનો ઉપયોગ કરી શકો. કેટલાક અહીંથી ચંદ્ર પર આંટો મારવા જાય છે તો કેટલાક મંગળની મુલાકાતે ઊપડે છે. ભગવાન રામના વખતનું ખખડખજ પુષ્પક વિમાન હવે અહીંના એલ.ટી.સી. વાળાઓના પ્રવાસ માટે જ વપરાય છે. જેને તેમાં પ્રવાસ કરવો હોય તે પુષ્પકની ટિકિટ કઢાવી શકે છે. તને નવાઈ લાગશે પણ અહીં સ્વર્ગમાં આવી ગયેલા કોઈને ધરતીની મુલાકાત લેવાની ઈચ્છા નથી થતી. ધરતીનો આંટો મારવા કરતાં એ લોકોને નર્કમાં આંટો મારી આવવાની ઈચ્છા ખાસ રહે છે. કહે છે કે ત્યાં નર્કમાં ફિલ્મવાળાઓની સોબત મળી રહે છે. આથી મારા જેવો કોઈ રડચોખડચો જ ભારતના પ્રવાસનો વિચાર કરે છે. મારી ઈચ્છા છે ભારતમાં તારી સાથે ફરીને મારા નામે હજી પણ જે કાંઈ ચાલે છે તે નજરે જોવું છે. ખાસ તો મારા અંતિમ સંસ્કાર જ્યાં થયા હતા તે સ્થળ જોવું છે. તમે એને શું નામ આપ્યું છે?’

એક પ્રશ્ન કર્યો. ‘એ ફિલ્મની આવકમાંથી ગરીબો માટે કંઈ કામ થયેલું કે?’ હું તો એ નાણાંના ખેલથી સાવ અજાણ હોઈ એમના પ્રશ્નનો જવાબ નહીં આપી શકેલો. ગાંધીનગર શહેરનું નામ પોતાના નામ સાથે જોડાયેલું હોઈ એમને એમ હતું કે ત્યાં પ્રામાણિકતા, ભ્રષ્ટાચાર મુક્ત વહીવટ, હરિજનો અને ગરીબો માટેના આવાસો વગેરે હશે જ, પણ ગાંધીનગરની ભવ્ય ઈમારતો અને મંત્રીઓ, અધિકારીઓના આલીશાન બંગલાઓ જોઈ તેઓ દુઃખી થઈ ગયા. તેમનો ભ્રમ ભાંગી ગયો. વિધાનસભા સામે પીઠ રાખીને બેસાડેલી તેમની પ્રતિમા જોઈને નિઃસાસો નાખતાં તેઓ બોલ્યા, ‘મારી પીઠ પાછળ આ સત્તાભૂખ્યા લોકો શું શું નહીં કરતા હોય!’ તેઓના નામે ચાલતી અન્ય સંસ્થાઓ જોવામાંથી એમનો રસ ઊઠી ગયો હોય તેમ લાગ્યું. મને કહે, ‘ચાલ, આપણે એક નજર રાજઘાટ જોઈ લઈએ.’ મેં એક એમ.પી. ની લાગવગથી બ્લેકમાં દિલ્હી જવા માટે રેલવેની બે ટિકિટો સેકન્ડ ક્લાસની કઢાવી લીધી. સેકન્ડ ક્લાસની ટિકિટ જોઈને બાપુ તો રાતાપીળા થઈ ગયા. મેં કહ્યું, ‘બાપુ હવે આ દેશમાં રેલવેમાં થઈ ક્લાસ રહ્યો જ નથી. થઈ ક્લાસ નેતાઓએ રેલવેમાંથી થઈ ક્લાસ કાઢી નાખ્યો છે. એટલે તમે ઈચ્છો કે ન ઈચ્છો પણ મુસાફરી સેકન્ડ ક્લાસમાં જ કરવી પડશે. જોકે સેકન્ડ ક્લાસ તો માત્ર નામ છે. બાકી સગવડો તો બધી થઈ ક્લાસની ત્યાં મળી જ રહે છે. એટલે તમને બહુ ફેર નહીં લાગે.’ કમને પણ બાપુ સેકન્ડ ક્લાસના ડબ્બામાં મુસાફરી કરવા સંમત થયા. ટ્રેનમાં પણ લોકોએ તો બાપુને ગાંધીજીના ફેન્સી ડ્રેસમાં ફરતો કોઈ કલાકાર જ સમજી લીધો. અમે દિલ્હી પહોંચ્યા. ગાંધીજીએ દિલ્હીના સાઈટસીન કરવાની જરાય ઈચ્છા ન હતી. અમે સીધા રાજઘાટ પહોંચ્યા. દૂરના એક ઝાડ નીચે જઈને ઊભા રહ્યા. એમણે મને પૂછ્યું, ‘આ સ્થળે ત્રીસમી જાન્યુઆરીના મારા મૃત્યુ દિને લોકો આવીને શું કરે છે?’

મેં કહ્યું, ‘બાપુ, અહીં મોટા મોટા નેતાઓ આવશે...તમારી સમાધિ પર ફૂલ ચઢાવશે. જેમને ફૂલ ચડાવવાનો હક નથી એવા ભ્રષ્ટાચારીઓ પણ ટોળાબંધ આવશે. ફૂલ ચડાવશે. પગે લાગશે. આ સ્થાનની પ્રદક્ષિણા કરશે. અહીં તમારું પ્રિય ભજન ‘વૈષ્ણવજન’ ગવાશે. અલમસ્ત રાજકારણીઓ સફેદ પાટીનાં વસ્ત્રોમાં અહીં આવીને ફોટા પડાવશે. એ સમયે કોઈ ગરીબ, કંગાળ, ભૂખ્યા, ભિખારીઓને અહીં ફરકવા નહીં દેવાય. નેતાઓના રક્ષણ માટે અહીં શસ્ત્રધારી સિપાહીઓ ખડા રહેશે. તમારા નામે શ્રદ્ધાંજલિનો જલસો થશે બાપુ.’

રાષ્ટ્રના સામાન્ય પ્રજાજનોથી પોતે દૂર થઈ ગયા હોય તેની વેદના મેં ગાંધીજીની આંખોમાં જોઈ. તેઓ ધીમું ગણગણ્યા, ‘અહીં એક વખત લોકોએ મને લાકડાંથી બાળ્યો હતો...હવે રાજકારણવાળાઓ મને ફૂલથી બાળશે...કચડશે.’

ક્ષણ પછી મેં જોયું તો એ ઝાડ નીચે હું એકલો જ ઊભો હતો. બાપુ ત્યાં ન હતા. ■

સ્વભાવ...અને...સમય (ગઈકાલ અને આજ)

આજથી ૩૦-૪૦ વર્ષો પહેલા, દરેકના સ્વભાવમાં ‘સ્વાભાવિક’ પ્રકારની જ કુદરતી સમતા-સરળતા-સહજતા સાથેની સાચી શાંતિ હતી. સંયુક્ત કુટુંબોમાં ૧૦, ૧૨, ૧૫ વ્યક્તિઓ ખૂબ જ સમજણ અને સંયમ સાથે સંપીને સાથે રહેતા હતા.

સારા-ખરાબ સમયમાં એકબીજાને સમજીને સાચવી લેતા; હૃદયના હેત-હોંશ સાથે હંમેશાં હળી-મળી હસીને રહેતા; ઉમંગ અને ઉત્સાહ સાથે દરેક ઉત્સવોને સાથે મળીને ઉજવતા; વડિલો સાથે વિનમ્રતા અને વિનય-વિવેક સાથેનો વહેવાર કરતા; મહેમાનો આવે ત્યારે મનના માન-મોહ-મોભાથી એક-જુથ બની આગતા-સ્વાગતા કરતા;... અને સૌથી મોટી-વાતમાં...મારા-તારાને બદલે ‘આપણા...પણા’ ની ભાવનાને એવી કુદરતી રીતે સ્વીકારતા...કે, આમ કરવાનો કોઈને ક્યારેય પણ ભાર ના લાગતો.

અને છેલ્લે...કોઈ-પણ પ્રકારના સ્વાર્થ કે શરતો - વગરના સ્નેહના સેતુએ, આ દરેક વાત એટલી ‘સ્વાભાવિક’ રીતે થતી કે... તે કુટુંબોમાં એક-બીજા સાથે ‘કડી’ બની, દરેકને બંધુત્વના બંધનમાંથી બાંધી રાખતા. અને...આવા સરળ અને સરસ સ્વભાવથી, ભેગા-રહેવામાં તેઓ પોતાને ભાગ્યશાળી માનતા.

...આજે...

જ્યારે આજે, મકાનો તો મોટા અને માર્બલના થયા, પણ મનના મોહ-માયા અને મોકળાશ ઓછા થતા ગયા. કહેવાતા આ મોટા મકાનોની છત તો એક હોય છે, પણ રૂમોને અલગ-અલગ કરવા દિવાલો બનાવવી પડે છે. આ દિવાલો તો ‘ઈંટો’ ની હોય છે...પણ...આપણા દિલો દિમાગમાં ‘ઈંટો’ અને ‘ઈંધા’ ની એવી તો અનદેખી દિવાલો થઈ જાય છે કે, એક ઘરમાં સાથે રહેતા હોવા છતાં મુક્ત મનથી એક-બીજા સાથે મળીને વાત પણ કરી શકતા નથી!!!

આજે સંબંધો એટલા બધા સંકુચિત અને શરતી થઈ ગયા છે, કે, જે સંબંધો એકબીજાને બાંધી રાખતા હતા, તે સંબંધો આજે ‘બંધન’ (ભાર) રૂપ લાગે છે. બધાને બીજાઓનો વાંક દેખાય, પોતે જ બધું સહન કરે છે; પોતાને જ બધું જતું કરવાનું; વગેરે ખોટા ખ્યાલથી એકબીજા વચ્ચે કારણો વગર અનદેખ્યું અંતર વધતું જાય છે.

ટૂંકમાં, એક ઘરમાં સાથે રહેતા હોવા છતાં આજે દરેકના દિલો-દિમાગ એટલા બધા ટૂંકા થઈ ગયા છે, કે કોઈ-કોઈને સમજવા-સાંભળવા-સ્વીકારવા તૈયાર જ નથી. બીજાઓનું સારું જોવાના બદલે, બીજાઓની ખરાબી ગોતી - ગોતી તેઓને ખરાબ કે ખોટા પાડવાના બિનજરૂરી વાત - વિચારોમાં આપો દિવસ અકારણની અકળામણમાં અથડાતા રહી પોતાની સાથે બીજાઓને પણ દુઃખી કરે છે.

કિશોરભાઈ દડિયા

અમારો બાબો અંગ્રેજી મિડિયમમાં

હાસ્ય

મધુસૂદન પારેખ

બાબો સ્કૂલે જવા જેટલી ઉંમરનો થયો એટલે એને ક્યાં મૂકવો? અંગ્રેજી મિડિયમ? ગુજરાતી મિડિયમ?

લગભગ આખા દેશમાં અંગ્રેજી મિડિયમમાં બાબા-બેબીઓને ભણાવવાનો ગાડરિયો પ્રવાહ વેગથી વહેતો હતો. અમે ય ગાડરિયામાંના એક હતા. ગુજરાતી મીડિયમ બિચારું બીકણ ગલુડિયાની જેમ ડરતું ડરતું ફરતું હતું.

કેટલાક કેળવણીકારો ગુજરાતી બચાવો, ભાષા બચાવોના અરણ્યનાદ કરી રહ્યા હતા.

અમને અંગ્રેજી ખાસ આવડતું નહોતું. બી.કોમ. સુધી બે મિડિયમોને સહારે અમે પહોંચ્યા હતા. એટલે અંગ્રેજી કાચીપાકી ખીચડી જેવું અમે પ્રસંગોપાત ફેંકતા હતા.

પણ સ્ટેટસ? કેટકેટલાં મમ્મી-પપ્પાઓ એમનાં બાબા-બેબીને દેખાદેખીમાં - સ્ટેટસ માટે અંગ્રેજી મિડિયમની સ્કૂલોમાં મૂકીને પોરસાતા હતા. ગર્વથી જાહેરાત કરતા - અમારો બાબો / અમારી બેબી અંગ્રેજી મિડિયમમાં ભણે છે!

અમેય અમારા બાબાને અંગ્રેજી મિડિયમની સ્કૂલમાં બલિનો બકરો બનાવી દીધો. અંગ્રેજી મિડિયમ એટલે દેશી પોશાક પરદેશી ગણાય. યુનિફોર્મ, ગળાને ટાઈનું લટકણિયું અને કુમળા કુમળા પગમાં હાઈ પ્રાઈસના બૂટ. અંગ્રેજી મિડિયમમાં બાબાને વધેરીને અમેય બીજાઓની જેમ અમને હાઈફાઈ ગણવા લાગ્યા. પણ હાઈફાઈ એવું હાઈ થવા માંડ્યું કે ઘરમાં કરકસરનો યુગ શરૂ થયો. બાબાના એડમિશન માટે સીધું ડોનેશન તો પ્રિન્સિપાલો માગે જ નહિ...અબ્રહ્મણ્યમ્ અબ્રહ્મણ્યમ્! પણ જે ટેબલ ઉપરના અપાય તે ટેબલની નીચે અપાય. પ્રેમભેટ, એ લાંચ ના કહેવાય. સરકારી અધિકારીઓ અને એમની રાહે બધી સંસ્થાઓમાં કોઈ પણ કામ કઢાવવા માટે પ્રેમભેટ આપવાની હોય છે. આખા દેશમાં એ રિવાજ પડી ગયો છે. ખુદ પ્રધાનો જ આપણા માર્ગદર્શક છે, પછી ક્યા બાત?

વાત અમારા બાબાની. દસેક હજારની બમણી, અમારી બહુ વિનંતી પછી શાળાના સંચાલકે રીસીટથી નહિ પણ 'ડિસીટ' થી સ્વીકારી. અમે ખુશ થયા. પચીસ હજારની વાત હતી. પણ કડદા ચાલતા હોય છે, જો કે એની ઉપર પડદા પડી જતા હોય છે.

ડોનેશન તો અંગ્રેજી મિડિયમમાં ભણતરનો પહેલો રાઉન્ડ. એ પછી તો અમારે અભિમન્યુની જેમ બીજા કોઠા પાર કરવાના હતા. એડમિશન મળ્યું એટલે ફી...ત્રણ માસના છસો રૂપિયા. અમે ડઘાઈ તો ગયા. પણ સ્ટેટસ માટે ગાલ પર તમાચો મારીને ય ગાલ લાલ રાખવો પડે.

નક્કી કર્યું કે ચીજવસ્તુમાં ક્યાંક કાપ મૂકીશું. પણ બાબો અંગ્રેજી મિડિયમના પ્રવાહમાં તરતો થઈ જશે ને!

વરસના અઢી હજાર નાકે દમ લાવીને ખર્ચી નાખ્યા! ઓ.કે..?

અંગ્રેજીમાં નામ કાઢવું હોય તો દામ કાઢવા પડે. ભલે, ભલે વેલ એન્ડ ગુડ. બાબો આગળ જતાં નામ તો કાઢશેને! દામ મળશે, નામ નહિ મળે.

બાબાનો વટ પડવા માંડ્યો, ભલે આવકમાં કટ! અને તે ય ફટાફટ...કેમ? બાબો આગળ વધ્યો એટલે બુક્સ (ચોપડી કે પુસ્તકના કહેવાય. બુક્સ! હાવ ફાઈન ઈટ લુક્સ!) ગુજરાતી માધ્યમવાળા ભલે ચોપડા કહે, શિષ્ટ કહેવાતા અને પુસ્તક કહે. પણ બુક્સ એટલે બુક્સ...

પણ બુક્સ એકલી ના આવે, સાથે એની ઢગલાબંધ સાહેલીઓ-ના, ના ગર્લફ્રેન્ડ્સ જેવી નોટ પણ એની સાથે અને બુક્સ મૂકવા માટે દફતર? નો, નો, નો-એવું દેશી ના બોલો. પોર્ટફોલિયો કહો. હજાર બીજા...વેલ એન્ડ ગુડ! દીકરો દમામભેર બૂટ, ટાઈ, યુનિફોર્મમાં જાય તો હજારનો ચાંદલો બહુ મોટો ના કહેવાય.

પણ ધીરા રહો.

અંગ્રેજી મિડિયમમાં ભણનારા, એટિકેટ જાળવવો હોય...તો સ્કૂલની વાતમાં જવું આવવું પડે. અને વાન માટે ખિસ્સાકટ ના કરવી હોય તો પપ્પાના સ્કૂટર પર..પણ મધ્યમવર્ગમાં મમ્મી-પપ્પા અંગ્રેજી મિડિયમમાં પેઠા તો ભૂલભૂલૈયામાં જ પડ્યા જાણે! નવી નવી જાળમાં ફસાતા જ જવાનું...દમ મારો દમ! પીછે પડા ઈંગ્લિશ મિડિયમ.

અરે વાત ત્યાં ક્યાં અટકે છે? પ્રિન્સિપાલે અમારા બાબા સાથે નોટ મોકલી. (ચીકી ના કહેવાય. અંગ્રેજી મિડિયમ લાજે.) આપણા બિચારા ગુજરાતી મિડિયમને ચિકી કહો, કાગળ કહો બધું શોભે. નોટ અંગ્રેજીમાં હતી. અમે હાઈફાઈ અંગ્રેજી લાઈનોમાંથી એટલું સમજી શક્યા કે બાબો અભ્યાસમાં કાચો છે. એને ટ્યુશનની જરૂર છે.

લગનની ચોરીમાં તો સાત પગલાં હોય છે. પણ આ અંગ્રેજી મિડિયમમાં તો કેટલાં પગલાં હશે?

પણ કાંઈ નહિ. બાબો અંગ્રેજી મિડિયમમાં સ્ટડી કરે છે એવું સ્ટેટસ જળવાશે! અરે, અંગ્રેજી પોએમ પોપટની જેમ પઢી જશે તોય અમે ધન્ય! ■

બોસનો ચમચો

હાસ્ય

ચિત્રસેન શાહ

એક પેપરમાં લગ્નવિષયક એક જાહેરાત આ પ્રમાણે હતી!

‘બાનદાન કુટુંબની સ્માર્ટ, ગ્રેજ્યુએટ કન્યા માટે જોઈએ છે એક સારો વર! ઉમેદવાર સરકારી નોકરીમાં હોવો જોઈએ! ‘બોસનો ચમચો હશે’ તો તે તેની વિશેષ લાયકાત ગણાશે!’

બોસના ચમચાની આમ બધે જ બોલબાલા હોઈ, બોસના ચમચા બનવા માટે ઘણા લોકો નિષ્ફળ પ્રયત્ન કરતા હોય છે! પરંતુ એ સ્થાન તો કોઈક ભાગ્યશાળીને જ મળે છે!

અમારા એક મિત્રે અમને પૂછ્યું, ‘વાસણની ફેક્ટરી ચાલુ કરવા વિચારું છું. કઈ આઈટેમ બનાવવી જોઈએ?’

અમે તેને પેપરની ઉપરોક્ત જાહેરાત બતાવી કહ્યું, ‘ચમચાઓનો જમાનો છે! ચમચા બનાવો!’

જેમ ભારતમાં રાષ્ટ્રપતિ બનવા માટે અમુક લાયકાત હોવી જરૂરી છે તેવી જ રીતે ‘બોસના ચમચા’ બનવા માટે પણ નીચે પ્રમાણેની લાયકાત હોવી જરૂરી છે.

- (૧) બોસની ‘હા’ માં ‘હા’ અને ‘ના’ માં ‘ના’ જે કરી શકે તે બોસના ચમચા બનવા માટે ઉમેદવારી કરી શકે!
- (૨) બોસને જે ગમે તે ચમચાને પણ ગમવું જોઈએ! દાખલા તરીકે બોસને ‘પિનાઝ મસાણી’ ની ગઝલ ગમતી હોય તો ચમચાને પણ તે જ ગમવી જોઈએ અને નહીં કે ‘પંકજ ઉધાસ’ની!
- (૩) બોસ જો ધર્મપ્રેમી હોય તો ચમચાએ પણ દરેક કથા કે પારાયણમાં પ્રથમ હરોળમાં જ બેસવું પડે!
- (૪) દલીલ તો કરી જ ના શકાય! જો દલીલ કરી તો ગયા સમજો! મગજ (જો હોય તો! પણ શક્યતા ઘણી ઓછી છે!) ને તો સેઈફ ડિપોઝિટ વોલ્ટમાં જ મૂકી દેવું પડે!
- (૫) સ્વમાનને ગીરવે મૂકી દઈ શકે તેવી વ્યક્તિ સફળ ચમચો બની શકે!

ચમચાઓના વર્તન પરથી જ તેમનામાંની ‘સ્વમાન’ અને ‘મગજ’ ની ગેરહાજરી આંખે ઊડીને વળગે છે!

આ લોકો ઊગતા સૂર્યને પૂજનારા હોય છે!

ભૌતિકશાસ્ત્રનો નિયમ છે કે પાણી પોતાની સપાટી શોધે છે! તેમ ‘ચમચા’ પણ પોતાનું સ્થાન શોધી જ લે છે!

એક વાર એક પાર્ટીમાં ‘એક જ લાઈનના જોક’ કહેવાની હરીફાઈ હતી! એક જણે કહ્યું - ‘અમારા બોસ બહુ બુદ્ધિશાળી છે!’ અને બધા ખડખડાટ હસી પડ્યા!

સાહેબનો ડ્રાઈવર અને પટાવાળો પણ સાહેબના જીવનમાં એટલું જ મહત્વનું સ્થાન ધરાવતો હોય છે. તેથી ઘણીવાર તો ‘બોસના ચમચા, ડ્રાઈવર કે પટાવાળા’ ની વચ્ચે તીવ્ર હરીફાઈ થતી રહે છે કે કોણ સાહેબની વધુ નજીક છે!

આવા ચમચાઓ સાચા અને સંનિષ્ઠ કર્મચારીની વિરુદ્ધમાં બોસની હંમેશાં કાનભંભેરણી કરતા રહેતા હોય છે. તેથી ‘બોસે’ હંમેશાં આવા ચમચાઓથી ચેતીને ચાલવું જોઈએ! અને એક તરફી વાતો સાંભળીને કોઈ પ્રામાણિક, સાચા અને સંનિષ્ઠ કર્મચારી તરફ ‘પ્રેજ્યુડાઈસ’ રાખવાને બદલે ‘ચમચાઓ’ ને બોધપાઠ શિખવાડવો જોઈએ - જો પોતાનામાં બુદ્ધિ હોય તો!

ચમચાઓનો જમાનો હતો - છે - અને રહેશે! એમાં કોઈ શંકા નથી! કારણ કે ભવિષ્યમાં બીજી બધી જગ્યાએ ‘રોબોટ’ ગોઠવાઈ શકશે પરંતુ જે ‘ફિફ્થ જનરેશન’ ના રોબોટ છે તેને ‘મગજ’ પણ હોય છે અને તેથી તે ‘ચમચો’ બનવાની તો ઘસીને ના જ પાડી દેશે! માટે ચમચાઓએ પોતાના ભાવિ અંગે ચિંતા કરવાની જરૂર નથી!

અમારો એક મિત્ર જે ‘બોસનો ચમચો’ છે અને જેનો તેને ગર્વ છે તે અમને કહે છે કે - ‘જ્યારે હું નાનો હતો ત્યારે એક જ્યોતિષીએ મારો હાથ જોઈને કહેલું કે - આ છોકરો ભવિષ્યમાં ચીફ મિનિસ્ટર થવાનો છે!’ ત્યારથી એ એમ માનતો થઈ ગયો છે કે ‘જિસ દેશ મેં ગંગા બહતી હૈ’ એ દેશમાં જો પાઈલોટમાંથી પ્રાઈમ મિનિસ્ટર થઈ શકાતું હોય તો ચમચામાંથી જરૂર ચીફ મિનિસ્ટર થઈ શકાશે!

॥ क्षमा वीरस्य लूषाणाम् ॥

રાયચંદ કાનજી ધુલ્લા પરિવાર - સુથરી

“ધુલ્લા વિલા”, બંગલા નં.-૨૦, ડ્રીમલેન્ડ સોસાયટી, જયશાસ્ત્રી નગર, એન.આર. હાઈલેન્ડ પાર્ક, મુલુંડ (વેસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૮૨.
ફોન : ૨૫૯૨૪૪૪૬, ૨૫૬૨૪૫૪૪, ૨૫૯૧૪૫૪૪, ૬૬૩૪૩૫૭૭

વાર્તા

હરીશ મહુવાકર

રીલેટીવીટી : અનધર ઍંગલ

જેમ ઊંઘ એનાથી દૂર ખસતી જતી હતી તેમ એ એને તાણવાનો પ્રયત્ન કરતો હતો. કેટલી વાર થઈ હશે? રોજિંદા ક્રમ કરતા પથારીમાં પડતું મૂકતાં અલબત્ત આજે થોડું મોડું થઈ ગયેલ, એટલે અગિયાર વાગી ગયા હતા. સાડા નવથી મોડું ન કરતો. સવારના ચાર વાગે ઊઠી જતો.

ઘડિયાળ ટક ટક કરતી એને જોતી હતી. એના ઊંઘવાના પ્રયત્નોની એ સાક્ષી બની રહી. એને આશ્ચર્ય કંઈ ખાસ નહોતું. અત્યારે એ મધ્યરાત્રિના બે વાગવાનો પોઝ લઈ આગળ ચાલવાની હતી. ઘણીવાર એ કશુંક અગત્યનું ભૂલી જતો ને આવું થતું. યાદ ન આવે ત્યાં સુધી અજંપો રહેતો. મન પર પથ્થરો મૂકાતા જતા. યાદ આવી જતું. ટપકાવી લેતો જે તે બાબત ફરી ભૂલાઈ ન જાય એટલે અને પછી નિદ્રારાણી એને ગળે વળગતી. રૂઠી જવાના એના ઘણા કિસ્સાઓ બને પરંતુ મહિને દહાડે બે-ત્રણ થી વધુ ન રહેતા.

દિવસ આખો પછી હાથલિયો થોર થઈ જતો. શરીર પર કાંટા ઊગતા. પોતાને ચૂભતા એ ખરું પરંતુ સંપર્કમાં આવનારને સ્વ હયાતીની યાદી આપતો. કશા કામમાં જીવ ન લાગે. સરખું ન થાય. સ્ફૂર્તિ ગાયબ ભૂખ એની સાથે જાય.

અવનિ જાગી. ‘શું છે ડિઅર?’

આછું સ્મિત ચહેરે બેઠું. ‘કશું નહિ ડિઅર. તું સૂઈ જા.’ ‘તાવ નથી ને?’ એણે કપાળે હાથ મુક્યો. સારું લાગ્યું. ‘બિલકુલ નહિ.’

‘તો પછી?’

‘યૂ નો.’

‘ઓલ રાઈટ’ કહી એણે પરાગને નજીક ખેચ્યો. એ ખેંચાયો. પીઠ પર અવનિએ હાથ પસવાર્યો. માથા પર હાથ પસવાર્યો. પથ્થરોનો ભાર જવા લાગ્યો. નિદ્રારાણી અવનિ રાણીમાં ઉતરવા લાગી. કદાચ નાજુક સ્પર્શની રાહ જોતી હોય તેમ નિદ્રા સાવ સમીપે ખેંચાઈ.

અચાનક એનું ધ્યાન ગયું. આંખો ખૂલી. અવનિ રાણીથી સહેજ અળગો થયો. માથું હલાવ્યું એનાથી દૂર. સામેની દીવાલ પરની છોકરી એને તાકી રહી. ૫ x ૩ ની સાઈઝમાં પૂરાયેલી યુવાન છોકરી છે. વૃક્ષ પાછળ સંતાઈને એ ઊભી છે. એનો અર્ધો ચહેરો જોઈ શકાય. તાજગી ભરેલો, મજાનો એનો ચહેરો

સામે આવે છે. લાંબા કાળા વાળ જૂલી પડ્યા છે. આશ્ચર્ય છે ભરેલું એની આંખોમાં.

અને એની ઊંઘ ઊડી ગઈ. વ્હાય ક્યુરિઓસીટી ઈન હર આઈઝ? - શીદને એની આંખોમાં આશ્ચર્ય? પોતે વળી જવાબ આપ્યો. સત્તર અઢાર વરસે આંખોમાં એ ન હોય તો શું હોય બીજું? હોઠ પર પતંગિયું આવ્યું ને પાંખો ફફડાવી. હોઠ પહોળા થયા લગીર. એને ઝીલ યાદ આવી. એની દીકરી એવડી જ છે. બાજુના ખંડમાં એ પણ ઘસઘસાટ ઊંઘતી હશે. ઊંઘતી હશે? એણે પ્રશ્ન પૂછ્યો ને એ ઊભો થયો.

હળવેથી બારણું ખસેડ્યું. એ ઘેરી નિદ્રામાં હતી. આછા અજવાળામાં એના ચહેરા પરની શાંતિથી એ ખુશ થયો. પતંગિયાએ વધુ પાંખો ફફડાવી, હોઠ આ વખતે વધુ પહોળા થયા. ‘આ મન પણ ખરું છે’ બબડતો એ પોતાના રૂમમાં આવ્યો. એણે ચિત્રને તાક્યું.

આંખો હલબલી ગઈ. સાવ પહોળી થઈ ગઈ. ખેંચાણી એકદમ. પરાણે બંધ કરી. પૂરેપૂરી ફરી ખોલી. આ શું હતું? ના એમ નથી, તો પછી કેમ આમ? ત્યાં શીદને મને લટકતું દોરડું દેખાયું? છે જ નહિ તો પછી કેમ? કોઈ ગળાફાંસો ખાવાનું હોય એમ એવી રીતનું લટકતું દોરડું શીદને દેખાયું? એ ચિત્રની લગોલગ ઊભો. ક્યાં ‘કશું છે ચાર પરાગ ડિઅર?’ પોતાને કહ્યું? પણ કપાળ પર પરસેવો કેમ થવા માંડ્યો? એણે દૂર જઈ જોયું. પાંચ છ ફૂટ દૂર જઈને. ઓહ યસ, દોરડું છે. એનું ગળું કરેલો ફાંસલો દેખાય છે. પણ તુરંત અદશ્ય થઈ ગયું. પળવારમાં એ ઝબકારો આપી જતું રહ્યું. એ ધ્રુજી ઊઠ્યો. ઈટ્સ ઓલ માય ઈમેજનેશન - મારી ખુદની જ કલ્પના. ઓ મેન ગો ટુ સ્લીપ. સૂતો નથી એટલે આવું થાય.

અસ્વસ્થ તન-મનથી એણે પથારીમાં લંબાવ્યું. ગઈકાલે શાળાએ સારો દિવસ રહ્યો હતો. રોજિંદું એનું કામ રહ્યું હતું. રાધર, કેટલી મજા આવી હતી! ભૌતિકશાસ્ત્ર વિષય બધાને કેટલો અઘરો લાગે છે પણ પોતાની પાસે ભણે એને એટલો જ સરળ બનાવી દેવાની પોતાની આવડતથી એ ખુશ થતો! થવું જ જોઈએ ને! મજાનો, ગમતીલો, રસિક શિક્ષક થવું કંઈ સરળ થોડું છે!

સાથીદારો સાથેની વાતો સ્વસ્થ હતી. અઠવાડિયું, મહિનાઓ સુધી કશી પરીક્ષા નહોતી. ટર્મ હજુ શરૂ થઈ હતી. અઠવાડિયું વિતેલું. રાગે પડતું જતું હતું. તાસ નિયમિત ગોઠવાઈ ગયા

હતા. પૂરી સંખ્યામાં વિદ્યાર્થીઓ પણ હાજર રહેવા લાગેલા. ટાઈમટેબલ આખી શાળાનું વ્યવસ્થિત થઈ ગયું હતું.

બીજો તાસ લઈને એ બહાર આવ્યો હતો. ઓફિસમાં આવ્યો ત્યારે કલીંગે સોલ્વ કરવાને સારુ એક પ્રોબ્લેમ રજૂ કર્યો. રીલેટીવીનો હતો.

શાળાના આચાર્ય તરીકે એટલે જ વરસોથી એના શીરે જવાબદારીઓ સોંપાઈ હતી. ભણાવવાના અને વહીવટી અનુભવોથી એ સભર હતો. દિન-બદિન એ વધુ કોળતો જતો હતો. બીજા વાડ-વેલાઓનો એ ટેકો થતો જતો હતો અને એટલે એનું વટવૃક્ષ હોવું એ એના ગૌરવની ઘટના હતી. સ્વયંભુ જાણે હિમાલય!

વાત કંઈ ખાસ નહોતી પણ પ્રોબ્લેમ એ રીતે મૂકાયેલો હતો કે બીજા ઍંગલ એમ ન દેખાય. એના માટે સ્વસ્થતા જોઈએ. સમગ્ર ઘટના ધ્યાને લેવી પડે. બીજા પર્સપેક્ટીવ્ઝ સાથે રાખવા પડે. સમગ્ર થિયરીને એક સામટી એક પરીપ્રેક્ષમાં જોઈ લીધા પછી એ ઍંગલ ખૂલે, સરળતાથી ખૂલે ને પરીણામ દેવા સ્પષ્ટ થઈ જાય.

પરાગ માટે આ સરળ વાત હતી. વરસોનો અનુભવ હતો. કેટલા વરસ કાઢ્યા હતા આમાં? અઢી દાયકા ગયા આમાં પણ બિચ્ચારો આ કલીંગ નવો સવો. આ છેલ્લા બે વરસથી એ આવ્યો. સ્વાભાવિક છે એને હજુ આ રીલેટીવીટી બહુ સમજાઈ ન હોય એટલે બીજો ઍંગલ ન દેખાય. એણે ફડાક દઈ વાત સમજાવી દીધી. કોઈ જાણે પારિજાતનું ફૂલ મૂકે હાથમાં એમ!

કલીંગ ખુશ. એ પોતે પણ. પછી એણે વર્તમાનપત્ર જોયું. પછી પોતાની બેંગ ફંફોસી. પેપર્સ ઠીક કર્યાં. પૈસા વિથડ્રો કરવાના હતા. ચેક આપવાના હતા. એણે લખ્યા, ને વળી બેગમાં મૂક્યા. ઈન્કમટેક્સ ડિડક્શન ફોર્મ ભરવાનું હતું. વળી બેલ વાગ્યો. વળી એ વર્ગમાં ગયો. વળી ઓફિસ. વળી તાસ પૂરો. વળી એ ઘરે આવ્યો ને વળી એનું એ : રીલેક્સ ટાઈમ, પત્ની, દીકરી, ભોજન, ટી.વી., હિંચકો, ને સાડા નવે પથારી. ક્યાં કશું હતું અસામાન્ય! વળી એણે ચિત્ર જોયું. અચાનક દશ્ય ઊઘડ્યું એની સામે.

આજે પહેલા તાસ પછી ખુશી પણ એની પાછળ બહાર નીકળી હતી. ‘સર...સર...’

‘યસ ખુશી, કેમ બહાર આવી બેટા?’
 ‘સર મેં તમને ગઈકાલે ચીઢી આપી હતી. તમે વાંચી?’
 ‘પણ એનું શું છે?’
 ‘આઈ વોન્ટ પરમિશન.’
 ‘આપીશ આપીશ હોં! અત્યારે તું કલાસમાં જા.’
 ‘પણ સર...’
 ‘ઓ ખુશી, બી ખુશી. લેટ મી સી.’

‘ઓલરાઈટ સર.’
 એ ગઈ હતી.

ઓહ, આ ખુશીની વાતે નાખુશી હતી. એની ચીઢી ભૂલાઈ ગઈ હતી વાંચવાની. બે દિવસ ગયા. બિચારી પરમિશનની રાહ જુએ છે. આ હોસ્ટેલમાં રહેતી છોકરીઓ બહુ હોમસીકનેસ અનુભવે. ઘરેથી આવ્યા નથી કે પાછું ઘરે. સેટ થવાનું મનમાં રાખે જ નહિ ને! બસ ગુરુવાર આવ્યો નથી કે ચિઢીઓ શરૂ થઈ જાય.

- ❖ સર, શનિવારે રજા આપશો. ઘેર જવું છે.
- ❖ સર, મમ્મીની બહુ યાદ આવે છે પ્લીઝ સર સોમવારે આવી જઈશ.
- ❖ સર, પ્લીઝ પ્લીઝ. મારી દીદી યુ.એસ.થી આવી છે. બે દિવસ જ મળશે. મન્ડે બેક.
- ❖ સર, ઘરે કથા રાખી છે.
- ❖ સર, ભાઈના કર રાખ્યા છે.
- ❖ સર, મમ્મીની તબિયત નથી સારી, ત્રણ-ચાર દિવસમાં આવી જઈશ.
- ❖ સર, પપ્પાનો બર્થ ડે છે. સર...સર...સર... સર...સર...સર...આ ચકલીઓ ઉડી જતી.

ને ફરી માળામાં આવી જતી. આ છોકરીઓ પણ ખરી છે! કેટલા માળા કરી રાખે છે. ઘર, શાળા, લગ્ન થયે વળી નવું ઘર. વળી પરિવાર વધે. નવા તંતુ સંધાય. મમ્મીની લાગણી, પપ્પાની ઈચ્છા, ભઈલાની મમતા, બહેનપણીની ઝંખના, કુટુંબનો ગર્વ કેટલુંય જોડાયેલું રહે છે આ નાજુક પરીઓ સાથે!

જો ખુશી, જવું છે ને તારે? જા ખુશી જા. પરમિશન માટે બિચારીને બે દિવસ રાહ જોવડાવી. આજે તો શનિવાર છે ને બિચારી જઈ નહિ શકે. પણ આ ખોટું કહેવાય એણે પોતાની જાતને કહ્યું. ખુશી માટે તું કેમ નાખુશી લઈ આવે? એણે યાદ કર્યું. ક્યાં મુકી ચિઢી? ઓહ યસ બેગમાં જ છે.

એ નીચે ઉતર્યો. સ્ટડી રૂમમાં ગયો. બેગ બહાર કાઢ્યું. ખુશીની ચીઢી મળી આવી. તરત જ એ વાંચવા લાગ્યો :
 ‘સર...’

‘ખૂબ વિચાર્યું છે. ને એટલે તમને લખું છું. સર મને આત્મહત્યાની પરમિશન આપો.’

પરાગે માથું હલાવ્યું આંખો વિસ્ફારિત ડઝ હી રીડ વોટ ઈઝ રિટન? લખેલું જ વાંચે છે ને પોતે? એણે આંખો ફેરવી. બરાબર ફોક્સ કર્યું ને ફરીથી કાળજીપૂર્વક વાચ્યું :

‘સર, મને આત્મહત્યાની પરમિશન આપો.’
 ઓ માય ગોડ...એ સડસડાટ વાંચવા લાગ્યો.
 ‘ગયા અઠવાડિયે તમે છાપામાં ફોટા આપ્યા. આપણી

શાળાનું પરિણામ તમે છાપામાં આપ્યું. મારી ફેન્ડના એમાં ફોટો હતા. મારો નહોતો. મારા ઓછા ટકા છે એટલે મારો ફોટો ના હોય એની મને ખબર છે. પણ મારી મમ્મી એ વાત માનતી નથી. એ કહે છે કે મારી ફેન્ડ મારા કરતાં હોશિયાર નથી તોય એને સારા ટકા આવ્યા ને મારે કેમ ના આવ્યા? મારો ફોટો કેમ ના આવ્યો? મમ્મી કહે છે કે આખા કુટુંબની આબરૂ ગઈ. બધા એવી અપેક્ષા રાખતા હતા કે મારે નેવું ટકા આવે.

‘સર તમને ખબર જ છે મારી મહેનતની. તમે જ કહો હું ક્યાંક પાછી પડું છું? પણ ટકા ન આવ્યા. મારું પોતાનું કેલીબર પણ એટલું નથી એ હું સમજું છું. હું પાસંઠ ટકાની વિદ્યાર્થીની છું. લક્ષ્યાંક મારું એંશી ટકા છે પણ કાંઈ એમ નેવું ટકા થોડા આવી જાય સર?’

‘ગયા અઠવાડિયે મારી મમ્મી બધાને સંભળાવતી હતી કે ખુશીએ નાક કપાવ્યું. મોઢું શું દેખાડવું બધાને. મનેય વારેવારે સંભળાવ્યું. સર મારે કેમ મોઢું દેખાડવું મારી મમ્મી ને?’

‘સર હું શું કરું? મારા મનમાં બીજું કાંઈ આવતું નથી. બસ મારે મરી જ જવું છે. સર પ્લીઝ મને આત્મહત્યા કરવાની પરમિશન આપશો.’

‘મારી સાથે ઝડપથી ચાલો. એને હાંફ ચડવા માંડ્યો હતો. પગથિયાં ચડતાં ચડતાં એટલે બોલી ન શકાયું. ૨૧૬ નો દરવાજો ઝડપથી ખખડાવ્યો. અંદરથી લિપિ બહાર આવી. પરાગ સરને, વોર્ડનને જોઈને એ ચોંકી. “સર તમે? અત્યારે?”’

‘...વ્હેર ઈઝ ખુશી?’

‘સર એ તો ગઈ.’

‘ક્યાં?’

‘કીધું નથી. કહેતી હતી કે સરની પરમિશન લીધી છે.’

‘ઓ માય ગોડ...’

ઘરના બેડરૂમની દીવાલે લગાવેલું ચિત્ર મનમાં ઝબકી ઊઠ્યું ને એ ફસકાઈ પડ્યો. મનમાં એ બબડ્યો આ એંગલ તો કદી મેં વિચાર્યો જ નહોતો ખુશી!

‘અમે’, ૩/એ/૧૯૨૯, નંદાલય હવેલી પાસે,
સરદારનગર, ભાવનગર-૩૬૪ ૦૦૨.
મો. ૯૪૨૬૨ ૨૩૫૨૨

બાળકને સાચા બનવાનું શિક્ષણ

ખોટું બોલવું એ સમાજનો સૌથી સામાન્ય અને અક્ષમ્ય દુર્ગુણ છે. આજે સમાજ એક બનાવટી માળખું અને ગૂંચવાઈ ગયેલી જાળ બની ગયો છે અને આપણે તેમાં આપણાં નાનાં નાનાં જુઠાણાં, સફેદ જુઠાણાં અને સત્યથી છટકવા માટેની રંગીન કરામતોનું ગૂંથણ કરતા રહીએ છીએ.

તમારા બાળકો સાથેના વ્યવહારમાં :

- (૧) ખોટા જવાબને પ્રોત્સાહન મળે તેવા પ્રશ્નો ન પૂછો.
- (૨) તમારા બાળકો પર હંમેશાં સાચા થવાની છાપ ઊભી કરો અને બાકીનું બધું ભૂલી જાઓ.
- (૩) તમે જાણી લો અને તપાસ કરી લો કે બાળક ખોટું જ છે, ત્યાં સુધી તેના પર જુઠાણાનો આરોપ ન મૂકો. તમે તેનું કહ્યું માનશો, એનાથી વધારે અન્ય કોઈ વસ્તુ તેને સત્ય કહી દેવાની ફરજ નહીં પાડી શકે.
- (૪) “નરદમ અસત્ય છે” એમ કહી આગળ ન ચાલો. જો બાળક ફરિયાદ કરે કે તેના પેટમાં દુખે છે, તો તેને પથારીમાં સુવડાવો. જો તેને પેટમાં નહીં જ દુખતું હોય તો શક્ય છે કે તે બીજી વાર એવો દેખાડો નહીં કરે.
- (૫) બાળકોને જુઠાણા માટે લલચાવો નહીં. ઘરમાં અહીં તહીં પડેલા પૈસા બાળકને મિઠાઈની દુકાને દોડી જવા પ્રોત્સાહન પૂરું પાડશે અને તેને ખોટા ખર્ચા કરવા, ખોટી રીતે પ્રેરણા મળશે.
- (૬) જુઠાણું જબરદસ્તીથી ઠોકી ન બેસાડો. ઘણી વખત એવું બને છે કે માબાપ બંને જાણતાં હોય છે કે બાળક ખોટું નથી, છતાં તેની પાસે બળજબરીપૂર્વક પોતે દિલગીર છે એવી કબૂલાત કરાવવામાં આવે છે. બાળકોના કાન કરતાં આંખો વધારે કાર્ય કરતી હોય છે. તેઓ મા-બાપના વર્તનનું વિશ્લેષણ કરી શકતાં હોય છે. માત્ર તેમની પાસે ભાષા હોતી નથી. આથી જો મા-બાપ ચાહતાં હોય કે તેમનાં બાળકોએ ખોટું આચરણ ન કરવું જોઈએ તો તેમણે પોતાને પક્ષે કશું ખોટું ન થઈ જાય તેનું ધ્યાન રાખવું જોઈએ.

— ચંદુભાઈ ઠક્કરાલ

સાચો નિર્ણય તમારા વિશ્વાસને એકદમ વધારી દેશે. જ્યારે ખોટો નિર્ણય તમને સારો અનુભવ કરાવશે. બંને પરિસ્થિતિ આપને ફળદાયક જ રહેશે. તેથી તમે તમારા પ્રયત્નો ચાલુ જ રાખો.

GIRISH © 2567 5418 • MUKESH © 2568 5279

203, New Anant Bhuvan, 2nd Floor,
257/65, Narshi Natha Street, Mumbai-400 009.
Tel. : (022) 23756332, 23751250 Fax : 91-22-23750452

Ramji Devshi Shah & Co.

CUSTOM HOUSE AGENT

કથા

રમેશ ત્રિવેદી

બાવાજી શું બોલે?

ઘણાં ઘણાં વરસો પહેલાંની વાત છે.

રામપુર નામે ગામ હતું.

ગામમાં એક બ્રાહ્મણ અને બ્રાહ્મણી રહેતાં હતાં. એમને કોઈ સંતાન હતું નહીં. બંને જણ શાંતિથી રહે, ને ભગવાનનું ભજન કરે, ને કહે :

પ્રભુ આપે તે ખાઈએ,

દયા ઉરમાં લાવીએ,

ના, કોઈને સંતાપીએ!

એક વાર બ્રાહ્મણે એની પત્નીને કીધું : ‘ચાલો, આપણે જાતરા કરવા જઈએ.’

બ્રાહ્મણની પત્ની કહે : ‘હા, જરૂર જઈએ, પણ?...’

બ્રાહ્મણ કહે : ‘પણ એટલે? અરે! ભગવાને ઘણું ધન આપ્યું છે. જાતરા કરીને આવીશું, ને એ પછીય બેઠે બેઠે ખાઈશું હોં!...’ બ્રાહ્મણની પત્ની કહે : ‘પણ બધી માયા-મૂડી સાથે ક્યાં લઈ જઈશું, એની ચિંતા છે મને...’

બ્રાહ્મણ કહે : ‘વાત તો તારી સાચી છે, વાટમાં કોઈ લૂંટી લે, તો તો પછી રોવાવાળો જ આવે હોં!...’

બ્રાહ્મણની પત્ની કહે : ‘મને તો કોઈનોય વિશ્વાસ નથી આવતો, પૈસોટકો ને ઘરેણાં કોને ત્યાં મૂકવાં?’

બ્રાહ્મણે ખૂબ વિચારીને કીધું : ‘ચાલો, બધા દર-દાગીનાની પોટલી બનાવી દઈએ....’

બ્રાહ્મણે ચપટી વગાડીને કીધું : ‘મંદિરના બાવાજી ભલું માણસ છે, એમને તો ધન-દોલતની કોઈ માયા નથી, કોઈ આગ્રહ કરીને પૈસોટકો આપે તોય એ લેતા નથી...’

બ્રાહ્મણની પત્ની કહે : ‘હા, આખા ગામમાં મનેય એક આ બાવાજી પર વિશ્વાસ બેસે છે, ખરેખર એ ભગવાનનું માણસ છે હોં!...’

બીજે દિવસે બ્રાહ્મણ અને એની પત્ની મંદિરમાં ગયાં.

એમણે બાવાજી સામે પોટલી ધરી, ને કીધું : ‘બાપજી, અમારે જાતરાએ જવું છે. આટલી અમારી થાપણ સોંપીએ છીએ તે જાળવીને રાખો તો મોટી મહેરબાની થશે...’

બાવાજી કહે : ‘તમતમારે સુખેથી જાતરાએ જાઓ, ને તમારા

હાથે ધનને ખૂણામાં ખાડો ખોદીને દાટી દો, પાછાં આવો ત્યારે ખોદીને લઈ જજો, હમ તો ધન-દોલત કો અડતા નહીં, સમજે...’

‘ભલે, બાપજી!’ કહી, બ્રાહ્મણ ને બ્રાહ્મણીએ ઘરેણાંને પૈસાટકાની પોટલી મંદિરના એક ખૂણામાં ખાડો ખોદીને દાટી દીધી, ને પછી બાવાજીને પગે લાગી ઘેર પાછાં ફર્યા.

બીજે દિવસે બ્રાહ્મણ ને બ્રાહ્મણી જાતરાએ જવા ઊપડ્યાં. ગામલોક એમને વળાવવા આવ્યું. ગુણવંતી નામે એક બાઈ આ જોતી હતી, એને પણ મનમાં થયું કે ‘આ બ્રાહ્મણ ને બ્રાહ્મણી જાતરા કરવા જાય છે તો લાવ, હું ય તેમને કંઈ મદદ કરું!’ આમ વિચારી એણેય બ્રાહ્મણને તીરથધામમાં મૂકવા થોડાક પૈસા આપ્યા.

ચારેક મહિના પછી બ્રાહ્મણ ને બ્રાહ્મણી જાતરા કરીને પાછાં આવ્યાં. ગામલોકે એમનું ભાવભીનું સ્વાગત કર્યું, ગુણવંતી પણ તેમને પગે લાગી, ને બોલી : ‘તમે જાતરા કરી, તમે માથે હાથ મૂકો, અમેય થોડાં પવિત્ર બનીએ.’

બ્રાહ્મણ અને બ્રાહ્મણી રાજી થયાં, એમણે સૌની જેમ ગુણવંતીને માથેય હાથ મૂક્યો, ને ‘સુખી થાઓ!’ એમ કીધું.

બે-ચાર દિવસ પછી બ્રાહ્મણ ને બ્રાહ્મણી મંદિરે ગયા. મંદિરમાં પગ મૂકતાં જ એમને નવાઈ લાગી. મંદિરમાં તો બધું જ બદલાઈ ગયું હતું! મંદિરનો દરવાજો મોટો થઈ ગયો હતો. સુંદર વાડી ઉજ્જડ થઈ ગઈ હતી. ખૂણામાં ઝૂંપડીને બદલે પાકું મકાન! એક-બે બકરીઓને બદલે ચાર-પાંચ ગાયો બાંધેલી હતી. ને બાવાજી ય બદલાઈ ગયા હતા કે શું? બ્રાહ્મણ તો વિચારમાં પડી ગયો. મંદિરમાં જઈને જોયું તો બાવાજી ખરેખર બદલાઈ ગયેલા લાગ્યા. આ બાવાજીનાં લૂંગડાં ધોળાં હતાં, ને પેલા બાવાજી તો ભગવાં લૂંગડાં પહેરતા હતા. આ બાવાજીની એક આંખ ફૂટેલી હતી, ને પેલા બાવાજીની એકે ય આંખ ફૂટેલી નહોતી. હવે? બાવાને પૂછતાં ખબર પડી કે ઝૂંપડી સળગી ગયેલી તે જૂના બાવાજી આગમાં બળી મૂવા હતા. બ્રાહ્મણ ને બ્રાહ્મણી તો રોતાં ને કકળતાં પાછાં ફર્યા, રસ્તામાં ગુણવંતી મળી, એણે રોવાનું કારણ પૂછ્યું, ને બ્રાહ્મણે બધી માંડીને વાત કરી. ગુણવંતી બધું સમજી ગઈ. એ કહે :

‘તમે જરાય ચિંતા કરશો નહીં. તમને તમારા દર-દાગીના અને પૈસોટકો પાછાં મળી જશે...’

બ્રાહ્મણ કહે : ‘બહેન, પણ બાવો તો ફરી બેઠો છે, એ કહે છે : મને તમારી પોટલી-બોટલીની કોઈ જાણ નથી, પહેલાંનો બાવો મારો ભાઈ હતો, એને ખબર હશે. એ ગાંડો મૂવો છે. જાઓ, ભગવાનને ઘેર એને પૂછવા...’

ગુણવંતી કહે : ‘તમારે એની ચિંતા નહીં કરવાની હોં, એ બાવો એના સગા હાથે તમારી થાપણ સોંપી દેશે, જોજોને!...’

બ્રાહ્મણી કહે : ‘બહેન, અમારે શું કરવાનું એ તો કહો?...’

ગુણવંતી કહે : ‘હું મારી કામવાળીબાઈને સાથે લઈને મંદિરે જાઉં છું, તમારે પણ થોડીવાર પછી આવવાનું...’

બ્રાહ્મણી કહે : ‘પછી શું કરવાનું અમારે?’

ગુણવંતી કહે : ‘તમારે મંદિરના દરવાજે ઊભાં રહેવાનું...’

બ્રાહ્મણ કહે : ‘પછી શું કરવાનું બહેન?’

ગુણવંતી કહે : ‘પછી હું કામવાળીબાઈને ઈશારો કરું કે તમને બોલાવશે, ને તમારે તરત બાવાજી પાસે આવવાનું...’

બ્રાહ્મણી કહે : ‘પછી?’

ગુણવંતી કહે : ‘પછી તમારી પોટલી બાવાજી પાસે માગવાની...’

બ્રાહ્મણ રાજી થઈ ગયો : ‘બાવો પોટલી તો આપી દેશે ને બહેન?...’

ગુણવંતી હસી પડી : ‘હા, જરૂર આપી દેશે, તમે જોજોને મારી કરામત...’

ને પછી ગુણવંતીએ પોતાનાં સોના ઝવેરાતનાં ઘરેણાંની પોટલી બનાવી. પોટલી લઈને એ મંદિરે ગઈ, એની સાથે કામવાળી બાઈ પણ હતી. બંને જણ સીધાં બાવાજી પાસે ગયાં. ગુણવંતીએ પગે લાગીને કીધું : ‘બાપજી, મારી એક વિનંતી છે!’

બાવાજી કહે : ‘બાપજી, મારે મહિનો-માસ મારા ભાઈ-ગણપતને ઘેર રહેવા જવું છે, પણ એક ચિંતા છે...’

બાવાજી તો મનમાં રાજી થઈ ગયા. એ કહે : ‘અરે! હમ બેઠા છે, તે તમારે ચિંતા નહીં કરને કી...’

ગુણવંતી કહે : ‘ભલે, બાપજી, મારી પાસે સોના-ઝવેરાતના દાગીના છે, તે દાગીનાની આ પોટલી તમારે સાચવવાની મહેરબાની...’

બાવાજી હરખાઈને કહે : ‘દેખો બહેન, તુમ તમારા હાથે ખૂણામાં ખાડો ખોદી, પોટલી એમાં રખ દો, હમ તો ધન-દોલત કો અડતા નહીં સમજે!...’

ગુણવંતીએ થેલીમાંથી પોટલી કાઢી, કામવાળીબાઈને ઈશારો કરી બ્રાહ્મણ ને બ્રાહ્મણીને બોલાવી લાવવા કીધું, કામવાળી બાઈ બારણા પાસે ગઈ. એનો ઈશારો થતાં જ બ્રાહ્મણ, ને બ્રાહ્મણી મંદિરમાં આવી પહોંચ્યાં, તેમણે કીધું : ‘બાપજી, અમારા દર-દાગીનાની પોટલી?...’

બાવાજી તો બ્રાહ્મણ ને બ્રાહ્મણીને જોઈ વિચારમાં પડી ગયા. એમણે મનમાં વિચાર કર્યો કે, ‘જો, હું આ બ્રાહ્મણ ને બ્રાહ્મણીને ના પાડીશ, તો આ બાઈ પણ એની પોટલી પાછી લઈ જશે, તો લાવ, બ્રાહ્મણને એની પોટલી પરત કરી દઉં...’

બાવાજી તો કશું જ બોલ્યા ચાલ્યા વગર ઘરમાં ગયા, પોટલી લઈ આવ્યા, ને બ્રાહ્મણના હાથમાં મૂકી દીધી, ને કીધું : ‘દેખ લો, બધું બરાબર છે ને...’

બ્રાહ્મણે પોટલી ખોલી. જોયું તો બધા જ દર-દાગીના જેમના તેમ હતા. એણે રાજી થઈને કીધું : ‘હા, બાપજી, બધું બરાબર છે, કશું જ ખૂટતું નથી.’

પછી બ્રાહ્મણ અને બ્રાહ્મણી ઘેર જવા નીકળ્યાં. એ બંને હજુ તો મંદિરના દરવાજે માંડ પહોંચ્યાં હશે ત્યાં તો ગુણવંતીનો નોકર દોડી આવ્યો. એણે આવતાંની સાથે હરખાઈને કીધું : ‘બહેન બા, ચાલો, જલદી ઘેર ચાલો!...’

ગુણવંતીએ પૂછ્યું : ‘કેમ ભાઈ? કોઈ આવ્યું છે કે શું?...’

‘હા, બહેન બા, ગણપતભાઈ આવ્યા છે!...’

‘શું કીધું? ગણપતભાઈ આવી ગયા?...’

‘હા, બહેનબા, આવી ગયા છે ને તમને યાદ કરે છે એ...’

ગુણવંતીએ હાથમાંની દાગીનાની પોટલી તરત થેલીમાં મૂકી દીધી ને બાવાજીને કીધું : ‘જય શ્રી કૃષ્ણ મા’રાજ, હું જઉં ત્યારે...’

બાવાજી શું બોલે? એ ગાવા લાગ્યા : લાલચમેં હમ તો ખૂબ ફસાયા, ધન ભી ગયા ઔર આંખ ગંવાયા! ■

મારો દર્દી

(અનુસંધાન : પાના નં.-૧૯ ઉપરથી ચાલુ)

માર્યા ઠાર! ઘડપણમાં બીજા અવયવો શિથિલ થઈ જાય છે તેની સાથે જીભ પણ કેમ તેવી થઈ જતી નથી? આખરે મારી સૂક્ષ્મ બુદ્ધિએ આ બગડેલી બાજીને સુધારી.

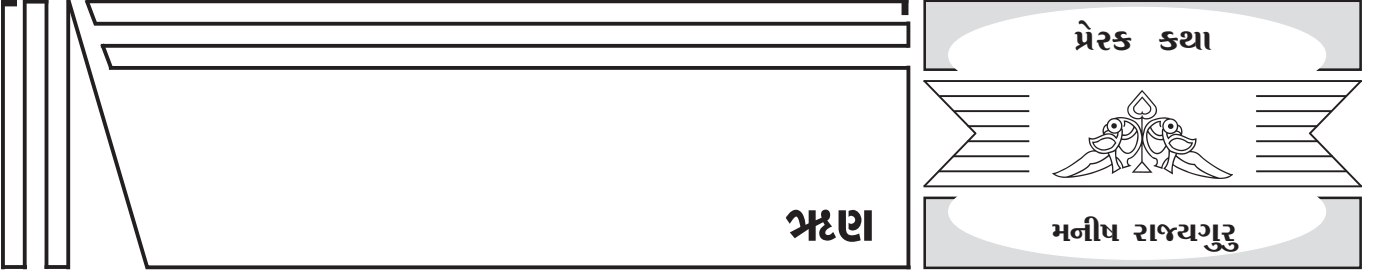
‘જોયું મણિલાલ? આ બિચારાં કાકીનો સ્મૃતિધ્વંસનો રોગ હજી પણ મટતો નથી. મારાં કાકી છે —’ નવા આવનાર તરફ ફરીને મેં કહ્યું : ‘પાંચ વર્ષ ઉપર એમને એ રોગ લાગુ પડ્યો છે. તે વેળા મારી ‘પ્રેક્ટિસ’ બહુ સાધારણ હતી, તેથી હજી પણ એવી જ છે એમ એ માને છે. વારુ, તમારી શી કમ્પ્લેઈન્સ છે?’

‘હું તો સાહેબ, અહીંના ‘અનાથાશ્રમ’ નો સેક્રેટરી છું, ને આપ એવી સંસ્થાઓને સારી મદદ કરો છો એમ સાંભળ્યું છે તેથી આપની પાસે આવ્યો છું!’

મારા દવાખાનામાં એક હું જ દર્દી હતો એમ મને લાગ્યું.

તે વેળા અને ત્યાર પછી ઘણી વાર સુધી મને શા વિચારો આવ્યા તે અહીં લખવાની જરૂર છે? ■

‘ભાઈ તમારું બિલ ચૂકવાઈ ગયું છે.’ રિસેપ્શન કાઉન્ટર પરથી પેશન્ટ સાથે આવેલા સુરેશભાઈને બોલાવી કહેવામાં આવ્યું.

‘કેમ...?’

‘આપને બોલાવી આ સૂચના આપવા કહેવાયું છે.’

‘પણ...મેં તો સવા લાખના બિલમાંથી માત્ર દસ હજાર જ એડવાન્સ આપેલા છે.’

‘એ દસ હજાર પણ પરત...લો ગણી લો.’ કાઉન્ટર પરથી સૂચના પૂરી કરી રીસેપ્શનિસ્ટ પોતાની કાર્યવાહીમાં પરાવાયો.

‘પણ...આમ કેમ?’

‘ભાઈ ચૂકવનારે કહ્યું છે કે જરૂર જણાય તો આપને સામેની કેબિનમાં મોકલવા.’

‘સારું.’

સુરેશભાઈના મનમાં ધમાસાણ મચી ગયું હતું. માતાની રીકવરી સુંદર રીતે થઈ ગઈ હતી. ઓપરેશન સફળ રીતે પાર પડી ગયું હતું. સવા લાખના બદલે તેનાથી વધુ થાય તો પણ તેઓ તૈયાર હતા. માતાને રજા આપવાનો આજે દિવસ હતો. જેથી પૂરતું પેમેન્ટ લઈને જ પોતે આવેલા ત્યારે આ સમાચાર મળતાં અચરજ વધી.

મન વિચારે ચડેલું.

છતાં પણ પોતાનું કામ કરતા હતા.

પણ સામેની ચેમ્બરના દરવાજે જઈને અટક્યા.

આકર્ષક અને સુઘડ લાગતી ચેમ્બરની બહાર નેઈમ પ્લેટ લટકતી હતી. ‘ડૉ. સલોની શાહ’ હાર્ટ સુપર સ્પેશિયાલિસ્ટ. નામ વાંચી કોઈ પરિચિત વ્યક્તિ ન લાગી કે કોઈ મોટી સેવાભાવી હસ્તી ન લાગી.

‘મે આઈ કમ ઈન મેમ?’ સુરેશભાઈએ વિવેક દર્શાવ્યો.

‘યસ’ કહેવાની સાથે જ ડૉ. સલોની શાહ ઊભી થઈ અને સુરેશભાઈના ચરણસ્પર્શ કરવા નમી પડી.

‘ના...ના...તમે આ શું કરો છો?’ સુરેશભાઈ બોલી ઊઠ્યા.

ડૉ. સલોનીનું નમેલું મસ્તક જ્યારે ઊંચું ઊઠ્યું ત્યારે તેણીની આંખમાં ઝળઝળિયાં હતાં.

‘અંકલ, તમે મને મળશો તેવી આશા જરૂર હતી. શબરીની ઈચ્છા રામે જરૂર પૂરી કરી.’

‘કંઈ સમજ્યો નહિ!!’

‘અંકલ તમારે લીધે હું અહીં પહોંચી છું.’ ડૉ. સલોની ભાવુક બની ગઈ.

સુરેશભાઈ તરત ડૉ. સલોની શાહને ઓળખી ગયાં. કારણ કે માતાના ઓપરેશન દરમિયાન કોમ્પ્લીકેશન સર્જતાં શહેરનાં ખ્યાતનામ ડૉ. સલોનીને બોલાવેલાં. તેમણે સફળતાથી ઓપરેશન પાર પાડેલું. માટે આભાર તો ડૉ. સલોનીનો માનવો જોઈએ. તેના બદલે...

‘અંકલ, હું તમને એક કાગળ બતાવું.’ કહી ડૉ. સલોનીએ એક ડાયરીમાંથી અત્યંત જર્જરિત પાનું કાઢ્યું અને બોલી, ‘આપે જ કહ્યું હતું ને દર્દીને દેવ ગણી સેવા કરજે. તે ન ભૂલું એટલે રોજ આ કાગળને વંદન કરી કાર્ય શરૂ કરું છું.’

કાગળ સુરેશભાઈના હાથમાં મૂક્યો.

સુરેશભાઈએ કાગળ વાંચવાનો શરૂ કર્યો.

સંબોધન વાંચી કંઈક અજુગતું લાગ્યું.

‘પૂજ્ય અજાણ્યા અંકલ, મારું નામ સલોની, ભાવનગર રેલવે સ્ટેશન...’ જેમ જેમ વાંચતો ગયો તેમ તેમ વીસ વર્ષ પહેલાંનું એ દશ્ય નજર સમક્ષ તરવરી ઊઠ્યું.

સવારનો પહોર હતો.

મારી રેલવે બુકિંગ ક્લાર્કની નોકરી શરૂ થઈ રહી હતી. બે ત્રણ માણસ મારી બારી સમક્ષ હતા.

ત્યાં હાંફળી ફાંફળી એક છોકરી આશરે ૨૨-૨૩ ની હશે, આવીને એકદમ તૂટક તૂટક શબ્દોમાં બોલી, ‘સર, મારી ટિકિટ બરાબર છે ને?’

આગતુકની ઉતાવળને લીધે અધવચ્ચેથી જ મેં ટિકિટ ચેક કરી કમ્પ્યુટરમાં જોઈ આપ્યું.

‘નેટ પરથી લીધેલી ટિકિટ હોવાથી વેઈટિંગવાળી ટિકિટ કન્ફર્મ ન થતા આપોઆપ રદ થાય છે, જેથી તમે આ ટિકિટથી પ્રવાસ નહિ કરી શકો.’ મેં કહ્યું.

‘પણ...સર...’ છોકરી રીતસરની ભાંગી પડી.

‘રડો પછી, પહેલા રનિંગ ટિકિટ લઈ લોકલ ડબામાં બેસી

જાવ. પાંચ જ મિનિટમાં ગાડી ઊપડે છે.'

છોકરી રડમસ અવાજે ગઈ.

બે જ મિનિટમાં ફરી પાછી આવીને બોલી, 'અંકલ ટી.ટી. ને ભલામણ કરી દો ને...'

'પણ આ ટી.ટી. અમદાવાદ સુધીના હોય છે. ત્યાંથી બદલાઈ જાય...પણ પ્રોબ્લેમ શું છે?' મેં કહ્યું.

'મારી પાસે પૈસા નથી.' છોકરી ગળગળી થઈ ગઈ.

મેં વિચાર્યું. તેની ટિકિટ બસો ચાલીસની થાય છે.

'લે આ બસો રૂપિયા ટિકિટ લઈ બેસી જા.'

તેણી કશો વિચાર કર્યા વિના બસો રૂપિયા લઈ બાજુની ટિકિટબારી પર ટિકિટ લેવા જતા પહેલાં બોલતી ગઈ, 'અંકલ, હું આ ઉપકાર કદી નહીં ભૂલું. મારું માસ્ટર ડિગ્રીનું એડમિશન આપને લીધે શક્ય બન્યું છે. હું આ પૈસા જલદી મોકલી દઈશ.' આભારવશ શબ્દો પૂરા કરતાં કરતાં બોલી. 'સર, હું અહીં એમ.બી.બી.એસ.ના છેલ્લા વર્ષમાં છું. Thanks...Thanks...' કરતી છોકરી ગાડીમાં બેસી ગઈ.

પાંચેક દિવસ વીતી ગયા.

પોતે તો ઘટના ભૂલી પણ ગયા હતા.

ત્યાં અચાનક રેલવે સ્ટેશનની લેન્ડલાઈનમાં ફોન રણક્યો. પટાવાળો મને બોલાવવા આવ્યો.

હું ગયો.

તે જ છોકરીના આભારવશ શબ્દો હતા, 'સર હું મની ઓર્ડર ક્યા એડ્રેસથી કરું?'

'બેટા, તારો ફોન આવ્યો તે પૈસા મળ્યા બરાબર છે. પણ ડોક્ટર બની ગરીબોની સેવા કરજે, દર્દીને દેવ ગણજે, મદદ કરજે. બસ બેટા, સુખી થજે.'

જૂની ઘટનામાંથી સુરેશભાઈ બહાર આવ્યા ત્યારે પત્રની છેલ્લી લીટી આવી ગઈ હતી.

'કદાય એ અજાણ્યા અંકલ મારી સામે આવે તો મારે ઋણ ચૂકવવાનું છે. કદાય આ ભવમાં મળે કે ન મળે...પ્રભુ તેમને સુખી કરજે. તેમના કારણે હું ભારતની ઉત્તમ હાર્ટ સ્પેશિયાલિસ્ટ બની શકી છું. હું તેમની ઋણી છું. જિંદગીભર રહીશ.'

'તેમને મારા વંદન.'

પત્ર પૂરો થયો ત્યારે ખુશીના આંસુનું એક ટીપું પત્રને ભીંજવી ગયું.

ને ડૉ. સલોની શાહ ભાવવશ થતાં બોલી : 'અંકલ, મેં એ બસો રૂપિયાનું 'ઋણ' ચૂકવ્યું છે.

'પ્લીઝ...'

'પ્લીઝ...મને આટલી સેવા કરવા દેજો.'

'ઓપરેશન દરમિયાન જ મેં ભાવનગરના પેશન્ટ છે તેવી

વાત મળતા આપનો પરિચય મેળવેલ. કાયની આરપાર હું આપને ઓળખી ગયેલ ને રિસેપ્શન પર મેં જ રકમની સૂચના આપેલ.'

'અને હા, મેં મારા હસબંડ સાથે વાત કરી છે. ત્રણેક દિવસ બા મારે ત્યાં જ રહેશે પછી ચેક-અપ કરી હું જ ભાવનગર મૂકી જઈશ. ત્યારે લાડવા ખવડાવજો. બસ ને!' 'પાલીતાણા દર્શન કરાવજો બરોબર ને?'

સુરેશભાઈ અને ડૉ. સલોની ભાવવશ બની છૂટા પડ્યાં.

૨૮, મોહનનગર સોસાયટી, નવા સ્ટેન્ડ સામે,
ગાંધી, બિ. બોટાદ.

મો. : ૯૪૨૬૯ ૭૯૮૧૨

લોખંડની સાંકળ

— ભાનુભાઈ જોશી 'સનાતન'

મગનલાલ પાંત્રીસ વરસની નોકરી કરી નિવૃત્ત થયા. પોતાના વતનની પ્રાથમિક શાળામાં જ નિમણૂક અને નિવૃત્તિ લીધી.

નિશાળનાં છોકરાંઓમાં મગનલાલની હાક બોલે. આજે પણ કલેક્ટર થયેલો વિદ્યાર્થી મળે તો કહે - "સાહેબ, અમે તમને જોઈને સંતાઈ જતાં". ત્યારે પ્રવેશોત્સવની પ્રથા નહોતી. પહેલા ધોરણમાં બાળકને દાખલ કરવા આવે, ત્યારે બાળક રડતું રડતું આવે. મગનલાલ એના વાલીને કહે તમે જતા રહો એ છાનું રહી જશે."

વાલી જાય પછી મગનલાલ નવા બાળકને પ્રથમ ધમકાવે, પછી ન છાનું રહે તો એક ફડાકો જોરથી લગાવી દે. ગભરુ બાળક પરાણે હોઠ પીસીને રુદ્ધને પાછું ધકેલવા મથે. ધ્રુજતું હોય-આંખમાંથી પાણીની ધાર થતી હોય પણ અવાજ ન કાઢી શકે.

મગનલાલ બાળકને છાનું રાખ્યાનો ગર્વ અનુભવે. નિવૃત્ત થયા પછી પોતાના પૌત્રને શાળાએ બેસાડવા પોતે ગયા.

શાળાના કમ્પાઉન્ડમાંથી જ દાદાને પાછા વળી જવાનું કહ્યું. પોતાનો પૌત્ર રડતો હતો. દાદા સામે હાથ લંબાવીને દાદા-દાદા કરતો હતો.

મગનલાલના પગમાં સવામણ લોખંડની સાંકળ હોય એમ પણ વજનદાર થઈ ગયા.

આયાબહેને કહ્યું - "તમે જાવ દાદા"

મગનલાલ પાછું વાળીને જોતાં જોતાં દરવાજા બહાર નીકળી ગયા. પણ એક વેદનાથી ધલવલતા હતા - પોતાના પૌત્રને રડતો મૂકીને ચાલ્યા આવ્યા એની વેદના અને તમાચો મારીને અનેક બાળકોને છાનાં રાખ્યા હતાં, એની વેદના, આ બેય વેદનાથી મગનલાલ તરફડતા હતા.

બજરંગ ઓટો, ગુરુદ્વારા ચોકડી, ઇંદીરા માર્ગ,
શ્રીનાથ ટ્રાવેલ્સ સામે, જામનગર.

પ્રેમ કથા

પ્રિયકાન્ત પરીખ

થોડીસી બેવફાઈ

સમી સાંજે ગંગાપુરના ફલેગ સ્ટેશન ઉપર ઊર્મિ ટ્રેનની પ્રતીક્ષા કરતી હતી. ટ્રેન આવવાને હજુ વાર હતી છતાં ઊર્મિને લાગતું સમય મંથર ગતિએ વહે છે. ટ્રેનની રફતાર ધીમી છે.

ટ્રેનમાં ઊર્મિની નાનીબહેન ઉલ્કા બી.કોમ.ના છેલ્લા વર્ષની પરીક્ષા આપી હોસ્ટેલ જીવન પૂરું કરી શહેરમાંથી પાછી ફરનાર હતી.

ઊર્મિએ પોતાના માતાપિતાનાં મૃત્યુ પછી નાની બહેન ઉલ્કાને પુત્રી ભાવે ચાહી હતી. ઉલ્કાની મોટી બહેનની જગ્યાએ દસ વર્ષથી મોટી બા પણ બની રહી હતી.

ઉલ્કાને સારી રીતે ભણાવી, પરણાવવા માટે ઊર્મિએ પી.ટી.સી. કરી ગંગાપુરની પ્રાથમિક નોકરી કરી, ટ્યુશન કરી તંગીનો સમય આવ્યે દાગીના વેચીને પણ ઉલ્કાને શહેરની કોલેજ અને હોસ્ટેલનો ખર્ચ વેઠી અભ્યાસ કરવા મોકલી હતી.

ઉલ્કાને સુયોગ્ય પાત્ર સાથે પરણાવ્યા પછી જ પોતે પરણવાની ઊર્મિએ પ્રતિજ્ઞા લીધી હતી. આથી ત્રીસ વર્ષની ઉંમરે પણ ઊર્મિ અપરિણિતા રહી હતી.

ઉલ્કા પણ બાનું વાત્સલ્ય વરસાવનાર મોટી બહેનનાં સમર્પણથી વાકેફ હતી.

વેકેશનમાં ઉલ્કા ગંગાપુર આવે ત્યારે ઊર્મિ આનંદવિભોર બની સ્ટેશને લેવા જતી. ઉલ્કા પાછી ફરે સ્ટેશને વિદાય આપવા જતી અને ટ્રેન નજરથી ઓઝલ થાય ત્યાં સુધી જોયા કરતી અને ભીની આંખોને ચૂપચાપ લૂછી નાંખતી.

ઉલ્કા આવે એટલે ઊર્મિ એને એ વાત કરવા આતુર હતી : એક તો એ કે ગામના, મુખીના એન્જિનિયર થઈ શહેરમાં નોકરી કરતા પુત્ર સાથે વિવાહની વાત કરી રાખી હતી. મુખી અને એમના પુત્રે ઉલ્કાને જોઈ હતી એટલે માત્ર ઔપચારિક મુલાકાત ગોઠવવાની હતી. એમને ઉલ્કા પસંદ હતી. બીજી વાત એ કે વૈશાખમાં જ ઉલ્કાના હાથ પીળા કરી નાંખવાનું પણ વિચાર્યું હતું. ઊર્મિને શ્રદ્ધા હતી કે ઉલ્કા પણ આ આબરૂદાર કુટુંબ અને એન્જિનિયર યુવકને પસંદ કરશે જ.

ટ્રેન આવી...

પંજાબી ટ્રેસમાં સજ્જ થયેલી ગૌરવર્ણી ઉલ્કા ઊતરી.

ઊર્મિ પાસે આવી તેણે ઊર્મિના ચરણસ્પર્શ કર્યા. ઊર્મિએ ઉલ્કાને બાથમાં સમાવી લીધી.

બંને ઘેર આવ્યા. જમ્યા પછી અડધી રાત સુધી ઊર્મિ અને ઉલ્કા વાતો કરતાં રહ્યાં.

ઊર્મિ ઉલ્કાને એનાં વેવિશાળ માટે વાત કરવા જતી હતી ત્યાં ઉલ્કાએ કહ્યું : 'કેટલીક વાત મોઢે કહેતાં સંકોચ થાય છે. પત્રમાં લખી છે અને પત્ર લંબાવ્યો.'

ઊર્મિએ પત્ર વાંચવા માંડ્યો.

ઉલ્કા પોતાના રૂમમાં દોડી ગઈ.

પ્રિય દીદી,

તમારા સમર્પણથી વાકેફ છું. મારું લગ્ન નહીં થાય ત્યાં સુધી તમે ગમે તે ઉંમર વટાવવા સમર્થ છો. તમારું યૌવન વેડફાઈ જાય એ પહેલાં મેં લગ્ન કરી લેવાનો નિર્ણય કરી લીધો છે. મેં જીવનસાથી પણ પસંદ કરી લીધો છે. જેથી મારી પ્રિય દીદીનો જીવનપથ ખુલ્લો થઈ જાય.

મેં પસંદ કરેલા પુરુષને તમે ઓળખો છો. તમે એની પ્રશંસા કરતાં ધરાતાં નથી. તમારી શાળામાં, તમારી સાથે સર્વિસ કરે છે સત્યમ્. અલબત્ત મારાથી દસેક વર્ષ મોટા છે. તમારો સંદેશ લઈ મને શહેરમાં આવે ત્યારે મળતા હતા. દસેક વર્ષનો ઉંમરનો તફાવત હું ઓગાળી શકીશ. છેલ્લી મુલાકાતે જ અમે લગ્ન કરી લેવાનો ફેસલો કર્યો છે.

તમે સત્યમની પસંદગીથી પ્રસન્ન થશો એવી શ્રદ્ધા છે. તમે પણ હવે ઝટપટ પસંદગી કરી નાખો. તમને પાનેતરમાં જોવા ઉત્સુક છું.

પત્ર વાંચીને ઊર્મિ ધ્રુજી ઊઠી. તેની આંખોમાંથી આશ્રુઓની ધારા વહેવા લાગી. તે આર્ત અંતરે મનોમન બોલી, 'ઉલ્કા, તને શી ખબર કે મેં સત્યમ્ તરફ આશાની મીટ માંડી હતી. સત્યમ સાથે મારે ખૂબ જ બનતું હતું. સત્યમ સાથે પ્રેમના શબ્દોની આપલે થઈ નહોતી છતાંય મને એના વર્તન પરથી શ્રદ્ધા હતી કે એ મારાં પ્રસ્તાવનો ઈન્કાર નહિ કરે. સત્યમ તારી સાથેના સંબંધોને લીધે મારું અત્યંત માન જાળવતો એને હું મારા પ્રત્યેનો અનુરાગ સમજતી હતી. ખેર, તમારા કોઈનો એમાં વાંક નથી, ધારણાની કેડી પર હું ઘણી આગળ વધી ગઈ છું. તારું સુખ મારાં જીવનની ઈતિશ્રી માની આજ સુધી જીવી છું. શેષ જીવન પણ જીવી નાંખીશ.'

સવારે ઊર્મિએ ઉલ્કાને ચૂમી લેતાં કહ્યું, 'તારી પસંદગી

ગુજરાતી સંત સાહિત્ય : મૂળ અને કુળ

વ્યાખ્યાન

નરોત્તમ પલાણ

ભારતની કોઈ પણ પ્રાદેશિક ભાષાના સંત સાહિત્યની ચર્ચા ભારતીય સંસ્કૃતિના સમગ્ર પરિપ્રેક્ષ્યમાં જ થઈ શકે. પૌરાણિક માન્યતા અને પ્રાપ્ત પુરાવશેષોના પ્રકાશમાં છેલ્લાં પાંચ હજાર વર્ષની સમૃદ્ધ પરંપરા ભારત પાસે છે. આ પરંપરાની મુખ્ય ખાસિયત એ છે કે તેણે પ્રમાણેલા જીવનમૂલ્યોમાં સહન કરવું, સમન્વય કરવો, વ્યક્તિ માત્ર તરફ સદ્ભાવ અને સતત ઊંચું નિશાન અથવા વધારે બહેતર જીવન પ્રાપ્ત કરવાનો દાર્શનિક અભિગમ, ભારતીય જીવન સાધનાનું આ ‘સનાતન સત્ય’ આજે સદીઓ પછી પણ ભિન્ન ભિન્ન મણકાઓમાં રહેલા સૂત્ર સમું એકધારું અને અક્ષુણ્ણ છે. આ સૂત્રને કાયમ રાખતી પરંપરામાં સ્થળકાળ મુજબ અનેકાનેક ઉપપરંપરાઓ ઉદ્ભવી છે અને તેણે સંસ્કૃત, પ્રાકૃત, અપભ્રંશ તથા પ્રાદેશિક ભાષાઓને સમૃદ્ધ બનાવેલ છે.

સંસ્કૃત સામે પ્રાકૃત, પ્રાકૃત સામે અપભ્રંશ, અપભ્રંશ સામે પ્રાદેશિક ભાષાઓ તથા પ્રાદેશિક ભાષાઓ સામે લોકબોલી છે. આ પ્રત્યેક ઉતરતી કક્ષા, ભિન્ન ભિન્ન સાહિત્ય સરવાણીની જનેતા છે. પ્રાકૃતિમાં બૌદ્ધ અને જૈનોની વાણી, અપભ્રંશમાં આલવાર, નાયન્માર અને નાથવાણી, પ્રાદેશિક ભાષાઓમાં અક્ક મહાદેવી, રામાનંદ, કબીરવાણી, નાનકવાણી, તુકારામના અભંગો અને લોકબોલીમાં આપણી ભજનવાણી છે. સંત સાહિત્યને સમજવા માટે આટલી પૂર્વપીઠિકા નજરમાં રાખવી આવશ્યક છે.

સંત સાહિત્યના મૂળિયાં અતિ પ્રાચીનકાળમાં છે, પરંતુ જેને ‘સંત સાહિત્ય’ એવી સંજ્ઞા મળેલી છે તે મધ્યકાળનું સર્જન છે. આ સર્જન પાછળના પરિબળોમાં વિધર્મી આક્રમણો, તીવ્ર બનેલી આભડછેટની ભાવના અને વારેવારે આવતા કુદરતી તથા માનવસર્જિત દુકાળો મુખ્ય છે. સામાન્યતઃ આક્રમણો આવતાં અને ચાલ્યા જતાં, પરંતુ ભારતી સદીના અંતમાં પૃથ્વીરાજ ચૌહાણની હાર થતાં દિલ્હીમાં વિધર્મી શાસનનો પ્રથમવાર પાયો નંખાયો. જરા ઈતિહાસ જુઓ. તેરમી સદીના આરંભથી ક્રમશઃ ધોરીવંશ, ગુલામવંશ, ખીલજીવંશ, તુઘલૂકવંશ અને લોદીવંશ છે. આ લોદીવંશના શાસનકાળ દરમિયાન સ્વામી રામાનંદ અને કબીર છે. આ સંતોની વાણીને સમજવા માટે તુઘલૂક અને લોદીવંશની વચ્ચે તૈમૂરલંગનું જે આક્રમણ થયું તેની એક નાનકડી પણ સંતસાહિત્યની પ્રકૃતિને ઘડનારી અને ચાવીરૂપ થઈ પડે તેવી

ઘટના ધ્યાનમાં લેવા જેવી છે. સમરકંદનો કૂર અને કટ્ટર મુસ્લિમ શાસક તૈમૂર, ચૌદમીના ઉત્તરાર્ધમાં અફઘાનિસ્તાન થઈને ભારત ઉપર ચડી આવ્યો. રસ્તામાં તેણે હજારો લોકોની હત્યા કરી અને દિલ્હીના તુઘલૂક શાસનનો પરાભવ કરી તેણે અઢારમી ડિસેમ્બર ૧૩૯૮માં દિલ્હીમાં પ્રવેશ કર્યો. માત્ર પંદર દિવસના શાસનમાં તેણે પકડાયેલા પચાસ હજાર કેદીઓમાં જે મૂર્તિપૂજક હોય તેની કતલ કરવાનો આદેશ આપ્યો. દિલ્હીમાં રહેતો મુસ્લિમ, મૂર્તિપૂજકની કતલ નહીં કરે તો તેની પણ કતલ થશે આવા ફરમાને બંને કોમોમાં હાહાકાર મચાવી દીધો. મૌલાના નસીરુદ્દીન, જેણે આખી જિંદગીમાં એક કબૂતર પણ માર્યું નો’તું તેણે પંદર હિન્દુઓના માથાં ઉડાડ્યાં!

આ ઘટનાને હિન્દુ-મુસ્લિમ બંને પક્ષના સંતસાંઈને પોતાના ધર્મનો મર્મ સમજવાની ફરજ પાડી અને આજે જેને આપણે સંતસાહિત્ય તરીકે ઓળખીએ છીએ એનો ચેતનવંતો પ્રવાહ દેશના ખૂણેખૂણે વહેતો થયો. નાના મોટા અનેક સંતો સમન્વયને ગાતા રહ્યા અને જયારે બહુ થયું ત્યારે મહારાષ્ટ્રના સ્વામી રામદાસે શિવાજીના હાથમાં અને સૌરાષ્ટ્રના સંત સ્વામી પ્રાણનાથે છત્રસાલના હાથમાં હથિયારો પણ પકડાવ્યાં! સંત સાહિત્યનો આ મિજાજ પણ નોંધવા જેવો છે.

સંતસાહિત્યની બીજી લાક્ષણિકતા ઊંચનીચના ભેદ સામેનો સંઘર્ષ છે. વિધર્મી આક્રમણકારોએ સત્તા હાંસલ કરી કે તુરત આપણો ઉચ્ચ વર્ગ એમના પક્ષે બેસી ગયો છે. મધ્યમ અને નિમ્ન વર્ગની કેવી સ્થિતિ હતી તેનો ચિતાર સંતસાહિત્યમાં મળે છે : તુલસીદાસ ‘વિયન પત્રિકા’માં કહે છે કે ખેડૂતો ખેતી અને વણિકો વેપાર કરી શક્તા નથી, માગી ભીખ પણ ક્યાંય મળતી નથી. ‘જીવિકાવિહીન લોક શોચમાન, કહે એક એકન સોં કહાં જાઈ? ક્યા કરે?’ દારિદ્ર રૂપી દશાનન તૂટી પડ્યો છે. ગુજરાતી સંત કવયિત્રી અમરમા કહે છે : ‘કાળિગોં આવ્યો છે આતપાતનો.’ મોરારસાહેબ તો મહંત મુલ્લાને સ્પષ્ટ સંભળાવી દે છે : ‘કાયા ભડાં કામ નૈ આવે, જીરવ્યાં કેમ જીરવાશે?’ સાચો ધર્મ સમજો ભાઈ, સાચો ધર્મ સમજો. જાતિપાતિ ભૂલો, ભૂખ્યાને ઓટલો અને રોટલો આપો. દીધા સરીખું દાન અન્નનું, દઈ શકો તો દો.’

સંત સાહિત્યનું આ સમગ્ર ચારિત્ર્ય જોવા જેવું છે. પરંપરાગત

ધર્મસાધનાના કર્મકાંડોથી એકદમ મુક્ત અને ઈહલ્લવનના દુઃખદર્દોમાં સહભાગી બનીને ઈશ્વર અલ્લાહને આરાધો. દક્ષિણના સંતકવિ વેલ્લાલ (અપ્પય્ય)ની શિવકીર્તન કરતાં કરતાં થતી દિનચર્યા નોંધવા જેવી છે. વેલ્લાલ બૌદ્ધ હતા, જૈન હતા અને શૈવ પણ હતા. કહે છે કે દેવ મંદિરમાં અંદર જવાના બદલે મંદિરની આજુબાજુના કાંટા-કસ્તર અને ખડ સાફ કર્યા કરતા. ખડ કાપતા વેલ્લાલનો જૈનોએ વિરોધ કર્યો : ‘જીવ હિંસા થાય છે.’ વેલ્લાલ કહે : ‘હું તો આપને કંઈ અડચણ ન થાય એટલા માટે પ્રવૃત્ત છું.’ કળને જાણીને અકળને ઓળખવાનું દર્શન સંત સાહિત્યની ધોરી નસ છે.

સંત સાહિત્યના, સાહિત્યની નજરે પણ લેખાંજોખાં માંડ્યા જેવાં છે. ભારતની પ્રત્યેક પ્રાદેશિક ભાષાના ઉદ્ભવનું એક કારણ ધર્માધારિત સાહિત્ય રહેલું છે. આ સાહિત્યમાં ભાવપક્ષે અને કલાપક્ષે કમશ: જે સૂક્ષ્મતા સિદ્ધ થઈ તેના દર્શન સંત સાહિત્યમાં થાય છે. ધર્માધારિત સાહિત્યમાં મનોરંજનાર્યે રચાયેલાં પૌરાણિક આખ્યાનોનો વર્ગ પ્રમાણમાં વિશાળ છે, જ્યારે સંત સાહિત્ય, જે માત્ર અને માત્ર પરમતત્ત્વની આરાધનાર્યે છે, તે પ્રમાણમાં અલ્પ અને સાહિત્યિક ગુણવત્તાની દૃષ્ટિએ ઉત્તમ સાહિત્ય છે. સંત સાહિત્ય મૂલત: નિર્ગુણ ધારાનું સાહિત્ય છે, પરંતુ આચાર્યોની માફક સંતોમાં મતખંડન કે મતમંડનની પ્રવૃત્તિ નથી એટલે નિર્ગુણ સાથે સગુણ ઉપાસના પણ જોડાજોડ વણાતી આવી છે. અહીં એક પણ સાધના પદ્ધતિનો વિરોધ નથી. ભગવો, લીલો, કાળો કે સફેદ દરેક વાવટો અહીં સ્વીકાર્ય છે અને એમાંથી જ, આજે આપણે જેને સંત સાહિત્યના ‘કુળ’ કહીએ છીએ તે નાથ, દશનામી, રામાનંદી, કબીરિયાં, મહાપંથી, રવિભાણ, માર્ગી અને નિરાંતી વગેરે અસ્તિત્વમાં આવ્યા છે. અમુક કુળ પ્રાચીનકાળથી હતાં જે મધ્યકાળમાં સંત પરંપરામાં ભળ્યાં છે. ગુજરાતી સંત સાહિત્યમાં નાથ પાચારૂપ છે. દશનામીનું ઉદ્ભવસ્થાન આઘશંકરાચાર્યજી અને રામાનંદીનું ઉદ્ભવસ્થાન આચાર્ય રામાનુજ છે. હરિયાણી આદિ આચાર્ય નિમ્બાર્કની પરંપરામાં છે, જ્યારે મહાપંથ નાથનું પ્રાદેશિક સ્વરૂપ અને રવિભાણ રામાનંદીનું પ્રાદેશિક સ્વરૂપ છે.

આ દરેક કુળમાં ‘ભજન’ કેન્દ્રસ્થાને છે. ભજન સાંજથી સવાર સુધી ગાવાનો કાવ્યપ્રકાર છે. તેની પાછળ પણ આમવર્ગ રહેલો છે. રોજનો રોટલો રોજ રળતી પ્રજા સવારથી સાંજ સુધી તો કામ ઉપર હોય. નિરાંતની જે કંઈ વેળ મળે તે રાત્રિ દરમિયાન જ હોય. આ સામાજિકતાએ ભજનના કાવ્ય સ્વરૂપને ઘાટ આપ્યો છે. ભજનમાં તળપદા શબ્દો, તળપદા લય-લહેકા-લઢણ અને ઢાળ તેમજ તળપદી રજૂઆત છે. રાત્રિના પ્રહર,

પ્રહર મુજબના રાગઢાળો તો ભજનમાં પાછળના ક્રમે આવ્યા છે. ‘સ્તોત્ર’ આદિ સંસ્કૃત સ્વરૂપો વેદવાણીમાંથી નિષ્પન્ન થયેલા છે, જ્યારે ‘ભજન’ લોકવાણીથી ઉદ્ભવેલું સ્વરૂપ છે. ભજનના રચનાર ગોરખ, કબીર, તોરલ, મૂળદાસ, મેકરણ, ભાણસાહેબ, રવિસાહેબ, હોથી, મામદ, દાસીજીવણ, લોચણ, વેલનાથ, ગંગાસતી વગેરે સંત કવિઓ ગુજરાતી સંત સાહિત્યમાં વિશિષ્ટ સ્થાન ધરાવે છે. એમની રચનાઓ પણ કાવ્યતત્ત્વથી ભરપૂર અને પોતપોતાની સાધના પરંપરાને સુપેરે પ્રગટ કરનાર છે. ‘એરણ અજબ બનાયા’ / ‘મુખડા ક્યા દેખે દરપન મેં’ / ‘પાપ તારું પરકાશ’ / ‘સુંદરવરની ચૂંદડી’ / ‘વરસે ધરતી, ભીંજે આસમાન’ / ‘અમૃદ બુંદ સે પુરુષ જાયા’ / ‘સેવા મારી માની લેજો સુંઢાળા, ખોલો મારા રૂદિયાના તાળા, તોળો મારા કબધિના ઝાળા’ / ‘મૂળ રે વિનાનું કાયા ઝાડવું’ / ‘જા સોહાગણ જા, ગગનમાં જ્યોત જલત હૈ, જા!’ / ‘જી રે લાખા, હેત રે વધારો તો પરને પમાય’ / ‘વીજળીના ચમકારે મોતીડાં પરોવો, પાનબાઈ!’ આદિ ગુજરાતી સંતસાહિત્યની અમર રચનાઓ છે.

હિંદીની જેમ ગુજરાતી અને રાજસ્થાની ભાષાનું આરંભનું સાહિત્ય સંતસાહિત્ય (નાથવાણી) રહેલું જણાય છે. ઘણા અભ્યાસીઓ કબીરના પ્રભાવે ગુજરાતી સંતસાહિત્યને ગણાવે છે. પરંતુ ગુજરાતી સંત સાહિત્ય ઉપર જોવા મળતો ગણેશપ્રભાવ આ વાતનું સ્પષ્ટ સૂચન કરે છે કે કબીર નહિ, ગોરખ ગુજરાતી સંત સાહિત્યના પ્રેરક છે. ગુજરાતી સંત સાહિત્યના આધારભૂત રામાપીર તો સીધા જ નાથ પરંપરાના અનુયાયી છે. મેકરણ પોતાને પણ મહંદરનાથના બેટા તરીકે ઓળખાવે છે.

ગુજરાતી સંત સાહિત્ય પરનો ગણેશપ્રભાવ, એક સાવ નૂતન તથ્યનો નિર્દેશ પણ કરે છે. કબીરમાં જેમ ગણેશવંદના નથી, તેમ આપણા વેદસાહિત્યમાં પણ ગણેશવંદના નથી. ગણેશવંદનાની આ સરવાણી નાથવાણીમાંથી છે અને નાથવાણી સંભવત: પ્રાચીન વ્રાત્ય પરંપરાનું સંતાન છે. રવીન્દ્રનાથે ‘હું વ્રાત્ય છું’ કહીને વેદવિરોધી ગણાતી વિચિત્ર એવી વ્રાત્ય પરંપરાનો પુરસ્કાર કરેલો છે.

અંતમાં, સંત કવિ મેકરણ કહે છે તેમ સંત સાહિત્ય તે ‘સવરી વાણી’ છે. એમાં રહેલો કાવ્યપદાર્થ પણ ધરતીથી ઊઠીને આકાશને ભીંજવે છે.

સાહિત્ય અકાદમી - દિલ્હી પ્રેરિત

તા. ૩૦ જાન્યુઆરી, ૨૦૧૦ના રોજ સોમનાથ મુકામે ‘ગુજરાતી સંત સાહિત્ય’ પરિસંવાદનું નીજ ભાષણ

Corporate Office :

D 6-2, Road No. 34,

Wagle Estate, Thane 400 604. India.

T (General) : +91 22 21582600 F: +91 22 21582602

T (Direct) : +91 22 21582603 M: +91 9322663991

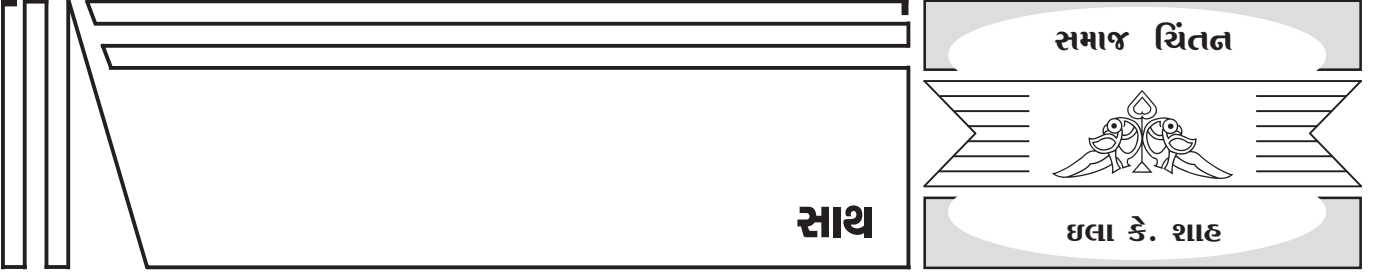
E: narendra@hdfire.com • www.hdfire.com

સ્વ. પૂ. માતૃશ્રી રતનબાઈ નરશી દેવાઝાંઘ ધરમશી (સુધરી)ના સ્મરાર્થે....

HD FIRE PROTECT PVT. LTD.

Protecting What Matters Most to You

જજરમાન લાગે તેવાં વિદ્યાબા આજે ખુશીના હીંચકે જૂલતાં હતાં. પરદેશ રહીશ તેમનો ભર્યો પરિવાર આ વખતે દીપાવલીની ઉજવણી નિમિત્તે અત્રે ઈન્ડિયા પધારવાનો હતો. પાંચ દીકરા નામે પ્રેમલ, પ્રિયલ, કુશલ, વિશાલ અને કૌશલ તથા બે દીકરી ઝેયા અને શ્રેયા સૌ દરિયાપાર રહેતા હોવા છતાં માતાની મમતા તથા ભાઈ-ભાભીનાં સ્નેહને વીસર્યા નહોતાં. બા તેમના નાના દીકરા પ્રેમલ અને વહુ જ્યોતિ સાથે ઈન્ડિયામાં એક શહેરમાં રહેતાં હતા. આ પછી અવારનવાર સાત સમંદર પાર રહેતા પોતાના પરિવાર સાથે રહેવા પણ જતાં હતા.

પરંતુ આ વખતે બાનો આગ્રહ હતો કે સૌએ અહીં સાથે મળી દિવાળી ખૂબ આનંદથી મનાવવાની છે. દીકરા-દીકરીનો બાલ-ગોપાલ પરિવાર પણ ખૂબ ખુશ હતો. અત્રે વસતાં પ્રેમલ અને જ્યોતિએ બાના સહકાર અને સલાહ સૂચન મુજબ સૌના સ્વાગતની પ્રેમપૂર્વક જોરશોરથી તૈયારીઓ કરવા માંડી.

દિવાળીની શરૂઆત થતાં અગિયારસનો પવિત્ર દિન આવી પહોંચ્યો. અને પરદેશની ફ્લાઈટનું ઈન્ડિયામાં ઉતરાણ થયું. ચાર દીકરા ને બે દીકરીનો પરિવાર આવી પહોંચ્યો. વિદ્યાબાનું હૈયું ખૂબ આનંદથી ઊછળવા લાગ્યું. સૌને નિહાળી તથા મળીને પરસ્પર ખુશી ખોબલે ખોબલે વહેંચાવા લાગી. અવનવીન નાસ્તા, મીઠાશ લાવે તેવી મીઠાઈઓ, ભૂલકાં માટે નવીનતમ ફટાકડા, દીપપ્રાગટ્ય માટે ડેકોરેટિવ કોડિયાં, ઠાકોરજીના મંદિર માટે તથા તેમાં બિરાજતા લાલજી માટે પણ ખૂબ તૈયાર કરી હતી. સર્વત્ર આનંદથી છોળો ઊડતી હતી. પ્રભુ સ્મરણની મીઠી કર્ણપ્રિય ધૂન ધીમા મધુર સ્વરે ગુંજતી હતી. રંગબેરંગી ફૂલો તથા આસોપાલવના તોરણોથી આંગણું શોભતું હતું. રંગ લાવતી રંગોળીએ સૌનાં મન મોહી લીધાં. લાઈટિંગ તોરણે પણ બાળકોને મુગ્ધ કર્યા. પરદેશમાં આવું જોવા જ ન મળે. પ્રેમ તો મળે જ નહિ. પરદેશના તહેવારોમાં સામાજિક કે કૌટુંબિક ઊજવણી ભાગ્યે જ જોવા મળે.

દિવાળીના દિવસે વિદ્યાબાને ૭૫ વર્ષ પૂરાં થતાં હતાં. એટલે પુત્ર-પુત્રવધૂ મંડળે બાની વર્ષગાંઠ રંગેચંગે મનાવવી તેમ નક્કી કરેલું. પણ બાને ખબર નહોતી. દીપાવલીમાં શુભ દિનની શરૂઆત થતાં જ સૌ વારાફરતી પ્રણામ સાથે આશીર્વાદ મેળવવા લાગ્યાં. નાનાં ભૂલકાંઓ મોટી કેક લઈ આવ્યા અને બાને હેપ્પી બર્થડે, હેપ્પી દિવાળી કહીને કેક કાપી નાચવા લાગ્યાં.

બા બોલ્યાં : “અરે, આ શું? આટલાં વર્ષે આવું તોફાન?

મને જણાવ્યું પણ નહિ? આની શી જરૂર હતી? મને તો આ રીતે તમારો સાથ હંમેશાં મળતો રહે તેવું જ ઈચ્છું છું.”

દીકરા વહુઓએ પણ સમૂહમાં કેક કપાવી હેપ્પી બર્થડે ટુ યુ (બા) કહીને ઘરને ગુંજવી દીધું. બાને અનુરૂપ ભેટ પણ આપી. બાએ તો નૂતન વર્ષ નિમિત્તે દરેકને સ્મૃતિ ભેટ આપવી તેમ નક્કી કરેલ હતું. તેથી હેપ્પી દીપાવલી, હેપ્પી બર્થડે બોલીને આપવા લાગ્યાં. સૌ શુભાશિષ મેળવવા ભાગ્યશાળી બન્યાં.

બાળ-ગોપાળ પરિવારમાંથી કાંઈક બોલ્યું : અરે, બા હેપ્પી બર્થડે ની સામે થેન્ક યુ કહેવાય. એટલું ય ખબર નથી? યુ ડોન્ટ નો? અને બધા હસી પડ્યા.

વિદ્યાબા કહેવા લાગ્યાં, “બેટા, બાને તો આવું ના આવડે, મને શીખવજે હોં.”

સૌ બાની સાથે મજાક-મશ્કરી કરીને આનંદ લૂંટતા હતાં. દરેકનાં મુખ પર ખુશીની લકીર લીંપાયેલી લાગતી હતી. ત્યારબાદ મિષ્ટાન, ફરસાણ સાથેનું ભાવતું ભોજન માણ્યું. આરામની પળો પછી સાંજે સૌએ ડેકોરેટિવ કોડિયામાં દીવડા પ્રગટાવ્યા. દીવડાથી સમગ્ર ઘર રોશનીથી ઝળહળી ઊઠ્યું. દીવડાની જ્યોતે દિવ્યતા પ્રગટાવી.

બાએ દિવ્ય સંદેશની ઝાંખી કરાવતાં કહ્યું, દીવડાનો પ્રકાશ અંધકારને દૂર કરે છે તેમ બ્રહ્મમાં પણ અજ્ઞાનતાનો અંધકાર રહેલો હોય છે તે દૂર કરીશું તો પ્રેમની જ્યોત પ્રજ્વલિત થશે. વેરઝેરની જ્યોતને બુઝાવી દઈશું તો પ્રેમ, હેત, આનંદ, ખુશીની જ્યોતથી હૈયું ઝળહળતું થશે. પરસ્પરનાં હૃદયમાં લાગણીનાં વાવેતર કરીશું તો જીવન દિવ્ય બની જશે.”

ઘરનાં બધાં જ સભ્યો બાની આવી મધુર વાણીનો સંદેશ ઝીલવા લાગ્યાં.

મોટો દીકરો કુશલ કહેવા લાગ્યો કે “બા, તમારી વાત સાચી છે. આપણા સમાજમાં આવા તહેવારોથી જ સંબંધો હજુ જીવિત રહ્યા છે. ઉષ્માભર્યા સંબંધોને કારણે જ પશ્ચિમી સમાજને પણ ઈર્ષા આવે તેવું હર્યુભર્યુ આપણું જીવન છે.”

બાએ કહ્યું : “હા બેટા, વાત સાચી છે. પણ દરેક વર્ષે શક્ય ન બને તો બે-ત્રણ વર્ષે પણ દિવાળી તો સાથે જ ઊજવવી જોઈએ. પરિવારજનોની સાથે રહી તમે પરસ્પર પ્રેમ પ્રદાન કરી શકો. ભાઈ-બહેનના નિર્ભળ સંબંધની ગાંઠ વધુ દઢીભૂત બની શકે. દિવાળીના પર્વને કદી એકલપેટું ન બનાવશો. સૌનો સાથ

ઈચ્છશો તો સંબંધની સમૃદ્ધિની વૃદ્ધિ થશે.”

સૌએ સાથે જ આ વાતને વધાવી લીધી. પાંચેય દિવસ ભાત-ભાતનાં ભોજનની મોજ માણી, અવનવીન ફટાકડા ફોડી બાળકોએ ખૂબ આનંદ લૂંટ્યો. પરસ્પર મીઠાઈનાં આદાન-પ્રદાનથી સ્નેહની દોરી મજબૂત બની. હવે પછીની દિવાળી તો દેશમાં જ કરવાની, સાથે જ ઊજવવાની અને સૌનો સાથ મેળવી એકતા જાળવવાની, એમ બધાંએ નિર્ણય લીધો.

બાને તો ભર્યું કુટુંબ જ વહાલું લાગે ને? એટલે તેઓની ખુશીએ તો માઝા મૂકી. નૂતન વર્ષના આગમન પછી જ્યારે પરદેશ પાછાં જવાની વેળા આવી ત્યારે ફરી દિવાળી ક્યારે આવશે તેની પ્રતીક્ષા સાથે સૌ છૂટાં પડ્યાં.

વર્ષો પહેલાં થતી દિવાળીની ઊજવણીમાં અત્યારે આમૂલ પરિવર્તન આવી ગયું છે. પારિવારિક સંબંધોનો સાથનો સુઅવસર એટલે જ દિવાળી. સુખમય જીવનનો પાયો, દૃઢ સંબંધોના સાથનો સુઅવસર એટલે જ દિવાળી. સુખમય જીવનનો પાયો દૃઢ સંબંધો પર આધારિત છે. પહેલાંના સમયમાં દિવાળી, એ પારિવારિક મિલન સમારોહ હતો. ને હવે સંયુક્ત કુટુંબનો વિસ્ફોટ થવા લાગ્યો. વિભક્ત કુટુંબમાં એકલતા આવી. સૌ દિવાળી મનાવવા બહારગામ જતાં થયાં. પરસ્પર સ્નેહમિલનને તિલાંજલિ અપાવા લાગી. ઘર સજાવટ, નાસ્તા, મહેમાનોની

આગતાસ્વાગતા સૌને ઝંઝટ લાગવા માંડી. વર્ષભરનો થાક ઉતારવા ને નવી જગ્યાએ આરામ કરવા ને આનંદપ્રમોદ કરવાનું મુનાસીબ માનવા લાગ્યા. જો કે તે પણ જરૂરી છે. તેમ છતાં તેનું આયોજન દિવાળી બાદની રજાઓમાં પણ થઈ શકે છે.

વિદ્યાબાના પરિવારે ઊજવેલી દિવાળીમાં કેટલો આનંદ, પરસ્પર સાથ, સહકાર, સહયોગ હતા! મોંઘવારીનાં રોદણાં રડીને તહેવારની મજાનો આનંદ બગાડશો નહિ. ■

કેળવણી કહે છે...

“હું સત્તાની દાસી નથી, કાયદાની કિંકરી નથી, વિજ્ઞાનની સખી નથી, કળાની પ્રતિહારી નથી, અર્થશાસ્ત્રની બાંદી નથી. હું તો ધર્મનું પુનરાગમન છું. મનુષ્યના હૃદય, બુદ્ધિ તેમજ તમામ ઈન્દ્રિયોની સ્વામિની છું. માનસશાસ્ત્ર અને સમાજશાસ્ત્ર એ બે મારા પગ છે. કળા અને હુસ્તર મારા હાથ છે. વિજ્ઞાન મારું મસ્તિષ્ક છે. ધર્મ મારું હૃદય છે. નિરીક્ષણ અને તર્ક મારી બે આંખો છે. ઈતિહાસ મારા કાન છે. સ્વાતંત્ર્ય મારો શ્વાસ છે. ઉત્સાહ અને ઉદ્યોગ મારાં ફેફસાં છે. ધીરજ મારું વ્રત છે. શ્રદ્ધા મારું ચૈતન્ય છે. આવી હું જગદંબા છું, જગતધાત્રી છું. મારી ઉપાસના કરનાર કોઈનો ઓશિયાળો નહીં રહે. એની સર્વ કામના મારી મારફતે તૃપ્ત થઈ શકે એમ છે.’

- કાકાસાહેબ કાલેલકર

JETHABHAI DOONGARSHI TRANSPORT Co.

J. D. LOGISTICS

H.O. : 708/18, Bhavani Peth, Near Gurunanak Telephone Exchange, Pune-411 402.
Tel. : (020) 26434611 / 08425818000 ● Fax : (020) 26434525 ● E-mail : jdtcompany@gmail.com

Admn. O. : 313/315, Narshi Natha Street, Khajurwala Chamber, Masjid Buunder, Mumbai-400 009.
Tel. : (022) 23426818, 23400597 ● Fax : (022) 23451950 ● E-mail : jdadmnoff@yahoo.co.in

**DAILY PARCEL & FULL TRUCK LOAD SERVICES
FROM MUMBAI & GUJARAT TO PUNE & SOLAPUR AND RETURN**

MUMBAI OFFICE

ANDHERI	09323963410
BHAT BAZAR	09323963409
BHIWANDI	08425818022
VASAI	09323320952
VASHI	08425818023
TARAPORE	09322407169
ULHASNAGAR	09324495236
BHAYANDER	09820283922

PUNE & OTHER MAHARASHTRA OFFICE

PUNE (BOOKING)	08425818009
PUNE (DELIVERY)	08425818012-16
CHINCHWAD	08425818011
WAGHOLI	08425818020
FURSUNGI	08425818014
TALEGAON	08425818021
SOLAPUR	08425818030
KOLHAPUR	08425818027

GUJARAT OFFICE

AHMEDABAD	08866858858
SURAT	09377763408
VAPI	09377763409
RAJKOT	09327774777

UTTAR PRADESH OFFICE

VARANASHI	09336939327
VARANASHI	0542-2454585
MAUNATH BHANJAN	09335015165

સમાજ ચિંતન

બિપીન શ્રોફ

અમારા દેશમાં જેલો ભાડે આપવાની છે!

વિશ્વના નકશામાં નેધરલેન્ડ નામનો દેશ પશ્ચિમી યુરોપમાં આવેલો છે. ત્યાં લોકશાહી શાસન વ્યવસ્થા છે. ત્રણ રાજકીય પક્ષો છે. ગમે તે બે રાજકીય પક્ષો ભેગા મળીને બહુમતી મેળવી સંયુક્ત સરકારો બનાવીને છેલ્લા ૧૫૦ વર્ષોથી લોકાત્મિમુખ સુશાસન ચલાવે છે. બીજા દેશોના રાજ્ય શાસનકર્તાઓને વિચાર કે સ્વપ્ન પણ ન આવે તેવો આ દેશ છે. નેધરલેન્ડની કુલ જેલોમાંથી ૩૩ ટકા જેલો બિલકુલ ખાલી પડેલી છે. આવતાં ચાર વર્ષોમાં દેશના ૨૬૦૦ જેલ અધિકારીઓને કાયમ માટે છૂટા કરવાના છે. કારણ કે તેઓ માટે કોઈ અર્થપૂર્ણ કામ જેલોમાં રહ્યું જ નથી. પડોશી દેશ નોર્વે સાથે ત્રણ વર્ષનો કરાર આ મુજબ કરવામાં આવ્યો છે, ‘નોર્વે દેશના ૨૪૨ કેદીઓને નેધરલેન્ડની જેલોમાં રાખ્યા હતા. ખાલી પડેલી જેલોમાં સરકારે રહેઠાણ માટેના ફલેટ્સ, રમતગમતનાં મેદાનો અને રાજકીય શરણાર્થીઓ માટેની સુવિધા પૂરી પાડવા ઉપયોગ કરે છે.

પોતાના દેશમાં ઓછા ગુનાઓ થવા પાછળનાં ઘણાં કારણો જવાબદાર છે. ત્યાંની પ્રજા સંપૂર્ણ ૧૦૦ ટકા શિક્ષિત છે. સૌથી વધુ જે ઉંમરના ગુના બને છે તે ૧૨ થી ૧૮ વર્ષના વિદ્યાર્થીઓ પોતાના ઘરમાં કોમ્પ્યુટરના બંધાણી થઈ ગયા છે. શહેરની શેરીમાં રખડતાં બંધ થઈ ગયા છે. તેને કારણે ગુનાઓનું પ્રમાણ પણ ઘણું ઓછું થઈ ગયું છે. આ સ્થિતિએ પહોંચતા નેધરલેન્ડને વીસ વર્ષ થયાં છે. ગુનેગારને કારાવાસમાં પૂરી રાખવાને બદલે તેમનો અભિગમ પુનર્વસન (રીહેબિલિટેશન) કરવાનો છે.

આ દેશને હોલેન્ડ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. તેની કેટલી વિશિષ્ટતાઓ જોઈએ. તેનું અર્થતંત્ર મિશ્ર અર્થતંત્ર એટલે કે જાહેર ખાનગી ક્ષેત્રોમાં વહેંચાઈ ગયેલું છે. માથાદીઠ આવકમાં તે વિશ્વમાં ૧૩મા નંબરે છે. વિશ્વના વિકસિત મુક્ત અર્થતંત્રોમાં ૧૭૭ દેશોમાંથી નેધરલેન્ડનો નંબર ૧૭મો છે. તેની કુલ વસતિ ફક્ત એક કરોડ છે. યુનાઈટેડ નેશન્સ વર્લ્ડ હેપીનેસ ઇન્ડેક્સ પ્રમાણે તે વિશ્વનો સૌથી આનંદી તથા સુખી-સમૃદ્ધ દેશ તરીકે ૭મે નંબરે આવે છે. તેના જીવનની રહેણીકરણીની સમૃદ્ધિની ગણનામાં તે ટોચના શિખરે આવે છે. વૈશ્વિક કક્ષાએ માનવવિકાસ આંકમાં તે દેશમાં લેશમાત્ર સામાજિક અસમાનતા નથી. પ્રતિ કિલોમીટરે ત્યાં ૪૦૦ માણસો રહે છે. વિશ્વમાં વસતિની ગીચતામાં આ દેશનો ચોથો નંબર છે.

નેધરલેન્ડ ભૌગોલિક દૃષ્ટિએ બિલકુલ સપાટ દેશ છે. ત્યાં

કોઈ પર્વત નથી. દેશની બધી જ જમીન દરિયાની સપાટીથી ફક્ત ત્રણ ફૂટ ઊંચી છે. દેશની ખેતીલાયક જમીનમાંથી ૧૮ ટકા જમીન એવી હતી કે જે દરિયાઈ ખારાશવાળી હતી. દરિયાને ભૌતિક રીતે દૂર કરીને તેને ખેતીલાયક બનાવી છે. તે માનવસર્જિત છે. આવી ખેતીલાયક બનેલી જમીનનું લેવલ હજુ દરિયા કરતાં નીચું છે. આવી ખેતીલાયક જમીનની વાસ્તવિક સ્થિતિ હોવા છતાં નેધરલેન્ડ અનાજ અને ખેતપેદાશોની નિકાસ કરવામાં કરવામાં વિશ્વમાં અમેરિકા પછી બીજે નંબરે છે.

નેધરલેન્ડ સામાજિક સહિષ્ણુતામાં (સોશિયલ ટોલરન્સ) માં પણ વિશ્વમાં તેની ઓળખ એક મોટા ઉદારમતવાદી રાષ્ટ્ર તરીકેની છે. આ દેશમાં ગર્ભપાત, વેશ્યાવૃત્તિ અને સ્વૈચ્છિક મૃત્યુ કાયદેસર છે. તેની નશીલી દવાઓ અંગેની નીતિ પ્રગતિશીલ છે. સને ૨૦૦૧ ની સાલથી તે વિશ્વનો પ્રથમ દેશ છે, જ્યાં સજાતીય સંબંધોને કાયદેસરની માન્યતા આપવામાં આવેલી છે. દારૂબંધી નામની નથી.

નેધરલેન્ડ યુરોપમાં યુરોપિયન યુનિયનની (ઇયુ) સ્થાપના કરનારો આઘસ્થાપક દેશ છે. આ ઉપરાંત ૭-૧૦, વર્લ્ડ ટ્રેડ ઓર્ગેનાઈઝેશન (ડબલ્યુટીઓ) વગેરેનો પણ ફાઉન્ડર મેમ્બર છે. આ ઉપરાંત તેના પાટનગર હેગમાં આંતરરાષ્ટ્રીય કોર્ટ ઓફ જસ્ટીસ જેવી પાંચ વૈશ્વિક સંસ્થાઓનું હેડક્વાર્ટર આવેલું છે. નેધરલેન્ડનું પાટનગર હેગ આમ વૈશ્વિક ન્યાયતંત્રનું પાટનગર પણ બની ગયું છે. નેધરલેન્ડમાં આટલી ઊંચી નૈતિકતા કેમ છે જ્યાં ગુના બનતા નથી માટે જેલો બંધ કરવી પડે છે?

આ દેશમાં નૈતિકતાનું પ્રમાણ આટલું ઊંચું કેમ છે? દેશની ૬૬ ટકા વસતિને કોઈપણ ધર્મ નથી અથવા ધર્મમાં બિલકુલ શ્રદ્ધા નથી. મોટાભાગના નાગરિકોનો સ્પષ્ટ મત છે કે ધર્મ અને રાજ્ય વચ્ચે કોઈ સંબંધ જ ન હોવો જોઈએ. આ બધામાંથી દેશના ૨૫ ટકા નાગરિકોએ જણાવ્યું છે કે તે બધા જ સંપૂર્ણ નિરીશ્વરવાદી કે નાસ્તિક છે. દેશના ૨૫ ટકા નાગરિકો ખ્રિસ્તી ધર્મ પાળે છે. પાંચ ટકા વસતિ મુસ્લિમ છે. ૨ ટકા લોકો અન્ય ધર્મોમાં શ્રદ્ધા રાખે છે. ■

ફૂલ ગમે તેટલું સુંદર હોય પણ વિખ્યાતી તેની
સુગંધથી મળે છે. મનુષ્ય કેટલો પણ મોટો હોય
પણ કદરદાની તેના ગુણોથી થાય છે.

એ વિદ્યા શા કામની?

ચિંતન

નવલરામ પંડ્યા

વિદ્વાનોની ફરજ છે કે પોતે જે ધર્મકર્મ સાચાં માન્યાં હોય તે પ્રમાણે જ વર્તવું. પોતાના મનમાં એક વાત સાચી માન્યા છતાં તેથી વિરુદ્ધ ચાલવું, એ ઘણી નામદર્દી છે. કોઈ વિદ્વાન જ્યારે પોતાના વિચાર પ્રમાણે વર્તતો નથી, ત્યારે તે ગમે તેટલું બોલે પણ એ ખરો છે એમ લોકો કદી માનતા નથી.

“સમય અનુકૂળ નથી” એવા ગણગણાટ અમારા કાન ઉપર અથડાય છે. “એક માણસથી શું થઈ શકે? પ્રવાહની સામા કેમ તરાય? અમે અમારી ફરજ બધીયે જાણીએ છીએ, પણ એકલા શું કરીએ?”

એકલા શું કરીએ? એક માણસથી શું થઈ શકે? અમે કહીએ છીએ, મોટાં કામ એકથી જ થાય છે. બૌદ્ધ, ખ્રિસ્તી, મુસલમાન ધર્મના કાઢનાર એક હતા કે અનેક? શંકરાચાર્ય, વલ્લભાચાર્ય, કબીર, એ પ્રથમ એક જ હતા કે અનેક? શિવાજી એક હતા કે અનેક? એક ગેલીલિયોએ કેટલું કર્યું છે? એક સોક્રેટિસ ગ્રીસ દેશમાં સુધારાનો પોકાર કેવો ઉઠાવી શક્યો હતો?

દરેક કામની શરૂઆત તો એક જ માણસથી થાય છે. પ્રથમ તે નિંદાય છે, લોકો સામા થાય છે, અને કેટલાક વખત સુધી દુઃખ પણ શોષવું પડે છે. સુધારકની કીર્તિની એ જ કિંમત છે. પણ જો તે ફિટકાર અને જુલમમાં ડગતો નથી, તો લોકો ધીમે ધીમે તેને માન આપતા જાય છે, તેના વિચાર સાચા માનવા લાગે છે અને પરિણામે તેની પછાડી ઘસડાયા આવે છે.

તે છતાં, એ ઘસડાયા આવો કે નહીં, ધારેલા સુધારો થાઓ કે નહીં, લોકો રૂઠો કે ત્રૂઠો, પણ જ્ઞાનીનો ધર્મ છે કે પોતાના જ્ઞાનને અનુસરતું ચાલવું. પોતે જે સાચું માન્યું છે તે પ્રમાણે વર્તવું. પોતે તે સાચું માને છે તેની પરીક્ષા જ એ છે.

હિંદુસ્તાનમાં તો ભણેલાઓને આ વાત વધારે જોરથી લાગુ પડે છે, કેમ કે તેમની કેળવણીનો ખર્ચ દેશની તરફથી કરવામાં આવે છે. હિંદુસ્તાનમાં બધાં કેળવણી ખાતાં સરકારની ઉદારતાથી જ ચાલે છે, આટલો બધો ખર્ચ કરાવી ભણેલો માણસ દેશને બદલો આપવાને બંધાયેલો જ છે. તે દેશનો કરજદાર છે અને તે વાળવું જ જોઈએ.

કદાપિ કોઈ કહેશે કે એ તો સરકારનો ઉપકારક છે; એમાં દેશને શું? પણ એ જ મોટી ભૂલ છે. લોકોની એ સમજથી જ હિંદુસ્તાનની ખરાબી થઈ છે અને થાય છે. સરકાર એ રૈયતની

પ્રતિનિધિ છે. એ પૈસા વાપરે છે તે લોકોના જ, લોકોના તરફથી, અને લોકોને વાસ્તે જ વાપરે છે. સરકાર વિદ્યાદાન કરે છે તે લોકો જ કરે છે. જેને વિદ્યાદાન મળેલું છે, તેણે લોકોનો જ ઉપકાર માનવો જોઈએ. પેલા ગામડિયા ખેડૂતને તેણે નમીને કહેવું જોઈએ : માબાપ, તમે મને તમારે ખર્ચે ભણાવી ગણાવી હોશિયાર કર્યો છે, એ ઉપકાર હું ભૂલવાનો નથી; અને એ વિદ્યાથી મારાથી તમારું જેટલું ભલું થશે તે કરવાને જો હું ચૂકું તો મોટો લુણહરામી કહેવાઉં.

બેશક, માબાપ આપણને ભણાવે છે તેનો બદલો વાળવાને બંધાયેલા છીએ તે કરતાં પણ આપણે આપણા દેશ તરફ એમ કરવાને વધારે બંધાયેલા છીએ. શું ફલાણા ભાઈ બી.એ. થઈ રૂપિયા કમાઈને મોજ મારે, કે એમ.એ. થઈ ધન એકઠું કરવા મંડી જાય તેને સારુ દેશે તેની પછાડી આટલા રૂપિયા બગાડ્યા છે? જો પોતાની વિદ્યા દેશનું ભલું કરવામાં ન આવી, તો તે શા કામની? કહ્યું છે કે, પેટ ભરવું તો કાગડાઓ પણ શું ચાંચ વડે નથી કરતા?

(‘અરઘી સદીની વાચનયાત્રા-૧’ માંથી સાબાર)

કોમ્પ્યુટર ચલાવવું ગમે કે...

(અનુસંધાન : પાના નં.-૫૫ ઉપરથી ચાલુ)

મેં પૂછ્યું, ‘શશાંક શું કરે છે?’

શશાંકના પપ્પાના મુખ પર એકદમ આનંદની ઝલક આવી ગઈ. ઉમંગથી બોલ્યા, ‘અરે, શશાંક તો સી.એ.ની ફાઈનલ ટર્મમાં છે. ખૂબ જ મહેનત કરે છે. સળંગ પાસ થતો આવ્યો છે. પહેલાંનો તોફાની, ચંચળ, નહીં ભણતો શશાંક રહ્યો નથી પરંતુ ઠરેલ, મહેનતુ સી.એ. ભણતો શશાંક બની ગયો છે.’

મને પણ એટલો બધો આનંદ થયો કે વાહ! જે છોકરા માટે ચિંતા કરતા હતા તે તો હવે જિંદગીના સોપાન પર સફળતાનાં પગલાં ભરી રહ્યો છે. એક ખૂબ જાણીતું વાક્ય યાદ આવી ગયું : “તેજને ટકોરો, ગધેડાને ડફણાં.”

ફેમિલી ડોક્ટર પોતાની કેબિનમાં કે દવાખાનામાં બેઠાં બેઠાં પણ આવું થોડુંક સામાજિક કે સારું કામ કરી શકે છે. પેશન્ટ અને ડોક્ટર વચ્ચે એક નાતો બંધાયેલો હોય છે. તેથી તે પેશન્ટને સમય આવે, જરૂરી કંઈક સમજૂતી કરવાનું કહી શકે છે. ■

<h1 style="font-size: 2em; margin: 0;">સમજણનો સેવુ</h1>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 5px;">ચિંતન</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 5px;">એસ. જી. પટેલ</div>
---	---

જનેતા બનવું એ જીવનના અનેક મૂલ્યવાન પ્રસંગો પૈકીનો લાંબાગાળા સુધી યાદગાર રહેતો અનુભવ છે. એનો અર્થ એવો નથી કે સારા માબાપ બનવું એ સહેલું છે. તમો કઈ ઉંમરે માતૃત્વ પામો છો એ પણ મહત્વનું નથી. છતાં સારા મા-બાપ બનવા માટે એટલું જરૂરી છે કે તમારું બાળક દરેક ક્ષણે તેનું પોતાનું મૂલ્ય સમજે અને પ્રેમની ભૂખ સંતોષાતી રહે. દરરોજ એનું લાલન-પાલન કરતાં તેની ખુશીની મજા સચવાઈ રહે અને તેનામાં આત્મવિશ્વાસનું પ્રેરકબળ વધતું જ જાય. જો તમો શ્રેષ્ઠ મા-બાપ બનવા ઈચ્છતા હો તો શું કરી શકાય એ માટેનું મનન-ચિંતન કરીએ.

તમારા બાળકને પ્રેમ અને સદ્ભાવના આપવી શ્રેષ્ઠ ભેટ છે. હુંફાળા સ્પર્શ સાથે બાળકને છાતીએ લગાવવું અને માથે હાથ ફેરવવો કે જેનાથી બાળકને ખ્યાલ આવી જશે કે તમો એને કેટલું ચાહો છો. બાળકમાં જરૂરી આત્મવિશ્વાસ ઊભો કરવા તેની પાસે વળગીને (આલિંગન સભર) સૂઈ જવું, અવારનવાર ઉત્સાહવર્ધક શબ્દો દ્વારા બિરદાવવું, તેની ગમતી પ્રવૃત્તિને તમારા મુખારવિંદથી વધાવી લેવું. કોઈ કારણસર તમારી તેના પ્રત્યે અરુચિ હોય તો પણ પ્રેમથી કહો કે I Love You!! ગાઢ આલિંગનથી ચૂમી લો. જન્મથી જ તેનામાં એવો ભાવ જન્માવો કે મારા મા-બાપ મને અઢળક પ્રેમ કરે છે અને તે પણ બિનશરતી છે. તમને ગમતી જ પ્રવૃત્તિ કરે તો જ પ્રેમ કરવો એવું નહીં, પણ એને ગમતી પ્રવૃત્તિમાં પણ તમો રસ લઈ તેમાં એ આગળ વધે એટલો માર્ગ મોકળો કરી આપો. યોગ્ય સમયે યોગ્ય હાવભાવથી તેનાં દિલથી વખાણ કરો. એમનામાં જે કોઈ સારી રીતભાત હોય તે વાત તેને સાંભળતાં અથવા ગેરહાજરીમાં પણ સગાં સ્નેહીઓને કહેવી. જ્યારે તેની નાની-મોટી સિદ્ધિ તમારા ધ્યાન પર લાવવામાં આવે ત્યારે ગૌરવ અનુભવી આવકારો. જો કોઈક કારણસર તમારાથી તેના પ્રત્યે નકરાત્મક ભાવ પ્રદર્શિત થઈ ગયો હોય તો એવી ટેવ પાડો કે એના સદ્ગુણોને ઓછામાં ઓછા ત્રણ ગણી રીતે દોહરાવો. બાળકની કંઈક ભૂલ થઈ ગઈ હોય તો તેને એકાદવાર ટકોર કરી ભૂલી જાવ. તેનું વારંવાર રટણ કરવાનું ટાળો અને એ ઘટનામાં ક્યું સકારાત્મક બળ સમાયેલ છે તે જણાવો. બાળક સારું કે ખોટું સમજવા અસમર્થ હોય ત્યારે ઉત્સાહપૂર્વક તેની યોગ્યતા વધાવી લો અને જણાવો કે આ તરી ઘણી સારી બાબત છે કે જેનાથી અમો બધા ખુશ થયા છીએ. બોલવા ખાતર બોલાતા હોય એવા - Good Job,

Well Done...વગેરે ટૂંકા શબ્દાર્થને બદલે થોડા વર્ણનાત્મક વખાણ થાય એવું બોલવું.

જો તમારે એક કરતાં વધારે સંતાન હોય તો યાદ રાખો કે દરેક બાળક અનન્ય છે. તેમનામાં રહેલા વૈયક્તિક તફાવતો જાણો અને માણો. ખ્યાલ રાખો કે તેના રસ, રુચિ અને વલણમાં ક્યારેય પણ ભૂલેચૂકે ખંડનાત્મક વેણ ન નીકળે, પણ તેમની ઈચ્છાઓ અને સ્વપ્નો પૂર્ણ કરવામાં વિધેયાત્મક ઉપકાર બનો. આવું કરવામાં ઊણા ઉતરશો તો કદાચ આપનું બાળક લઘુતાગ્રંથિનું શિકાર બની શકે અને આપની નજરમાં તેના પ્રત્યેનો અહોભાવ દિન-પ્રતિદિન ઘટતો જશે. જો તમો તેની વાણી, વ્યવહાર અને વર્તનમાં પરિવર્તન લાવવા ઈચ્છતા હો તો તેની સાથે પ્રેમપૂર્વક વાર્તાલાપ કરી તેના જીવનના લક્ષ્યાંકો સુધી પહોંચવામાં તેમની શરતો અને ક્ષમતાઓ અનુસાર મહત્તમ મદદગાર બનો. કદી પણ તેના ભાઈ કે બહેન સાથે સરખામણી કરી તેની મર્યાદાઓ છતી ન કરવી. ભૂલ તો દરેક વ્યક્તિ-દરેક બાળકથી થઈ શકે છે, માટે ચિંતા ન કરો. આપણા સૌને માટે અનુભવ જ શ્રેષ્ઠ શિક્ષક છે. જિંદગીમાં દરેક વ્યક્તિ સાથે અનુકૂળતા હોવી જરૂરી નથી. એકબીજા સાથે અનુકૂળન જાળવવું ખૂબ જરૂરી છે. પોતાના જ એક બાળકની બીજા બાળક સાથે સરખામણી કરવાથી તેમની વચ્ચે બિનજરૂરી હરીફાઈનું તત્વ ઉમેરવાથી અદેખાઈનો ભાવ સવાર થઈ જતાં કટુતાનાં બીજ વવાઈ જશે. બાળકમાં મા-બાપ પ્રત્યેના ગમા-અણગમાનાં દર્શન તરત જ થઈ જતાં હોવાથી તેઓ અંદરોઅંદર ઝઘડવાનું ચાલુ કરી દેશે. આવા સંજોગોમાં કોઈના પ્રત્યે પક્ષપાતી થવાને બદલે તટસ્થ રીતે સમાધાન કરાવી આપવું જ શ્રેયકર બની શકે.

આપણો મા-બાપ તરીકેનો વાણી વ્યવહાર બળકો સાથે માત્ર આદર્શો, સંસ્કારો, સામાજિક રિવાજો, નિયમોને ધ્યાનમાં લઈ એકતરફી ન બની જાય તેની કાળજી રાખવી. બાળકને સંભળાવવા કરતાં વધારે સાંભળવાનું રાખો. સાંભળતાં-સાંભળતાં તેની સમસ્યાનો ઉકેલ લાવવામાં તેની સાથે એકરસ થઈ જાવ. તેની સમસ્યા નાની હોય કે મોટી પણ તે તમારી સાથે દિલ ખોલીને વાત કરી શકે એવું વાતાવરણ સર્જવું એ મા-બાપની મહત્વની જવાબદારી છે. તમારા અત્યંત વ્યસ્ત રોજિંદા જીવનમાંથી બાળક માટે સમય ફાળવી એની સાથે બેસો, વાતો કરો, ગમ્મત કરો અને હૂંફ આપો કે હું તારી સાથે જ છું. આમ બાળક સાથે ફાળવેલ

પવિત્ર સમય આજીવન લાભકારક બનશે જ. તમારા મોબાઈલ ફોનમાં Checking અને Chatting માંથી મુક્ત થઈ બાળકના લાભાર્થે સમયને મૂલ્યવાન બનાવો.

જો તમારું બાળક કહે કે મારે તમને કંઈક કહેવું છે, તો સમજી લો કે તમો એની વાતને ગંભીરતાથી સાંભળો અને સ્વીકારો. શક્ય હોય તો તમારા હાથ પર લીધેલા કામને બાજુએ મૂકી તેને શાંતિથી ધ્યાનપૂર્વક સાંભળો. તાત્કાલિક શક્ય ન હોય તો તેના માટે સમય ફાળવી, એ સમયે એને આપો જ કે જેથી એને લાગે કે મારા મા-બાપ મારા માટે સતત ચિંતિત છે અને મારી પાલના કરવામાં સજાગ છે. તમારા બાળકોની બુદ્ધિશક્તિને કદી પણ ઓછી ન આંકશો. તેમનામાં ભલે બોલી ન શકે, પણ સમજણ શક્તિ ખરેખર ભરપૂર હોય છે. તેમને સાચા-ખોટાનો ખ્યાલ સ્વાભાવિક રીતે આવી જતો હોય છે. તેમની સમજણને સંભાળી લો તો આજીવન એ તમને જરૂરથી સંભાળી લેશે.

માતા-પિતાના સંબંધોની બાળકના વર્તન-વાણી પર સીધી અસર પડે છે. મોટાભાગે માતાની વધારે પડતી ચિંતા બાળકના મન પર વધારે અસર પાડે છે. માતા જેટલી માનસિક રીતે સ્વસ્થ, બાળક પણ એટલું જ સ્વસ્થ. કળજી રાખો કે તમો તમારા બાળક પ્રત્યે અતિશય અક્કડ કે નરમ ન થઈ જાવ. તમારી બાળક પ્રત્યેની વધારે પડતી અપેક્ષાઓ સિદ્ધ કરાવવા ગોંધી રાખવું અને તેને સલામતી બક્ષવી એ બેમાં અંતર છે. સમય અને સંજોગો પ્રમાણે તમારા બાળક સાથે સમય ફાળવવામાં વ્યવહારુ અભિગમ કેળવવો. તેને એવું ન લાગવા દો કે તમો એને દબાણપૂર્વક એનો સમય તમારી સાથે જ વિતાવવા આગ્રહ રાખો છો. દરેક બાળક માટે વ્યક્તિગત અલાયદો સમય આપો. એક કરતાં વધારે બાળકો હોય તો દરેક બાળક માટે સરખો જ સમય ફાળવો. બાળકને સાંભળો અને તેનું માન જાળવો અને તે તેના જીવનમાં શું કરવા ઇચ્છે છે તે બરાબર સમજી લઈ તેના શ્રેષ્ઠ રાહબર બનો એવી ભૂમિકા ભજવો. બાળકને વધારે પડતો લાડ લડાવી તેને કિશોરાવસ્થામાં છૂટછાટ આપવાનું ચાલુ કરવાથી ભવિષ્યમાં યૌવન કાળે સમાજની મર્યાદા જાળવવામાં નિષ્ફળ ન જાય તે માટે સાવધાન થઈ જવાની જરૂર ખરી જ. મહિનામાં એકાદ દિવસ તેમની સાથે જ રહેવાનો-ફરવાનો-મોજમજા માટે સમય ફાળવતા રહેવું. તેની શાળાના વિવિધ કાર્યક્રમોમાં હાજરી આપો, તેનું ગૃહકાર્ય કરવામાં મદદરૂપ થાવ. તેના શિક્ષકોને અવારનવાર રૂબરૂ મળી તેની પ્રગતિનો સાચો અહેવાલ મેળવો.

તમારા બાળકના જીવનની સીમાચિહ્ન (Mile Stone) રૂપ ઘટનામાં સહભાગી થવાનું સૌભાગ્ય કદી ચૂકશો નહીં. શક્ય છે કે

આપ તમારા સમયપત્રકમાં અનહદ વ્યસ્ત છો છતાં મહત્વની ઘટનામાં હાજરી આપી તે ક્ષણોને એના જીવન વિકાસમાં યાદગાર બનાવો.

સામાન્ય રીતે દરેક વ્યક્તિના જીવનમાં ઉપયોગી બને અને સુખ-શાંતિ મેળવવાના માર્ગને નિર્વિઘ્ન બનાવે તેવા શિસ્તના નિયમોનું પાલન કરવાની સમજણ સાથે તાલીમ આપો. તમારા પોતાના જીવનમાં ધારણ કરેલ બાબતોને બાળક બરાબર સમજી પચાવી શકે એવી સરળ ભાષામાં રજૂ કરો. તેની પ્રવૃત્તિઓથી થનારી દૂરગામી અસરોથી માહિતગાર કરો જેથી નિરર્થકતાને સાર્થકતામાં પરિવર્તન કરી શકે. જો કોઈક વાર તમો શિક્ષા કરો તો સમજાવો કે તેનાથી થતી ભૂલો અટકે અને ભવિષ્યમાં થનાર સંભવિત દુર્ઘટનાથી કેવી રીતે બચાવ થાય. ખ્યાલ રાખો, માત્ર સમજદારી વધારે તેવા નિયમો આપવાને બદલે સમજદારીપૂર્વક તેનું પાલન કરવાનું સ્વીકાર કરે એવું વાતાવરણ સર્જવું. અતિશય કડકાઈ સભર નિયમો ટાળવા. બાળકોનું જીવન નિયમબદ્ધ બનાવવા જતાં તેની અવળી અસરો ન થાય તેનું ધ્યાન રાખવું. બાળકોને જીવન ઘડતરના પાઠો શીખવતાં તમારું ગુસ્સા પરનું નિયંત્રણ રાખવું અનિવાર્ય છે. તમારા સ્વભાવના કારણે તમારું બાળક ગભરામણ અનુભવે તો અનેક સમસ્યાઓ સર્જશે. કદાચ આવેશવશ થઈ કંઈક અઘટિત બોલાઈ જાય તો ખેલદિલીપૂર્વક બાળકની માફી માગવામાં કોઈ સંકોચ ન રાખવો. આપણા સદ્ભાવના સભર વર્તનથી જ બાળકમાં સારા સંસ્કારોનું સિંચન કરી શકશો. બાળકોમાં નિયમ પાલન કરાવવામાં અપવાદ કે છૂટછાટ આપવાની ટેવ ન પડી જાય તેનું ધ્યાન રાખો. જો બાળકને એવું લાગવા માંડે કે નિયમભંગ કરી શકાય, તો તેનામાં નૈતિકતાનો ઉછેર ખોરંભે પડશે.

જો તમારા જીવનસાથી હોય તો એ જરૂરી છે કે તમો બંને એકમેક સાથે એકમત ધરાવતા હોવા જોઈએ. કોઈ એક બાબતમાં બેમાંથી એક મા-બાપ સંમતિ આપે અને બીજું અસંમત થાય તો બાળક માટે મોટો ગુંચવાડો ઊભો થાય અને બાળક બંને મા-બાપ વચ્ચે બિનજરૂરી સરખામણી કરતાં કરતાં વાદવિવાદ વધી જાય. આનો અર્થ એવો કરી શકાય કે બાળકની પસંદગીમાં મદદ કરતી વખતે સાથે બેસી સમાધાનકારી અભિગમ અપનાવવો જેથી પરિવારની એકસૂત્રતા સચવાઈ રહે અને જીવનનો આનંદ બધા સાથે મળી ભોગવી શકે. કોઈ પણ સંજોગોમાં બાળકની હાજરીમાં એકબીજા સાથે દલીલબાજીમાં ઊતરવું નહીં. મતમતાંતર હોઈ શકે પણ મનભેદ ન થઈ જાય એ જોતા રહેવું.

માનદ્ મંત્રી, ચારુતર વિદ્યામંડળ - વલ્લભ વિદ્યાનગર મો. ૯૪૨૬૩ ૩૧૦૦૨

તીર્થ પર
હરીભાઈ ભીખાભાઈ પેઈન્ટર
 જૈન ધર્મના કેન્વાસ પેઈન્ટિંગ, તીર્થપટ, માર્બલ કાર્વિંગ તીર્થપટ - તીર્થ રચના બનાવનાર
 ★ તળાવ એરીયા, પ્રાઈમરી સ્કુલ સામે, પાલીતાણા-૩૬૪ ૨૭૦. ★ ૧૩, બાલમંદિર શોપીંગ સેન્ટર, તળેટી રોડ, પાલીતાણા.
 Tel. : (02848) 252454 • Mo. 94262 46176, 99240 36761

જવાબમાં એને રસ નથી. મન અંધકાર જેવું છે અને ચેતના તો સ્વયં પ્રકાશ છે. આ બંનેની મુલાકાત મુશ્કેલ છે. મન વિલીન થાય તો જ ચેતનામાં મળી શકે છે. એણે એના અસ્તિત્વની ઘોષણા છોડી શરણાગતિ સ્વીકારવી પડે પણ એટલી સમજ મન પાસે ભાગ્યે જ આવે છે. ખૂબ અનુભવ પછી, તૃપ્ત થવાના એકધારા પ્રયાસ અને તરફડાટ પછી છેકછેલ્લે બુદ્ધિ, પ્રજ્ઞા અને વિવેકના સહયોગથી એ હારી-થાકીને શરણાગતિ સ્વીકારી શકે છે. મન છે બુંદ જેવું અને ચેતના સિંધુ સ્વરૂપ છે. બિંદુ જો શરણાગતિ સ્વીકારી સિંધુ સાથે મળી જાય તો એ સિંધુ સ્વરૂપ બની જાય છે. શરણાગતિ સ્વીકાર્યા પછી મન એક ઉત્તમ સાધનનું કામ કરે છે. એની શક્તિ અપાર છે. સંત પોતાના શરીરનો અને મનનો ઉપયોગ ખૂબ સારી રીતે કરી શકે છે.

ત્રીજા અને છેલ્લા પડાવ પર ચેતનાનું સામ્રાજ્ય છે. ત્યાં શાંતિ, આનંદ, તૃપ્તિ અને સભરતા છે. ચેતનાની કોઈ ઈચ્છા નથી...એને ક્યાંય જવું કે પહોંચવું નથી...એ જ્યાં છે ત્યાં જ બધું પરિપૂર્ણ છે. ચેતનાની (વ્યક્તિગત) હદ સુધી દ્વેષ મોજુદ છે.

જે આ ત્રણે પડાવને પાર કરી પરમાત્માના જગતમાં પહોંચે છે.

મારેય એક મા હતી

(અનુસંધાન : પાના નં.-૫૦ ઉપરથી ચાલુ)

પહોંચ્યાં છે. જીવનમાં ઘણું બધું સહન કર્યું છે. હવે એમને એક પણ કર્કશ શબ્દ ન કહેશો. એમની સાથે પ્રેમ અને માનથી વર્તો. અરે! હા હજી આજે પણ એ દિવસો તાદૃશ્ય થાય છે. માને પાટલો લઈને બેઠેલી જોઈ ત્યારે હું બોલતી, મારી મા ને પાટલા વગર ન ચાલે. આ સાંભળી એકવાર બાજુવાળા માસીએ કહ્યું, “બેટા, અમુક ઉંમર પછી સાવ નીચે બેસવાનું આકરું પડે છે. ઊભા થતાં પણ વાર લાગે એટલે પાટલાની જરૂર પડે.” તે દિવસ પછી ગાંઠ વાળેલી કે માનું વાણીવર્તન ન સમજાય તો પૂછી લેવાનું, માની વાતને અનુસરવાનું પણ મનઘડત અર્થઘટન નહીં કરવાનું.

મા બાપના નિઃસ્વાર્થ પ્રેમભાવને સમજીએ એ ભાવના સાથે માના ચરણોમાં શત શત વંદન. દરેક માના ચરણોમાં શતશત વંદન.

૮, સૌમ્ય ફ્લેટ, મ્યુનિસિપલ માર્કેટની સામે,
ઝેવિયર્સ કોલેજ રોડ, નવરંગપુરા, અમદાવાદ-૯.
મો. ૯૪૨૯૨ ૧૦૪૫૮

યુગ પરિવર્તન - યુગ નિર્માણ માટેના સત્સંકલ્પ

સંકલન - પ્રેષક : ગુલાબચંદ ઘારશી રાંભિયા

અહીં નીચે દશવિલ સત્સંકલ્પ આત્મનિર્માણ, પરિવાર નિર્માણ અને સમાજ નિર્માણ માટે મથતા બધા આરાધકો - સાધકોએ નિયમિત વાંચવા જોઈએ અને આ સંકલ્પના સૂત્રોનો પોતાના વ્યક્તિત્વમાં સમાવેશ કરવો જોઈએ.

૧. ઈશ્વરને સર્વવ્યાપી તથા ન્યાયકારી માનીને એમના અનુશાસનને આપણા જીવનમાં ઉતારીશું.
૨. શરીરને ભગવાનનું મંદિર સમજી આત્મસંયમ તથા નિયમિતતાથી આરોગ્યનું રક્ષણ કરીશું.
૩. મનને કુવિચારો તથા દુર્ભાવિનાઓથી બચાવવા માટે સ્વાધ્યાય અને સત્સંગની વ્યવસ્થા રાખીશું.
૪. ઈન્દ્રિય સંયમ, અર્થ સંયમ, સમય સંયમ અને વિચાર સંયમનો સતત અભ્યાસ કરીશું.
૫. પોતાને સમાજનું એક અભિન્ન અંગ માનીશું અને બધાના હિતમાં પોતાનું હિત સમજીશું.
૬. મર્યાદાઓનું પાલન કરીશું, પાપકર્મોથી દૂર રહીશું, નાગરિક કર્તવ્યોનું પાલન કરીશું અને સમાજ પ્રત્યે વફાદાર રહીશું.
૭. સમજદારી, ઈમાનદારી, જવાબદારી અને બહાદુરીને જીવનનું એક અભિન્ન અંગ માનીશું.
૮. આપણી ચારે તરફ મધુરતા, સ્વચ્છતા, સાદાઈ અને સજ્જનતાનું વાતાવરણ બનાવીશું.

૯. અનીતિથી મળેલી સફળતા કરતાં નીતિ પર ચાલતા મળેલી નિષ્ફળતાને માથે ચડાવીશું.
૧૦. માણસનું મૂલ્યાંકન તેની સફળતાઓ, યોગ્યતાઓથી નહીં પણ તેનાં સદ્ વિચારો અને સત્કર્મો દ્વારા કરીશું.
૧૧. બીજાઓ સાથે એવો વ્યવહાર નહીં કરીએ જે આપણે પોતા માટે પસંદ ન હોય.
૧૨. આપણે નર-નારી પ્રત્યે પવિત્ર દૃષ્ટિ રાખીશ.
૧૩. સંસારમાં સત્પ્રવૃત્તિઓનો ફેલાવા માટે આપણા સમય - પ્રભાવ - જ્ઞાન - પુરૂષાર્થ અને ધનનો એક ભાગ નિયમિત રૂપે વાપરતા રહીશું.
૧૪. પરંપરાની તુલનામાં વિવેકને મહત્ત્વ આપીશું.
૧૫. સજ્જનોને સંગઠિત કરવામાં, અનીતિનો સામનો કરવામાં અને નવસર્જનની પ્રવૃત્તિઓમાં સંપૂર્ણ રસ લઈશું.
૧૬. રાષ્ટ્રીય એકતા અને સમતા પ્રત્યે નિષ્ઠાવાન રહીશું. જાતિ-લિંગ-ભાષા, પ્રાંત સંપ્રદાય વગેરેના કારણે પરસ્પર કોઈ ભેદભાવ નહીં રાખીએ.
૧૭. માણસ પોતે જ પોતાનો ભાગ્યવિધાતા છે. આ વિશ્વાસના આધારે આપણી માન્યતા છે કે આપણે ઉત્કૃષ્ટ બનીશું અને બીજાઓને શ્રેષ્ઠ બનાવીશું - તો યુગ અવશ્ય બદલાશે.
૧૮. આપણે બદલાઈશું, યુગ બદલાશે. આપણે સુધરીશું, યુગ સુધરશે. આ કથન પર વિશ્વાસ રાખી સાર્થક કરવા પ્રયત્ન કરીશું. ■

જગતમાં કોઈ એવો જીવ નથી કે, જેને વિચાર આવતા ન હોય, વિચારને શબ્દો દ્વારા આકાર અપાય છે. એને આચારનો આધાર કહેવાય છે. વિચારને કેવો આકાર અપાય છે અને શા માટે અપાય છે; એ સમજવા લાયક બાબત છે.

સદ્ભાવવાળો વિચાર સમાજનું ભલું કરે છે. એવો વિચાર આપણને રચનાત્મક માર્ગે દોરી જાય છે અને આવકાર્ય છે અને કુભાવવાળો વિચાર સમાજનું અહિત કરે છે એને ખંડનાત્મક કહેવાય અને નીંદનીય છે.

આહાર સાત્ત્વિક હોય તો લોકો પ્રસન્ન થાય છે અને આહાર પૌષ્ટિક હોય તો લોકો તગડા - તંદુરસ્ત બને છે. પણ આહાર અપૌષ્ટિક, બગડેલો, સડેલો, વાસી, દુર્ગંધયુક્ત કે ભેળસેળવાળો હોય તો તંદુરસ્તી માટે જોખમ ઊભું કરે છે.

એવું જ વિચારનું છે. નબળો વિચાર મારક છે. એ ક્યાંથી કેમ ઉદ્ભવે છે એ ખબર પડતી નથી પણ કુટુંબ પરિવાર, વાતાવરણ, શિક્ષણ, સત્સંગ અને વાંચન વગેરે વિચાર પર અસર કરે જ છે.

નબળા વિચારના લોકો કોઈનું ભલું કરી શકતા નથી. ઓછું આપવું, વધુ લેવું, છેતરવું, ફોસલાવવું, કોઈને હલકા ચીતરવા કે ઉતારી પાડવા, કોઈની આઘી-પાછી કરવી, કોઈની નિંદા કરવી, કોઈની ઠક્કા મશકરી, કોઈના ચાળા કરવા કે કોઈને હેરાન-પરેશાન કરવાના આયોજન ગોઠવવાના વિચાર કુવિચાર કહેવાય.

વિચારના પ્રદૂષણનો ઉદ્ભવ દિમાગમાં થાય છે પછી આચરણમાં મુકાય છે. વિચાર, એટમ (અણુ) જેટલી શક્તિ ધરાવે છે. અણુ બોમ્બ વિચારની જ પેદાશ છે. અણુ બોમ્બના ધડાકાથી વિનાશ વેરાયો છે પણ એટમનો રચનાત્મક ઉપયોગ કરી ઘણા કલ્યાણકારી સાધનો અને મશીનો બન્યા છે, જે સમાજનું ભલું કરે છે.

વ્યક્તિનું કે સમાજનું અનિષ્ટ કરે, બરબાદી કરે, વિનાશ વેરે તેવો વિચાર પ્રદૂષણયુક્ત કહેવાય. આવા વિચારથી ઘરમાં અજંપો-અશાંતિ, પડોશીમાં પરેશાની, નેતાઓ વચ્ચે હુંસાતુસી કે અહમનો ટકરાવ, રાજકીય પક્ષોમાં વાદવિવાદ, સંપ્રદાયમાં ચડભડ, કોમવાદનો દાવાનળ અને બે રાષ્ટ્રો વચ્ચેની અથડામણ વિચારના પ્રદૂષણના પુરાવા અને પરિણામ છે.

વિચાર કરતા વિચારનો પ્રચાર કે ફેલાવો વધુ ખતરનાક સાબિત થાય છે. લોહીથી લોહીના રંગને નોખો પાડી શકાતો

નથી એમ વ્યક્તિને એના વિચારથી કે સ્વભાવથી અલગ પાડી શકાતો નથી. વ્યસન મુક્ત થવું અઘરું છે એમ સ્વભાવ મુક્ત થવું અઘરું છે. અલભત્ત, અશક્ય નથી. વાલ્મિકી અને તુલસીદાસ સુધરી શક્યા હતા. ગાંધીજી જાગૃત હતા તેથી ફેશનના રવારે ચડ્યા હતા તો પણ સુધરી શક્યા હતા.

માણસમાં જાગૃતિનો અભાવ હોય અને વૃત્તિને છૂટી લગામ આપી હોય તો એના વિચારો પ્રદૂષિત થયા વગર રહે નહિ. શિક્ષણથી, સંસ્કારી વાતાવરણથી, ધાર્મિક વાંચનથી, સત્સંગથી અને વિવેકથી વિચારના પ્રદૂષણમાંથી મુક્તિ મળે છે. જે માણસ આત્મખોજ કરતો હોય અને વિવેકી હોય તેની વિચારણામાં ધરખમ સુધારો આવશે જ. નકારાત્મક રીતે વિચારવાના બદલે હકારાત્મક રીતે વિચારવા લાગશે. પછી એને અર્ધો ગ્લાસ ખાલી નહિ લાગે, અર્ધો ગ્લાસ ભરેલો જ લાગશે.

એકબીજાને દોષ દેવાના બદલે પોતાની જાતને સુધારવા પ્રયાસ કરશે. એ દુર્યોધન કે શકુની બનવાના બદલે અર્જુન કે યુધિષ્ઠિર બનવા પ્રયાસ કરશે. બીજાની મોટી લીટી છેકવાના બદલે પોતાની લીટી મોટી બનાવવાનો અભિલાષ સેવશે. સુરદાસ પોતાના માટે કહે છે કે ‘મોહિ સમ ખલ, કુટીલ કામી ન કોઈ’ (જગતમાં મારા જેવું દુર્જન, દુષ્ટ કે વાસનાસભર કોઈ નથી) આવું જે વિચારતો હોય તે લુચ્ચો કે બદમાશ કેમ બની શકે?

માણસ કોઈ પણ સંપ્રદાય કે ધર્મ પાળતો ન હોય એમ બને. તે નાસ્તિક હોય એમ પણ બને પણ તેના વિચારો નબળા કે હલકા હશે જ એમ માની લેવું ખોટું છે. જગતમાં કેટલાય નાસ્તિક અને રેશનાલિસ્ટ ઉત્તમ વિચાર અને ઉત્તમ સમજ ધરાવતા થયા છે અને તેના વિચાર અને આચારથી જગતનું ભલું થયું છે. ત્યારે કેટલાક આસ્તિક અને કહેવાતા ધાર્મિક માણસના વિચાર અને આચરણથી જગતનું બુરુ થયું હોય એવું પણ બન્યું છે.

કર્તવ્ય ભ્રષ્ટ, કાયર, કૂર, નીચ, નાલાયક, અન્યાયી, અત્યાચારી માણસો ધર્મના લેબલો લઈ ફરતા હોય છે અને દંભ તેમજ પાખંડ કરતા હોય છે. આવા માણસોથી બચવા જેવું છે. અમુક ધર્મ કે સંપ્રદાયનો રખેવાળ કે યુસ્ત સમર્થક બનીને બીજાને હલકા-ઉતરતા ગણે, ખોટા-ખરાબ સમજે, માનવતાની મર્યાદા ઉલ્લંઘે, પોતાને જ સાચા, સર્વસ્વ અને સ્વર્ગના અધિકારી ગણે તો વિચારનું

(અનુસંધાન : જુઓ પાના નં.-૪૯ ઉપર)

દૂરદર્શી અને કર્તવ્યનિષ્ઠ સરદાર

ઇતિહાસ

નરભેરામ સદાવ્રતી

ભારતના સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ વિષે ઘણા વિદ્વાનોએ ગ્રંથો લખ્યા છે એ જોતાં એમના વિષે નવું લખવાનું ભાગ્યે જ કંઈ મળી આવે. આમ છતાં એ વિરાટ વ્યક્તિત્વને આલેખવાનું કાર્ય અપૂર્ણ રહ્યું હોય એવું લાગ્યા કરે છે. એ કાર્ય માટે તો વેદ વ્યાસ જેવા કોઈ મહાસારસ્વતના ઉદ્ભવની જ રાહ જોવી રહી. એવો સારસ્વત જ સરદાર જેવા ભારતના મહાવૃક્ષનાં મૂળ, ડાળીઓ અને પાંદડેપાદડું ન્યાયયુક્ત રીતે જ આલેખી શકે. ભારતના ઇતિહાસકાળના પ્રારંભ પછી ભારતમાં આવા જે સર્વ પ્રથમ મહાવૃક્ષનો ઉદ્ભવ થયો એને વિદ્વાનો અને ઇતિહાસકારોએ યાણક્યના નામે પ્રસિદ્ધ કર્યો, પરંતુ એ પ્રસિદ્ધિ પણ એ મહાપુરુષના વિરાટ વ્યક્તિત્વની સંપૂર્ણ છબી ઊપસાવી શકી નથી. એવું જ સરદાર વલ્લભભાઈ વિષે કહી શકાય. આપણાં દેશમાં રાજકારણે સૈકાઓથી ઐતિહાસિક સત્યોને સાતમા પાતાળ કરતાંયે વધુ ઊંડે ભંડારી દેવાનું કામ કર્યું છે. ભૂતકાળમાં બાદશાહોની કહેવાતા વિદ્વાન આશ્રિતાએ એકપક્ષી પ્રશંસાઓ કર્યે રાખી હતી. એ પ્રશંસાઓને વર્તમાનના ઘણા વિદ્વાનો ઇતિહાસ તરીકે ઘટાડવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે. મારા જેવા સામાન્ય માણસ માટે સરદાર જેવી સર્વતોમુખી પ્રતિભાને આલેખવાનું કામ અશક્ય છે. આમ છતાં હું સરદારને નજીકથી જે રીતે જોઈ અને સમજી શક્યો છું એ પૈકી એમની મુત્સદીગીરી અને કર્તવ્યનિષ્ઠાના બે નજરે જોયેલા પ્રસંગોને સંક્ષેપમાં આલેખવાનો પ્રયત્ન કરું છું.

સરદાર પ્રખર મુત્સદી હતા, પરંતુ એમાં સ્વાર્થ અંશમાત્ર પણ નહોતો. માત્ર દેશ અને દેશના લોકો જ એમાં કેન્દ્રસ્થાને રહ્યા હતા. તેઓ સ્પષ્ટ વક્તા હતા. પોતાના અભિપ્રાયોને સ્પષ્ટ ભાષામાં વ્યક્ત કરી દેતા હતા. આમ છતાં તેઓ મહાત્મા ગાંધીજીના વેશ કદાપિ ઉથાપતા નહિ. ગાંધીજીના વચનને માન આપીને એમણે દેશનું સર્વોચ્ચ પદ જતું કર્યું હોવાની વાત ભારતના ઇતિહાસમાં નોંધાયેલી છે. સરદારની હયાતી દરમિયાન તો એમની પ્રતિભા આગળ ભલભલા તેજોદેવીઓ પાછા પડી ગયા હતા. જો કે એમના અવસાન બાદ એમની પ્રતિભાને ઝાંખી પાડવાના એક વર્ગ દ્વારા અનેક પ્રયાસો થયા હતા, પરંતુ સત્યને કોઈ સાધન દ્વારા ઢાંકી શકાતું નથી તેમ સરદાર પણ અવસાન બાદ લગભગ બે દાયકા પછી લોકસિંહાસને ઝળકી રહ્યા છે. આ ઝળકાટ સ્વતંત્ર ભારતમાં શાશ્વત સ્થાન જમાવી દેશે એમાં કોઈ શંકા નથી. આ અંગેની બધી જ વાતો જાણીતી છે, પણ આજના પ્રસંગે એનો

પુનરુચ્ચાર કર્યા વિના પણ છૂટકો નથી. ભવિષ્યમાં પણ સરદાર ભારતના ધ્રુવતારક બની રહેશે એ પણ નિઃશંક છે.

જૂનાગઢને પાકિસ્તાનના શાસનથી મુક્ત કર્યા બાદ સરદારે સર્વપ્રથમ પ્રભાસ પાટણની મુલાકાત લીધી હતી. એ વખતે એમણે સોમનાથના શિવાલયને નજરોનજર જોયું હતું. આ શિવાલયને સર્વપ્રથમ તોડનાર ગઝનીનો સુલતાન મહંમદ હતો. એ પછી જ્યારે દિલ્હીમાં અને ગુજરાતમાં મુસ્લિમ શાસનો હતા ત્યારે પણ તે કેટલીક વાર તૂટ્યું હતું. શિવાલયના પુનરોદ્ધાર થતા રહ્યા હતા અને ધર્મધ આક્રમકો એને તોડતા રહ્યા હતા. છેવટે એનો પુનરોદ્ધાર અશક્ય બનતા ઈંદોરના મહારાણી અહલ્યાબાઈએ સમુદ્રતટ પરના જૂના ખંડેર પર નવું નિર્માણ કરવાને બદલે પ્રભાસ પાટણ નગરમાં જ હિંદુ લક્ષ્યાં એક નવું જ મંદિર બંધાવ્યું હતું. અમે નાના હતા ત્યારે રજાના દિવસોમાં વેરાવળથી પ્રભાસ પાટણ જતા અને શિવાલયના ખંડેરમાં સંતાકૂકડી રમતા. અહલ્યાબાઈએ ચણાવેલા નવા શિવાલયમાં દર્શન કરતા અને ત્રિવેણી સંગમ પર પણ એક આંટો મારી આવતા. ત્યાં દેહોત્સર્ગ પરના મંદિરમાં દર્શન કરીને પાછા વેરાવળ જતા રહેતા.

અહીં નોંધપાત્ર હકીકત એ છે કે, પ્રાચીન કાળથી ભગવાન સોમનાથનું સ્થાન સમગ્ર ભારતના હિંદુઓનું તીર્થસ્થાન રહ્યું છે. જે યાત્રીઓ પ્રભાસ પાટણ જતા તેઓ નગરમાં પ્રવેશ કરતા પહેલાં શહેર બહાર માર્ગના કાંઠા પર જ આવેલા કબ્રસ્તાનમાં પાંચેક ઘોડાઓની કબરો જોતા. પાટણના લોકો એમને સમજાવતા કે, મુસ્લિમ આક્રમકોના જે ઘોડાઓ મરી ગયા હતા એમની આ કબરો છે. ત્યારબાદ યાત્રિકો ત્રિવેણી સંગમ પર જતા પહેલાં સાગર કિનારા પરના સોમનાથના પ્રાચીન ખંડેરને પણ જોતાં. સોમનાથનું મંદિર ધર્મધ વિધર્મીઓએ તોડ્યું છે એવું તો અનેક લોકો જાણતા હતા પણ એમના ભોમિયા એમને આક્રમકોની વાતો પણ વિગતવાર કહેતા. ત્રિવેણી સંગમ પર ઘણાં વર્ષોથી સીલ લાગેલું લક્ષ્મીનારાયણનું બંધ મંદિર હતું. આ જૂના મંદિરને પણ અમે જોયું છે. એ વખતના અમારાં બાલમાનસ પર જો ધર્મધ વિધર્મીઓ પ્રત્યેના તિરસ્કારથી ભરાઈ જતાં તો આ બધું જોઈને પુષ્ટ વચના શ્રદ્ધાળું યાત્રિકોને પણ એ ધર્મધો પ્રત્યે ભયંકર ઘૃણા જાગે એ તદ્દન સ્વાભાવિક હતું. જૂનાગઢ રાજ્યનો મુસ્લિમ નવાબ કોમવાદી નહોતો એ હકીકત હોવા છતાં એ કેટલીક કોમવાદી વ્યક્તિઓથી સદાયે ઘેરાયેલો રહ્યો હતો એ પણ એટલું જ સાચું પડ્યું હતું.

એની વિમુખતા એના વ્યક્તિત્વનું પ્રતિકૃષ્ણ પાસું હતું.

જૂનાગઢ રાજ્યને પાકિસ્તાનની પકડમાંથી સશસ્ત્ર પ્રજાકીય લડત દ્વારા છોડાવ્યા પછી ચોથે દિવસે તા. ૧૩ નવેમ્બર, ૧૯૪૭ ના રોજ, સરદાર સર્વપ્રથમ સોમનાથ ગયા હતા. ત્યાં એમણે જોયું કે આ સોમનાથના મંદિરના પ્રશ્ને મુખ્યત્વે અનેક હિંદુઓના મનમાં ખૂબ ઘૃણા હતી. દેશનાં બાર જયોતિર્લિંગો વિષેના સ્તોત્રમાં પ્રથમ ચરણ જ “સૌરાષ્ટ્ર સોમનાથ” નો પાઠ કરનારા શિવભક્તોને માટે સોમનાથ અદૃશ્ય રહે એ કેમ ગમે? આ હકીકત ઉર્પયુક્ત ઘૃણાના કેન્દ્રમાં હતી અને બીજી હકીકત એ હતી કે સમગ્ર ભારતમાંથી અનેક લોકો સોમનાથનું શિવાલય ન હોવા છતાં સોમનાથની યાત્રાએ આવતા હતા. તેઓ પણ શિવાલયને તોડનારાઓ તેમજ સાથોસાથ એમની ક્રોમ પ્રત્યેનો તિરસ્કાર દિલમાં ભરીને પાછા જતા હતા. આ તિરસ્કાર હિંદુઓના મનમાંથી દૂર થવો જ જોઈએ, એવું સરદારને લાગ્યું એટલે જ એમણે સર્વપ્રથમ પ્રાચીન ખંડિત શિવાલયનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવવાનો સંકલ્પ કર્યો, ત્યાંથી તેઓ ત્રિવેણી સંગમ પર ગયા, ત્યારે એમને લક્ષ્મીનારાયણનું અર્ધ સદીથી બંધ પડેલું મંદિર બતાવવામાં આવ્યું. નવાબી કાળમાં એ મંદિરને સીલ મારી દેવાથી એ ખોલવામાં આવતું નહોતું. એનાં સીલ તોડીને એ અંગેની હિંદુઓની નારાજી એમણે દૂર કરી. પરિણામ એ આવ્યું કે હિંદુઓના મનમાંથી મુસ્લિમો પ્રત્યેનો તિરસ્કાર દૂર થયો અને ભવિષ્યમાં જે વરવી ઘટનાઓ બનવાનો ભય હતો તે સરદારે દૂર કરી દીધો. સરદારની આ ભાવનાને કાર્યરત બનાવતાં નહોતી કોઈની જમીન આંગકી લેવાઈ કે નહોતું વ્યક્તિગત કે સામૂહિક રીતે મુસ્લિમોને કોઈ નુકસાન થવાનું.

સરદાર એ પછી જૂનાગઢ ગયા. ત્યારે બહાઉદ્દીન કોલેજના પટાંગણમાં જે ભાષણ આપ્યું હતું, એમાં પણ એમણે હિંદુઓને મુસ્લિમો પ્રત્યે મોટાભાઈ તરીકે વર્તવાની સલાહ આપી હતી. અલબત્ત, પાકિસ્તાન જતા રહેતા નવાબને તો પાછો આવવા નહિ જ દેવામાં આવે એવી યે ખાતરી એમણે ઉચ્ચારી હતી.

આજે જમ્મુ અને કાશ્મીર રાજ્યનો જે ભાગ ભારત સાથે છે તે સરદારને જ કારણે છે એમ ઇતિહાસ બોલે છે. કાશ્મીર રાજ્યના બે ટુકડા થયા અને એક ટુકડો પાકિસ્તાનમાં રહી ગયો છે એ હકીકતને રાખવાના સરદારના પ્રયત્નો કેમ નિષ્ફળ ગયા એ વાત પણ દેશમાં સર્વત્ર વિદિત છે.

સરદારની કર્તવ્યનિષ્ઠાનું નજરે જોયેલું એક ઉદાહરણ ટાંકવાનું પણ આવશ્યક લાગે છે. છેલ્લા શ્વાસ સુધી કામ કરનાર વ્યક્તિઓ વિષે ઘણું વાંચ્યું છે, પણ આવી વ્યક્તિનાં પ્રત્યક્ષ દર્શન મને સરદારમાં થયાં છે. તેઓનું અવસાન ૧૫મી ડિસેમ્બર, ૧૯૫૦ ના રોજ મુંબઈમાં થયું. પરંતુ એ પહેલાં બરાબર દોઢ મહિને એમનો જન્મ દિવસ આવ્યો. તા. ૩૧ ઓક્ટોબર, ૧૯૫૦, એ નિમિત્તે આગલે દિવસે ‘જન્મભૂમિ’ પત્રે પ્રવાસીનો એક ખાસ અંક પ્રસિદ્ધ કર્યો હતો.

‘જન્મભૂમિ’ ના તસવીરકાર ધનુભાઈ મહેતાએ સરદારને

૭૫ વર્ષ પૂરાં થતાં હોઈ એક ખાસ તસવીર તૈયાર કરી હતી. નાદુરસ્ત તબિયતને કારણે તેઓ અમદાવાદમાં ‘આરામ’ કરી રહ્યા હતા. અન્ય કોઈ કારણે તેઓ અમદાવાદમાં આવ્યા હોય તો એની મને ખબર નથી. તા. ૩૦મીએ સવારે ધનુભાઈ અને મને ‘જન્મભૂમિ’ નાં તંત્રી મોહનલાલ મહેતા (સોપાન) નું ફરમાન થયું કે, ‘તમે બન્ને સાંજની જ ટ્રેનમાં અમદાવાદ જાઓ અને આ અંક તથા તસવીર સરદારશ્રીને હાથોહાથ આપી આવો. એમની તબિયત પણ બરાબર નથી માટે આજે જ રવાના થઈ જાઓ.’

બીજે દિવસે એટલે કે ૩૧મી ઓક્ટોબરે સવારે અમે બન્ને અમદાવાદ પહોંચ્યા. સ્ટેશન પાસે રીલીફરોડ પરની એક હોટેલમાં ઉતરીને તરત જ સરદાર ક્યાં ઊતર્યા છે એની શોધ અમે કરવા માંડી. અમને ખબર પડી કે તેઓ શાહીબાગમાં શેઠ કસ્તુરભાઈ લાલભાઈના એક બંગલામાં ઊતર્યા છે. એ વખતે ગુજરાત પ્રદેશ કોંગ્રેસ સમિતિના પ્રમુખ કનૈયાલાલ દેસાઈ હતા. તેઓ ‘જન્મભૂમિ’ પત્રોના માલિક સૌરાષ્ટ્ર ટ્રસ્ટના પણ પ્રમુખ હતા. તંત્રીશ્રી મોહનભાઈએ અમને કહ્યું હતું કે, ‘સરદારને મળવામાં કોઈ મુશ્કેલી ઊભી થાય તો કાનજીભાઈને (કનૈયાલાલ દેસાઈને) મળજો.’ એમના પુત્ર હિતેન્દ્રભાઈ દેસાઈ તો લગભગ બાર વર્ષ બાદ ગુજરાતના મુખ્ય પ્રધાન બન્યા હતા. અમે બન્ને અમદાવાદથી અજાણ્યા હતા. કોંગ્રેસ ભવનમાં તપાસ કરી તો ખબર પડી કે તેઓ તો સરદારશ્રી પાસે છે. કસ્તુરભાઈને બંગલે કેવી રીતે પહોંચાય એ કોંગ્રેસ ભવનમાંથી જાણી લીધા પછી નમતા પહોરે લગભગ ત્રણ વાગ્યે અમે એ બંગલે પહોંચ્યા. એ દિવસોમાં નેતાઓ માટે આજના જેટલી સલામતી વ્યવસ્થા હતી નહિ, એટલે કસ્તુરભાઈને બંગલે દેશના નાયબ વડાપ્રધાન સરદાર વલ્લભભાઈના રક્ષણ માટે નહોતી એકેય પોલીસ કે નહોતો કોઈ કોંગ્રેસી સ્વયંસેવક. સદંતર નિર્જનતા! બંગલાના વરંડામાં પશ્ચિમ દિશાએ નમતા જતા સૂર્યના સખત તાપ વિના બીજું કશું જ નહિ.

અમે બન્ને તો વરંડાના પગથિયાં ચડીને ઊભા રહ્યા. કોઈ માણસ દેખાય તો એમને કંઈ પૂછીએ ને? પાંચેક મિનિટ અમે મૂંગા મૂંગા ઊભા હોઈશું ત્યાં વરંડામાં પડતાં બે બારણાંમાંથી એક બારણું ખૂલ્યું અને સરદારશ્રીનાં પુત્રી મણિબહેન કંઈક કામે બહાર આવ્યાં. એમણે અમને બન્નેને અગાઉથી મુલાકાત માગ્યા વિના ત્યાં પહોંચવાની હિંમત કરવા માટે ખૂબ ઝઘડી નાખ્યા. અમે બન્નેએ એમને નમ્રતાપૂર્વક જણાવ્યું કે, ‘અમને તો જેવો આદેશ મળ્યો છે એનું માત્ર પાલન જ કરી રહ્યા છીએ.’ એનો જવાબ મણિબહેન આપે એ પહેલાં જ કાનજીભાઈ દેસાઈ મણિબહેન જે દરવાજામાંથી બહાર આવ્યાં હતાં એમાંથી બહાર આવ્યા. તેઓ પાનના શોખીન હતા અને મોંમાં ભરાયેલા ક્યારને થૂંકવા માટે આવ્યા હતા. એમને જોઈ મણિબહેન તો શાંત રહ્યા, પણ કાનજીભાઈએ અમે કોણ છીએ, ક્યાંથી, શા માટે આવીએ છીએ એ પૂછવા માંડ્યું. અમે પ્રયોજન બતાવ્યું અને એમની સહાય લેવાની તંત્રીશ્રીએ અમને સલાહ આપી હતી એ પણ કહ્યું. તેઓ શાંત થયા અને અમને બહાર ઊભા રહેવાનું કહી પોતે અંદર ગયા, પણ આવ્યા અને

કહ્યું, ‘અંદર આવો, પણ પાંચ જ મિનિટમાં બહાર નીકળી જવું પડશે.’ અમે સંમતિ આપી એટલે અંદર જવાની રજા મળી.

અંદર જતાં અમે શું જોયું? સરદાર એક પાટ પર બેઠેલા હતા. જમણી બાજુએ દોઢેક ફૂટ ઊંચો કહી શકાય એવો ફાઈલોનો એક ઢગલો પડ્યો હતો. એક ફાઈલ એમના ખોળામાં ખુલ્લી પડી હતી. સામે ઢાળેલા એક નાના સ્ટૂલ પર પગ લાંબા કરીને તેઓ ફાઈલ જોઈ રહ્યા હતા. બન્ને પગ પર ભારે સોજા હતા. અમે એમને વંદન કર્યા, પણ મેં મનમાં વિચાર્યું કે, દેશના આ નાયબ વડાપ્રધાનને કામની કેટલી બધી ચીવટ છે! સામાન્ય રીતે તો એમનો સ્ટાફ અથવા અધિકારીઓ ફાઈલોનો નિકાલ કરી નાખતા હોય, પણ આ કોઈ મહત્ત્વની ફાઈલો હશે એટલે તેઓ જાતે જોતા હશે. જે હોય તે, પણ આ દૃશ્ય જોઈને મને અત્યંત આશ્ચર્ય થયું. મેં એમને અંક અને તસવીર આપ્યાં. તસવીર અંગે એમને સમજ આપી. સાડા ત્રણ મિનિટમાં આ કામ મેં પૂરું કર્યું અને ધનુભાઈએ જુદા જુદા એંગલથી ઝડપથી કેટલીક તસવીરો લઈ લીધી. અમે એમને નમસ્કાર કરીને બહાર નીકળી ગયા. એ પછી બરાબર દોઢ મહિને સરદારનો સ્વર્ગવાસ થયો.

વિચારોનું પ્રદૂષણ

(અનુસંધાન : પાના નં.-૪૬ ઉપરથી ચાલુ)

પ્રદૂષણ પરાકાષ્ટાએ પહોંચી ગયેલું દૃષ્ટિગોચર થાય છે.

આવા લોકોના વિચાર અને વિચારણામાં આકોશ, ઉશ્કેરાટ, ઝેર ઓકતા વક્તવ્ય, બદલો લેવાની ભાવના, પ્રતિશોધ, ઝેર ઓકતા વક્તવ્યો અને ઇતિહાસને મારી મચડીને બંધ બેસતો કરવાની ચાલાકી અનુભવાય છે.

ક્યરો, કાગળ, ઉકરડો, પ્લાસ્ટિક, ઇલેક્ટ્રોનિક આઈટમનો ભંગાર, મળ, મૂત્ર, મેલા પાણી, લોહી-પરૂ, ધૂમાડો, ઝેરી ગેસ વગેરે વાતાવરણને પ્રદૂષિત કરે છે. હવા, પાણી અને પ્રકાશનો સદુપયોગ થતો નહિ હોય, ઝાડ, પાન અને વનસ્પતિનો યોગ્ય રીતે ઉછેર કે સંરક્ષણ થતા નહિ હોય, કુદરતી સંપત્તિનો બગાડ થતો નહિ હોય ત્યાં સુધી પ્રદૂષણ નિયંત્રણની આશા રાખી શકાય નહિ. પ્રદૂષણ નિયંત્રણ માટે જીવન સાદુ, સંયમિત અને કરકસર યુક્ત બનાવવું પડશે.

જેમ બાહ્ય સાધનો કે પદાર્થ વાતાવરણને પ્રદૂષિત બનાવે છે એમ આંતરિક વિચારોમાંથી ઉદ્ભવતા વમળો અને વૃત્તિઓ પણ વિચારનું પ્રદૂષણ કરે છે. એમને રોકવું જરૂરી છે એ રોકાશે નહિ તો સમાજનો માહોલ અને પરિસ્થિતિ ખરાબ કરશે જ.

જેમને ૬૦ વર્ષ થઈ ગયા હોય તેમના માટે સ્વાસ્થ્ય સંબંધિત આ સાડા ત્રણ મિનિટની વાત...

એક સિનિયર ડોક્ટર મિત્રના કહેવા મુજબ : જે લોકો રાત્રે અથવા વહેલી સવારે બાથરૂમ જવા ઉટે છે તેમના માટે ૩-૫ મિનિટ ખાસ મહત્ત્વની છે. દરેક વ્યક્તિએ આ ૩-૫ મિનિટની નોંધ લેવી જરૂરી છે.

આ સાડા ત્રણ મિનિટ....

મહદ્ અંશે અચાનક મોતની શક્યતા ઘટાડી દે છે.

હવે સાવ સહેલી ભાષામાં સમજાવે :

તમે રાત્રે બાથરૂમ જવા માટે એકદમ ઉતાવળમાં જ ઉભા થઈ જાઓ. હવે રાત્રે આપણે આરામ કરતા હોઈએ... અને એકદમ જ ઊભા થઈ જઈએ ત્યારે આપણા મગજને મળતું લોહી ઓછું થઈ જાય છે.

અહીં સાડા ત્રણ મિનિટનું મહત્ત્વ છે.

મધ્યરાત્રિએ જ્યારે બાથરૂમમાં જવાની ઉતાવળમાં ત્વરીત ઊભા થઈ જાઓ છો ત્યારે કેટલાક શારીરિક ફેરફાર થાય છે.

દા.ત. તમારા હૃદયની ઇ.સી.જી. પેટર્ન બદલાય, મગજને લોહી ન મળે... અને તેથી ‘હાર્ટ ફેઈલ’ થવાની શક્યતા બહુ જ રહે છે.

અહીં ડોક્ટર જણાવે છે કે :

આ સાડા ત્રણ મિનિટનો ઉપયોગ કરો. ડોક્ટરના જણાવ્યા મુજબ આ સાડા ત્રણ મિનિટ એટલે...

૧. ઉંઘમાંથી ઉઠતી વખતે એકથી દોઢ મિનિટ આરામથી પડી રહો.
૨. પથારીમાં ઓછામાં ઓછી અડધી મિનિટ બેસો.
૩. પલંગની કિનારે બેસી તમારા પગને લગભગ અડધાથી એકાદ મિનિટ નીચે ઝુકેલા રાખો.

સાવ નજીવી લાગતી આ ત્રણ વાત યાદ રાખો તો —

આ સાડા ત્રણ મિનિટ તમારા મગજને અચાનક જ મળતો બંધ થયેલો લોહીનો પુરવઠો કે હાર્ટ ફેઈલ નહીં થવા દે. અને તેથી કરીને અચાનક થતા મોતમાંથી ઉગરી જવાશે.

પ્રેષક : રજનીકાંત ઘરમશી પારેખ
મો. ૯૮૯૮૦ ૫૩૫૨૫

K. K. MASALAWALA
31, K.N. ROAD, MASJID (W), MUMBAI-400 009.
TEL. : 2377 4209 2375 7674
TELEFAX : 2379 0883

મારેય એક મા હતી

માતૃ વંદના

દક્ષા સંઘવી

તેર વર્ષનાં વહાણાં વહી ગયાં માને આ ફાની દુનિયા છોડી ગયે પણ હજી આજેય માની યાદ અકબંધ છે.

કામ કરતાં કરતાં માની યાદ આવે. થાય, આ ટેવ તો માએ પાડેલી. તેનાથી કેટલી સરળતા રહે છે! મા બાળકોને સો વાર ટપારે ત્યારે બાળકમાં એક ટેવ પડતી હોય છે. જે આજે સમજાય છે તેણે પાડેલી ટેવ માટે વારેવારે તેને નમન કરવાનું મન થાય છે. મા કહેતી, “વાસણ હંમેશાં ઓઠીકણે ઊંધાં પાડો જેથી અંદર હવા જાય ને વાસણ સુકાઈ જાય. ઊંધું વાસણ તો આખી રાત જશે તોય અંદરથી ભીનું જ રહેશે. એક રૂમમાંથી બીજા રૂમમાં જાવ ત્યારે ધ્યાનમાં રાખો કે કઈ વસ્તુ એક રૂમની બીજા રૂમમાં પડી છે. એને એની જગ્યાએ લઈ જાવ. જેથી ઘર સાફ કરતી વખતે એટલો સમય બચે. રાત્રે સૂતાં પહેલાં બીજા દિવસે બહાર જતાં લઈ જવાની વસ્તુ અને કપડાં તૈયાર કરીને સૂઈ જાવ જેથી બીજા દિવસે જવાના સમયે વસ્તુની શોધમાં સમય ન બગડે. અચાનક કોઈ મહેમાન આવે કે બીજું કામ આવે તો પણ તમારાં કામમાં બાધા ન આવે.

ચા બનાવતી વખતે સાણસી પકડીને ઊભાં ન રહો. ચા થાય ત્યાં સુધીમાં નાસ્તાની પ્લેટ તૈયાર કરો. આ બધી ચીવટ નહીં રાખો તો કામ ન છોડે તમને અને તમે ન છોડો કામને જેવી વાત થશે. વધારાની પ્રવૃત્તિ કરવા માટે સમય નહીં રહે. અમારી ઝડપ જોઈ મિત્રવૃદ્ધ પ્રશંસા કરે ત્યારે માથું માના ચરણોમાં ઝૂકી જાય. મારી સખી કહેતી, “તારી મા અમુક રીતે કામ કરવાનું કહે ત્યારે કારણ પણ કહે એટલે એમ કરવું ગમે. સખીઓએ આ વાત કરેલી ત્યારે માની આ ખાસિયત અમારા ધ્યાનમાં આવેલી. મા કહેતી કે સ્ત્રીએ પંદર દિવસે મહિને તો રસોડામાં હાથફેરો કરવો જ જોઈએ જેથી કોઈ વસ્તુમાં જીવજીવાત પડી હોય કે વસ્તુ બગડી ગઈ હોય તો ખ્યાલમાં આવે. કણીક તો એવી સરસ મસળતી મુલાયમ કરતી કે જોતાજ ખબર પડી જાય કે આજે માએ કણીક બાંધી છે અને અમને પણ સમજાય કે આવી કણીક બાંધેલી રોટલી ખાવાની મજા પણ જુદી જ.

માને મન દરેક વ્યક્તિ એક સરખી જ. તેના વર્તનમાં અમે ગરીબ તવંગર, ભણેલા, અભણ. નામી કે અનામી વ્યક્તિ વચ્ચેનો ભેદ પડતાં નથી જોયો. એટલે દરેક વ્યક્તિ માટેનો અમારો પ્રેમ પણ આવા ભેદોથી રહિત છે. સાદગી મા પાસેથી વારસામાં મળી છે. મારી સમજથી મેં માને કોઈપણ સંજોગોમાં

રાત્રી ભોજન કરતાં કે પાણી પીતાં નથી જોઈ કે નથી જોઈ આ અંગે બડાઈ મારતાં. સૂચસ્તિ પહેલાં એના ભોજનપાણી પતી જતાં. આત્મશ્લાઘા એના લોહીમાં ન હતી. માનની એને અંશમાત્ર પણ ચાહના ન હતી. મા કહેતી, “આત્માને વળી માન, અપમાન શું?” અને કદાચ એટલે જ કોઈ એને કંઈ કહી જાય કે એનું અપમાન કરે ત્યારે સામો જવાબ આપતી નહીં. અમે કોઈના માટે કંઈક કહીએ તો કહેતી, “એના ભાવે એ એ કરે એટલે તમારે એવું નહીં કરવાનું. વડીલોને સામો જવાબ આપતા અમને રોકતી. કહેતી, “તમારી ભૂલ ન હોય તોય સાંભળી લેવાનું. સાંભળવાથી કંઈ તમે નીચા નહીં થઈ જાવ.”

મા સ્વચ્છતાની આગ્રહી હતી. મા પાસે પૈસા હતા કે ના હતા બંને પરિસ્થિતિમાં એનામાં કોઈ ફેર નથી જોયો. કોઈ ચીજવસ્તુ માટે એનામાં આસક્તિ ભાવ નથી જોયો. દાન એવી રીતે કરતી કે ડાબો હાથ પણ ન જાણે. એક દિવસ બપોરે અમે સૌ સૂઈ ગયેલા. અચાનક મારી આંખ ખૂલી ગઈ. માને મેં નવો સાડલો લઈને સામેવાળા બેનના ઘરમાં જતી જોઈ. મેં પૂછ્યું તો કહે, “મારો પહેરેલો આપું તો લોકોને ખબર પડી જાય કે મેં આપ્યો છે પણ નવો આપું તો કોઈને ખબર ન પડે.” ગરીબનાં સ્વમાનનો તે આટલો ખ્યાલ રાખતી.

અંતિમ વર્ષોમાં મા કહેતી, “અંદરથી હું ઘસાતી જાઉં છું. હવે અમારો જવાનો સમય આવી ગયો છે મને કંઈપણ થાય તો દવાખાને નહીં લઈ જતાં.” હજી અઠવાડિયા પહેલા તો મા મંદિરમાં ચાર ચાર કલાક બેસતી. અઠવાડિયાની માંદગી રહી એની અંતિમ પળોમાં મા એ ઘરમાં બધાને ખમાવી લીધા. છેલ્લે મામાને માએ ફોન પર કહ્યું, “ભાઈ, હું હવે જાઉં છું” બસ ત્યાર પછી પ્રભુ નામ લેતા લેતાં માએ ચીરવિદાય લીધી.

હા માને મેં કદી નથી જોઈ ઉપદેશ આપતા કે ચર્ચાઓ કરતી કે નથી જોઈ માને કર્તૃત્વપણાના બોજ નીચે દબાતી. માના દરેક કાર્યમાં મને થયા છે સહજતાના દર્શન.

મા જેવો નિઃસ્વાર્થ પ્રેમ તો દુનિયામાં બીજા કોનો હોઈ શકે?

શાળામાં એક અંગ્રેજી કવિતા ભણેલાં જેનો મર્મ થોડો ઘણો યાદ છે. જે અહીં વ્યક્ત કરું છું - વૃદ્ધો હવે મૃત્યુના આરે

(અનુસંધાન : જુઓ પાના નં.-૪૫ ઉપર)

પ્રેરણા

ડૉ. સુધીર ચી. મોદી

કોમ્પ્યુટર ચલાવવું ગમે કે....

દવાખાનામાં પ્રેક્ટિસ કરતાં ઘણી વખત કોઈ પેશન્ટની જૂની વાત યાદ આવે ત્યારે તેનાં જૂનાં સંસ્મરણો માનસપટ પર ક્રમબદ્ધ પસાર થવા લાગે. માનવીનું મન કેવું છે? બાળપણની વાતો પૂરેપૂરી આજની પેઢીમાં ભરાયેલી રહે છે. બાળપણનો મિત્ર કે પડોશી મળે ત્યારે તે બધી વાતો અકબંધ બહાર આવવા લાગે. પરંતુ ૧૦ દિવસ પહેલા મળેલી વ્યક્તિનું નામ ભૂલી જવાય છે. અરે! બે દિવસ પહેલાં શું જમ્યા હતા તે પણ યાદ રહેતું નથી.

આજે શશાંકની વાત યાદ આવી ગઈ. તે બાળપણનો જૂનો મિત્ર નથી પરંતુ થોડાં વર્ષો પહેલાં દવાખાને આવતો બાળક છે. આજે શશાંકના પપ્પા મધુસુદનભાઈ સારવાર માટે આવ્યા. તેઓ છેલ્લાં થોડાં વર્ષોથી નવરંગપુરામાંથી શહેરના બીજા વિસ્તારમાં રહેવા ગયા છે.

મધુસુદનભાઈ મધ્યમ વર્ગના. સંસ્કારી અને સારું કુટુંબ. તેમનો દીકરો શશાંક. નાનો હતો ત્યારે ખૂબ જ ચંચળ. એક મિનિટ સ્થિર બેસી ના રહે. દવાખાને આવે ત્યારે કાંઈ ને કાંઈ ઊંધું ચતું કરતો લાગે. આવું બાળક હાયપર એક્ટિવ (Hyper Active) કહેવાય. કોઈના ઘરે જાય તો ત્યાં પણ કાંઈ તોડફોડ કરી નાખે. દરેક વસ્તુને લેવા જાય. એટલે ઘણી વખત સંબંધીઓ તેના આવતા પહેલાં નાની મોટી ચીજો ઊંચે મૂકી દે, જેથી શશાંક ત્યાં પહોંચી ના શકે. શશાંક ઉજળા વાનનો, ગોળમટોળ ચહેરો અને તંદુરસ્ત બાળક. દરેકને તેને રમાડવાનું મન થાય. પરંતુ હાયપર એક્ટીવ હોવાથી બધા તેનાથી સાચવે. દવાખાને મારી કેબિનમાં આવે ત્યારે હું પણ જરા એલર્ટ થઈ જાઉં. તે બી.પી. ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટને ના અડે કે ટોચને ના પકડી લે તેનું ધ્યાન રાખું. અરે કેબિનના બારણાને પણ અંદરથી લોક કરી દે. આનું શું કરવું? તેના મમ્મી-પપ્પા શરમિંદા બની જાય. પરંતુ મને ખબર, કે શશાંક હાયપર એક્ટીવ છે તેના કારણે આવું કરે છે. આવા હાયપર એક્ટિવ શશાંકની મને પણ ચિંતા થાય કે આગળ ઉપર શું કરશે? મધુસુદનભાઈ પણ પડોશીઓની શશાંક માટેની ફરિયાદોથી થાકી ગયા હતા.

એકવાર શશાંક દવાખાને આવ્યો હતો ત્યારે બીજા બાળક પેશન્ટનું શર્ટ પાછળથી ખેંચ્યા કરે. તેના મમ્મી ધમકાવે તો પણ પાછો તેનો તે જ. છેવટે પેલા બાળકના મમ્મી તેના સંતાનને પોતાના ખોળામાં લઈ લે. આવા આ શશાંકના મમ્મી - પપ્પા

કાયમ ચિંતામાં રહે. આમ, તેનું બાળપણ બધાને અકળાવતું બની રહ્યું હતું.

સમય અને નીર કાયમ ઝડપથી વહી જતા હોય છે. જોતજોતામાં કેટલો સમય પસાર થઈ ગયો તેનો ખ્યાલ આવતો નથી. શશાંક ૧૪-૧૫ વર્ષનો હતો ત્યારે એકવાર તેના મમ્મી-પપ્પા સાથે દવાખાને સારવાર માટે આવ્યો. બાળક મટી યુવાવસ્થા તરફ પગ માંડી રહ્યો હતો. ઊંચાઈ અને શરીર સારા થયા હતા. એટલે થોડો દેખાવડો લાગતો હતો. તેની જૂની ચંચળ હાયપર એક્ટીવ બાળક તરીકેની છાપ મગજમાં ભરાયેલી જ હતી. હવે જો કે સહેજ શાંત લાગતો હતો. તેને બાળપણથી જોતો આવ્યો હતો એટલે ખબર હતી કે ભલે હાયપર એક્ટીવ છે પરંતુ બુદ્ધિશાળી તો છે જ.

આજે શશાંકના મમ્મી-પપ્પાએ તેના માટે નવી ફરિયાદ કરી. શશાંકને થોડું સમજાવોને કે ભણવામાં થોડું ધ્યાન આપે. હવે બાળક રહ્યો નથી.

મેં શશાંકને તપાસ્યા બાદ તેની સાથે વાતો શરૂ કરી. તેની સ્કૂલની, ક્રિકેટની રમતની વગેરે... વાતો કરતા કરતા જ પૂછ્યું, 'શશાંક, તને કોમ્પ્યુટર ચલાવવું ગમે કે કોમ્પ્યુટર ઊંચકવું ગમે?'

તેને તરત તો આ વાક્યમાં સમજણ ના પડી. એટલે ફરીથી ઉપરનું વાક્ય બોલ્યો. ત્યારબાદ પૂછ્યું કે આ વાક્યનો અર્થ શું થાય? શશાંક કહે, મને સમજાતું નથી. મેં કહ્યું, જે વિદ્યાર્થી સારું, ધ્યાનથી ભણીને સારી ડિગ્રી મેળવે તે ઓફિસમાં કે સારી કંપનીમાં કોમ્પ્યુટર પર કામ કરતો હોય અને તે સારો ઓફિસર બન્યો હોય કે સારી મોટી પોસ્ટ પર હોય. જે ના ભણ્યો હોય તેને મજૂરીનું કામ કરવું પડે. જેમાં કોઈ કોમ્પ્યુટર ખરીદી જાય ત્યારે ઓફિસ મુજબ કોમ્પ્યુટર ઊંચકીને તેને ત્યાં આપવા જવાનું કામ પણ કરવું પડે. એટલે કે આવા ધક્કા ફેરીનું કે મજૂરીનું કામ કરવું પડે. શશાંક બોલ્યો, 'એમ? આવી તો મને ખબર જ નહીં, કે વિચાર પણ ના આવ્યો.' અને તેની આંખમાં એક ચમક આવી ગઈ, જે મારા ધ્યાનમાં પણ આવી.

આ વાતને ૭ વર્ષ પસાર થઈ ગયાં. અગાઉ લખ્યા પ્રમાણે તેઓ બીજા વિસ્તારમાં રહેતા હતા. ઘણા સમયે તેના પપ્પા આજે તબિયત બતાવવા આવ્યા હતા.

(અનુસંધાન : જુઓ પાના નં.-૪૧ ઉપર)

આરોગ્ય

ડૉ. મણિલાલ ગડા, ડૉ. દિપ્તી શાહ (ગડા)

આવેગ કાબૂમાં ન રહેવાની બીમારી (Impulse Control Disorder)

વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા (W.H.O.)ના આંતરરાષ્ટ્રીય વૈદ્યકિય વર્ગીકરણ (International Classification of Diseases 10th Edition – ICD-10) પ્રમાણે “આવેગ કાબૂમાં રાખવા અસમર્થ વર્તણૂક”ને (Impulse Control Disorder)ને બીમારીનું સ્વરૂપ આપવામાં આવ્યું છે.

અમેરિકન સાઈકિયાટ્રીક એસોસિએશનના તાજેતરના પુસ્તક ડાયગ્નોસ્ટીક એન્ડ સ્ટેટેસ્ટીકલ મેન્યુઅલ-૫ (DSM-5) જેમાં માનસિક રોગો વિશે ઊંડાણમાં વર્ણન કર્યું છે તેમાં પણ “આવેગને કાબૂમાં રાખવા અસમર્થ વર્તણૂક”ને બીમારી તરીકે ગણવામાં આવે છે તથા નિદાન અને સારવાર વિશે ઊંડાણમાં લખાણ છે.

● આવેગ કાબૂમાં ન રહેવાની બીમારી :

૧. વારંવાર આવેગ આવવો (Frequency)
૨. આવેગની માત્રા વધારે હોવી (Degree)
૩. નજીવા / શુલ્ક કારણને લીધે બેકાબૂ આવેગ આવવો (Out of proportion to any stress)
૪. આવેગપૂર્વક વર્તણૂકની નકારાત્મક અસર ધંધા / વ્યવસાય અને / અથવા કૌટુંબિક તથા સામાજિક સંબંધો પર થવી.
૫. આવેગપૂર્વક વર્તણૂકની સકારાત્મક અસર શરીર થવી (ડાયાબિટીસના પ્રમાણમાં વધઘટ, બી.પી. વધી જવું, માથાનો દુઃખાવો થવો / વધી જવો, એસિડિટી થવી, છાતીમાં વારંવાર દુઃખાવો થવો, શરીરમાં કળતર થવી વગેરે.)
૬. આવેગપૂર્વક વર્તણૂકની નકારાત્મક અસરો લાંબો સમય (દિવસો સુધી) રહેવી.

આવેગપૂર્વકની વર્તણૂક વ્યક્તિનો સ્વભાવ છે કે એક માનસિક બીમારી છે એ સમજવું જરૂરી છે. બંને વચ્ચે એક પાતળી સૂક્ષ્મ લક્ષમણરેખા છે એ સમજવું ઘણી વખત મુશ્કેલ છે. પણ આ સમજવું ખૂબ જ અગત્યનું છે જેથી યોગ્ય નિદાન કરી યોગ્ય સારવાર કરી શકાય તથા આવેગપૂર્વકની વર્તણૂકની નકારાત્મક અસરો અટકાવી શકાય.

● આવેગપૂર્વક વર્તણૂકનું મનોવૈજ્ઞાનિક પૃથક્કરણ (Psychological Evaluation of Impulsive Behaviour) :

આવેગપૂર્વક વર્તણૂકનું નીચે પ્રમાણે પૃથક્કરણ કરવામાં આવે છે. જેમાં વ્યક્તિ (દર્દી) તથા નજીકના કુટુંબીજનોનો સાથ સહકાર

અત્યંત આવશ્યક છે. વ્યક્તિ પોતાની રીતે અલગથી તથા નજીકના કુટુંબીજનો પોતાની અલગ રીતે આવેગપૂર્વક વર્તણૂકની નોંધ રાખે છે. આ નોંધ ડાયરીમાં લખવી ખૂબ જ અગત્યનું છે. આ નોંધ પરથી કોગ્નિટીવ બિહેવિયર થેરાપીની સારવાર કરાય છે.

નોંધમાં નીચેના મુદ્દાઓ આવરી લેવાય છે :

૧. આવેગપૂર્વક વર્તણૂક પહેલા શું થાય છે? શું કારણ બને છે? (Antecedent Incidences - A)
૨. આવેગપૂર્વકની વર્તણૂક (Impulsive Behaviour – B)
૩. આવેગપૂર્વકની વર્તણૂક બાદ શું થાય છે? પરિણામ શું આવે છે? (Consequent Behaviour – C)

નીચે આપેલા મુદ્દાઓ પ્રમાણે નોંધ રાખવા વ્યક્તિ તથા કુટુંબીજનોને સલાહ આપવામાં આવે છે તથા આ નોંધ રાખવી અત્યંત આવશ્યક છે, એના પર જોર અપાય છે.

૧. આવેગપૂર્વકની વર્તણૂક પૂર્વ / પહેલા (A – Antecedent)

- અ. આવેગપૂર્વકની વર્તણૂક પૂર્વે વાતચીત / ચર્ચાનો વિષય કયો હતો.
- બ. આવેગપૂર્વકની વર્તણૂક કઈ કઈ વ્યક્તિ જોડે થાય છે. કઈ વ્યક્તિ જોડે વારંવાર થાય છે?

૨. આવેગપૂર્વકની વર્તણૂક (B – Behaviour)

- અ. આવેગપૂર્વકની વર્તણૂક કયા સમયે થાય છે? (Timing)
- બ. આવેગપૂર્વકની વર્તણૂક કેટલો સમય રહે છે? (Duration)
- ક. આવેગપૂર્વકની વર્તણૂકની માત્રા કેટલી હોય છે? (Degree)
- ડ. આવેગપૂર્વકની વર્તણૂક કેટલી વખત થાય છે? (Frequency)
- ઈ. આવેગપૂર્વકની વર્તણૂક થાય છે એ વખતે કઈ કઈ વ્યક્તિ હાજર હોય છે? (In presence of which individuals)

૩. આવેગપૂર્વકની વર્તણૂક બાદ (C – Consequences)

- અ. બીજી વ્યક્તિઓના વર્તન, વાણી, વિચારમાં શું પરિવર્તન થાય છે?
- બ. ચર્ચાના વિષયમાં શું ફેરફારો થાય છે?
- ક. પરિણામમાં શું ફેરફારો થાય છે?
- ડ. અંતે / છેવટે શું પરિણામ આવે છે?
- ઈ. વ્યક્તિને જોઈતું પરિણામ મળે છે?

વર્તણૂક પૂર્વે	વર્તણૂક	વર્તણૂક બાદ
<ul style="list-style-type: none"> ★ પ્રસંગો ★ વિષય ★ વ્યક્તિ 	<ul style="list-style-type: none"> ★ માત્રા ★ કેટલો સમય ★ કેટલી વખત ★ કયા સમયે 	<ul style="list-style-type: none"> ★ છેવટે પરિણામ ★ વિષયમાં ફેરફારો ★ બીજી વ્યક્તિમાં ફેરફારો ★ વ્યક્તિનું ધાર્યું થવું
(A)	(B)	(C)

ઉપરના મુદ્દાઓ પ્રમાણે મનોવૈજ્ઞાનિક નોંધ તટસ્થપણે રાખવાથી આવેગપૂર્વકની વર્તણૂક કયા કારણોથી થાય છે (Causes) તથા કયા મુદ્દાઓને લીધે આવેગપૂર્વકની વર્તણૂક વારંવાર થાય છે એ વિશેની જાણકારી વ્યક્તિ, કુટુંબીજનો તથા મનોચિકિત્સકને મળે છે જે સારવાર માટે અત્યંત જરૂરી છે.

હવે પછીના લેખમાં કેસ સ્ટડી તથા સારવાર વિશેની માહિતી મેળવીશું.

(ક્રમશઃ)

અલ્સર એટલે ચાંદુ અને પેષ્ટિક અલ્સર એટલે એ ચાંદુ કે જે અગ્નનળીના નીચેના ભાગ જઠર ડીઓડીનમ (પકવાશય) કે આંતરડાના જઠરની આસપાસ ગોઠવાયેલા ભાગમાં થાય છે.

આ ચાંદુ (અલ્સર) થવા માટે પાચનતંત્રના સ્ત્રાવ થતા પેષ્ટિક એસિડની પ્રકૃતિ અને તેના પ્રમાણ બંને જવાબદાર ગણાય છે. તીવ્ર અને ઓછા પ્રમાણમાં ઝરતા હોવા છતાં કેટલાક દર્દીઓમાં ચાંદુ (અલ્સર) જોવા મળે છે. જેમાં નીચેનાં કારણો જવાબદાર ગણાય છે.

★ એસિડ સામે પ્રતિકાર કરતા અને રક્ષણ આપતા પડમાં ખોરાકની ઊણપ. ★ લોહીના પરિભ્રમણમાં જે તે સંબંધિત પાચનમાર્ગમાં ખામી જેમાં ઓછું લોહી મળતા મ્યુકોઝલ પડની પ્રતિકાર શક્તિનો અભાવ. ★ અંતસ્ત્રાવોમાં ફેરફાર જેના કારણે જ પુરુષોને અલ્સર વધુ પ્રમાણમાં થાય છે. ★ વારસાગત રીતે પિતા કે માતાને પાચનમાર્ગમાં (જઠર, પકવાશય, અગ્નનળી, આંતરડા) જે ભાગમાં અલ્સર હોય તે ભાગમાં તેના વંશજને અલ્સર થવાની સંભાવના વધુ રહે છે. ★ શારીરિક કે માનસિક રીતે મોટા આઘાત કે ચિંતા બાદના પેષ્ટિક અલ્સરના દર્દીઓનું પ્રમાણ ખૂબ મોટું જોવા મળે છે. ★ મઘપાન, ધૂમ્રપાન, ઉજાગરા, ઉપવાસ, ખાવાપીવાની અનિયમિતતા, વધારે પડતો શ્રમ-તાણ રાખનારામાં પેષ્ટિક અલ્સરનું પ્રમાણ ઊંચું જાવા મળે છે.

● રોગનાં લક્ષણો :

પેષ્ટિક અલ્સરમાં સર્વસામાન્ય લક્ષણ અપચાનું જોવા મળે છે તે કાયમી હોય છે, પણ કેટલીકવાર અલ્સરની હાજરીના કોઈપણ ચિહ્ન વગર સીધું લોહી પડવું કે જઠર આંતરડું ફાટી જવા જેવા ગંભીર ચિહ્ન સાથે પેષ્ટિક અલ્સર દેખા દે છે. અપચો થાય

અને મટે તેવું વારંવાર બને. ખોરાક લેવામાં તકલીફ પડે છે.

દુઃખાવો એ જુદા જુદા પ્રમાણમાં થાય છે. તેમાં દર્દી કેટલીકવાર દુઃખાવો સ્પષ્ટ અનુભવી શકતો નથી. જેના પરિણામે તે કેટલીકવાર પેટમાં ચેન નથી પડતું તેવું વારંવાર કહે છે, જેને તબીબી ભાષામાં ઈન્ટેસ્ટીનલ ડીસકમ્ફર્ટની ફરિયાદ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. તેમાં દુઃખાવો છાતીના નીચેના ભાગમાં, ખભાના પાછળના અને આગળના ભાગમાં કમરમાં થઈ શકે. ખાસ કરીને ભૂખ્યા પેટે દુઃખાવો વધુ જોવા મળે. તેની સાથે ઉલ્ટી થાય, પેટમાં બળતરા જેવું લાગે, પકવાશયના અલ્સરમાં રાત્રે દુઃખાવો વધુ થાય છે.

આ પેષ્ટિક અલ્સરના દુઃખાવામાં ખાસ કરીને ત્રણ સંજોગોમાં રાહત અનુભવાય છે : (૧) ખોરાક લીધા બાદ, (૨) એન્ટાસિડ : એસિડિટી ઓછી કરનાર પદાર્થ દવાઓ, (૩) ઉલ્ટી થયા બાદ પેષ્ટિક અલ્સરના દર્દીઓ વારંવાર અપચો અને ઉલ્ટીનો ભોગ બનવાથી ધીરે ધીરે વજન પણ ગુમાવે છે.

આ રોગના દર્દીઓએ સંપૂર્ણ આરામ કરવો જોઈએ. કોઈપણ સામાજિક આર્થિક વ્યવહારથી સ્વતંત્ર અને તન, મનથી પુશ-આનંદમાં રહેવાનો પ્રયત્ન કરવો અને જરૂરિયાત પ્રમાણે ડોક્ટરની દેખરેખ નીચે રહેવું.

● ખોરાક :

કોઈપણ પ્રકારનો ઈરીટન્ટ તરીકે ઓળખાતો પદાર્થ જે ચાંદાને ઘસાઈને પસાર થાય કે રાસાયણિક રીતે એસિડ ધરાવતો હોય તેનો ત્યાગ કરવો. તીખી તળેલી વસ્તુ લેવી નહિ. ઓછા પ્રમાણમાં ખોરાક ઓછા સમયના અંતરે લેવો. દૂધ લેનાર દર્દીના સ્ત્રાવમાં એસિડનું પ્રમાણ વધે છે. પરંતુ બે ખોરાક વચ્ચે જરૂરિયાત પ્રમાણે દૂધ લેવું. ધૂમ્રપાન, મઘપાન સંપૂર્ણપણે છોડી દેવું હિતાવહ છે.

આરોગ્ય

હરેશ ઘોળકિયા

સાઠ પછીનું સ્વાસ્થ્ય - ૮ સૌથી મહત્વનું અંગ - હૃદય

વ્યક્તિ સાઠમા વર્ષે એવરેસ્ટ ચડવા સમર્થ છે કે પછી દાદરો ચડવામાં પણ તકલીફ અનુભવે છે તેનો આધાર તેના હૃદયના સ્વાસ્થ્ય પર છે. માનવ શરીરનું આ ચમત્કારિક અંગ શરીરનું મશીન છે અથવા તો કહો કે ફ્યુઅલ પમ્પ છે. તેનું એક પાયાનું કામ છે, જે તે આખું જીવન અટક્યા વગર કરે છે. શરીરનાં બધાં જ અંગોમાં ઊર્જામય લોહીનો પુરવઠો જાળવવો. અને આપણા સાતમા, આઠમા કે નવમા દાયકામાં પણ તે આ કામ સરળતાથી ન કરી શકે તેવું માનવાની જરૂર નથી.

વ્યક્તિનું હૃદય એક વર્ષમાં સરાસરી ૩૮ મિલિયન વાર ધબકે છે. આપણને એનો એકવાર વિચાર પણ નથી આવતો. પણ જ્યારે તેમાં થોડું પરિવર્તન અનુભવાય, તો આ મહત્વનું અંગ કેમ કામ કરે છે તે તરફ ધ્યાન આપવાનો સમય આવી ગયો છે એમ માનવાની શરૂઆત કરવાની છે. આપણું હૃદય ખૂબ મહત્વનું છે. તેની ખૂબ જ સંભાળ રાખવાની છે.

આજના સાઠ પરના લોકોનું હૃદય તેમની આગળની પેઢી કરતાં વધારે તંદુરસ્ત છે. તેનું કારણ મેડિકલ વ્યવસ્થામાં સતત થતો સુધારો અને આરોગ્યપ્રદ જીવનશૈલી છે. આ સુધારો એકદમ નાટકીય રીતે થયો છે. બે દાયકા પહેલાં જ યુ.કે. માં હૃદય રોગના હુમલાથી થતાં મોતનું પ્રમાણ પચાસ ટકા ઘટી ગયું છે. તે પહેલાં ૫૫ થી ૬૪ વર્ષના લોકોમાં હૃદય રોગ ઝડપથી વિકસતો હતો. આપણા વડીલોની પેઢી મોટી થતી હતી ત્યારે તેનાથી ગભરાઈને જીવતી હતી. આજે તો આપણે એવો આત્મવિશ્વાસ રાખી શકીએ છીએ કે હૃદય રોગનું જોખમ ઘટાડી શકીએ છીએ, અરે! દૂર પણ કરી શકીએ છીએ.

આપણું હૃદય આપણા શરીરની કુરિયર સર્વિસ છે. તે સમગ્ર શરીરને - કોશોને, અંગોને તથા જ્ઞાનતંતુઓને - મહત્વનો પુરવઠો પહોંચાડે છે. આ કામ તે પ્રાણવાયુ સમૃદ્ધ, પોષક લોહીના માધ્યમથી કરે છે. આપણું લોહી તે ટ્રકોનું પ્રવાહી સ્વરૂપ છે જે રાસાયણિક માલ લઈ જાય છે. વળતી વખતે આ લોહી નળીઓ દ્વારા કચરો લઈ આવે છે જે તે ફેફસામાં પહોંચાડે છે જ્યાં કાર્બન ડાયોક્સાઈડ છૂટો પડે છે જે શ્વાસના માધ્યમથી બહાર નીકળી જાય છે.

હૃદય આ કામ લોહીને સતત ફરતું રાખીને કરે છે. તેની મશીનરીમાં તેની ચાર ચેમ્બર છે : ડાબું અને જમણું ક્ષેપક અને ડાબું અને જમણું કર્ણક. ધબકારાના પહેલા તબક્કામાં હૃદયની

દિવાલો સંકોચાય છે જેથી લોહી ધમની અને શીરામાં ઠલવાય છે. આ લોહી આખા શરીરમાં ફરે છે. પછી તે હૃદયમાં પાછું ફરે છે. આ કામ તે ઇલેક્ટ્રોકેમિકલ ઇમ્પલ્સના માધ્યમથી કરે છે જે તે અંદરના જ પેસમેકર કોશની મદદથી કરે છે. (કૃત્રિમ પેસમેકરનું નામ તેના પરથી જ અપાયું છે.)

જેવી વ્યક્તિ વૃદ્ધ થાય છે, તો હૃદય અને લોહીનું પરિભ્રમણ બંનેમાં અનેક નાના નાના ફેરફારો થવા શરૂ થાય છે.

- ★ કુદરતી પેસમેકર પોતાના કોશ ગુમાવવા શરૂ કરે છે તેથી હૃદય થોડું ધીમું પડવા લાગે છે.
- ★ હૃદયના સ્નાયુઓ પણ કદમાં ઘટવા લાગે છે.
- ★ મુખ્ય ધમની જાડી અને કડક બનવી શરૂ થાય છે.
- ★ શરીરમાં પ્રવાહીમાં ઘટાડો થવાથી લોહીનું પ્રમાણ પણ ઓછું થવા લાગે છે.
- ★ લોહીના દબાણને સતત રાખનાર નાનાં સેન્સર્સ (બેરોરિસેપ્ટર્સ) વ્યક્તિ પડખું બદલાવે ત્યારે ઓછાં સંવેદનશીલ બને છે.

સ્ત્રી કરતાં પુરુષમાં આ ફેરફાર એક દસકો વહેલા નોંધાય છે. કારણ એ છે કે સ્ત્રીમાં જે એસ્ટ્રોજન હોર્મોન હોય છે તેમાં હૃદય અને તેની નળીઓનું રક્ષણ કરવાની ક્ષમતા હોય છે. જ્યારે આ પરિવર્તનો આવે છે, ત્યારે તરત તેનો ખ્યાલ નહીં આવે, પણ ક્રમશઃ તેનાં લક્ષણો દેખાવા લાગશે. જેમ કે, સૂતા કે પડ્યા રહેવા પછી ઊભા થયું તો ચક્કર ચડશે. અથવા સામાન્ય કરતાં લોહીનું દબાણ વધારે રહે. અથવા અચાનક કામનો ભાર વધી જાય તો હૃદય ઓછો સહન કરી શકે. દા.ત. સમથળ જમીન પરથી ક્યારેક ડુંગર પર ફરવા જવાય તો હાંફ ચડી આવે.

● હૃદયને મજબૂત કરવા શું કરવું?

આજે એવા અનેક ઉપાયો છે જેની મદદથી હૃદયના આરોગ્યને વધારી શકાય.

- ★ પહેલું તો, ધૂમ્રપાન કરતા હોઈએ તો છોડી દેવું. કારણ? તે લોહીની નળીઓને કડક અને સાંકડી બનાવે છે. તે લોહીમાં ગઢો કરવામાં મદદ કરે છે. એક સંશોધન કહે છે કે જેમણે સાઠ પછી ધૂમ્રપાન છોડ્યું હતું તેમના જીવનની ગુણવત્તા ધૂમ્રપાન ચાલુ રાખેલ તેઓના કરતાં વધી હતી અને તેઓ લાંબું જીવ્યા હતા. માની લો કે કોઈ તે છોડે

છે. અહીં પરેડમાં આ બધા કેરેક્ટરો સામેલ હોય છે. અહીં ૫ થી ૮ વર્ષના બાળકો મન મૂકીને મજા માણી શકે છે. રોલર કોસ્ટર રાઈડ વર્લ્ડની સૌથી મોટી રાઈડ છે. ફોજન મુવી શો જોવા જેવો છે. એનિમલ કિંગડમમાં સફારી રાઈડ છે. એપકોટમાં સવારે વહેલા પહોંચો તો જ તમે શાંતિથી માણી શકો. અગિયાર દેશના અહીં મિની શોક્સ બનાવેલા છે. દરેક પાર્ક બે દિવસ ફાળવીએ તો શાંતિથી માણી શકીએ.

ફ્લોરીડામાં લાઈસ્ટ City માં જેક્સન વિલેનું નામ આવી શકે. જ્યાંથી જહોન્સ રીવર એટલાન્ટિક ઓશનને મળે છે. રહેવા માટે બેસ્ટ છે.

સાઉથ ફ્લોરીડામાં માયામી City છે. આ શહેર સખત ગરમ છે. પરંતુ અહીં બીચીસ બહુ જ આવેલા હોવાથી બીચની મજા માણવા ટુરિસ્ટો અચૂક આવે છે. મેજર ટૂરિસ્ટ હબ છે. બધી જ નેશનલ અને ઈન્ટરનેશનલ કંપનીઓ અહીં આવેલી છે.

સેન્ટ પિટ્સબર્ગ : અહીંની વેધર બહુ જ પ્લેઝન્ટ છે. ગોલ્ફ ગેમ માટે બહુ જ મશહુર છે. બોટ-ટુર, ગાર્ડન, એક્વેરિયમ, મ્યુઝિયમ બહુ જ સારા છે. અહીં ટુરિસ્ટો ઘણા આવતા હોવાથી હોટલો અને મોટલો ઘણી છે. અહીં સુગર કેન પુષ્કળ પ્રમાણમાં થાય છે.

ટામ્પા મેજર બિઝનેસ સેન્ટર છે. ફ્લોરીડાથી વેસ્ટ કોસ્ટમાં આવેલું છે. એમ્યુઝમેન્ટ પાર્કને લીધે મોસ્ટ ફેવરેબલ જગ્યા છે. સહેલાણીઓના આકર્ષણનું કેન્દ્ર છે. વર્લ્ડ ટોપ બીચીસ અહીં આવેલા છે. ટામ્પા અને ઓકાલામાં ઘણા ઈન્ડિયન્સ રહે છે.

ઓકાલા બિઝનેસ સેન્ટર છે. વાવાઝોડાને લીધે અહીં દર વર્ષે ખૂબ જ નુક્સાન થાય છે.

હેરી પોટર વિલેજ પણ મિસ કરવા જેવું નથી. આપણા ગુજરાતી નોવેલમાં આવતાં ભદ્રંભદ્રંની જેમ હેરી પોટર પણ એક કેરેક્ટર છે. જે નોવેલ આખી મેજીક ઉપર બનાવેલી છે. તેના લેખક J.K. Rowling છે.

હેરી પોટર વિલેજ પણ આખું મેજીક ઉપર બનાવેલું છે. ત્યાં જવાનું થાય તો હેરી પોટર રાઈડમાં અચૂક બેસવું. ખૂબ જ ખતરનાક રાઈડ છે પણ માણવા જેવી છે.

વિશ્વપ્રસિદ્ધ “નાસા” કેનેડી સ્પેસ સ્ટેશન પણ ફ્લોરીડામાં આવેલું છે. દુનિયાની મહાસત્તામાં પ્રવેશ્યા પછી ‘નાસા’ની મુલાકાત લીધા વગર જવાય જ નહીં. ઈ.સ. ૧૯૫૮માં મિ. આઈઝન હોવરે નાસાની સ્થાપના કરી. અમેરિકાએ જૂનો,

ઓરીઓન, અપોલો, કોલંબિયા જેવા આશરે ૬૦૦૦ જેટલા સ્પેસ ક્રાફ્ટ અવકાશમાં મોકલ્યા છે. આકાશમાં એક તરતી પ્રયોગશાળા ઊભી કરી છે. ઈન્ટરનેશનલ સ્પેસ સ્ટેશન ઊભું કર્યું છે. રશિયા, જાપાન, યુરોપે પણ અવકાશમાં પોતાનું સ્પેસ સ્ટેશન ઊભું કર્યું છે. દુનિયાભરમાંથી સ્પેસ આવી, આ ઈન્ટરનેશનલ સ્પેસ સ્ટેશન સાથે જોડાય છે અને એસ્ટ્રોનોટ તેમાં રિસર્ચ કરે છે. નીલ આર્મસ્ટ્રોંગ અપોલોમાં મુન ઉપર ગયો હતો. પંજાબની લાડલી કલ્પના ચાવલા ઈ.સ. ૧૯૮૮માં નાસામાં કાર્યરત થઈ. ૧ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૩માં સ્પેસ શટલ કોલંબિયામાં આ ભારતીય સ્ત્રી શક્તિ, રાકેશ શર્મા સહિત સાત એસ્ટ્રોનોટ હતા. આ કમનસીબ ક્રાફ્ટ પાછા ફરતી વખતે પૃથ્વીના વાતાવરણમાં પ્રવેશતાની સાથે જ સળગી ઉઠ્યું અને તમામ સાત અવકાશયાત્રીઓના મૃત્યુ થયા હતા. અકળ કુદરત સામે લાચાર બનીને ભારતની લાડલી કલ્પના ચાવલાએ કારમી વિદાય લીધી. સુનિતા વિલિયમ આવી જ એક સ્ત્રી શક્તિ છે, જે છ મહિના અવકાશમાં રહી આવી છે. તે આપણા સૌના માટે એક ગૌરવની વાત છે. સેન્ટ્રલ ફ્લોરીડામાં આ એક મોસ્ટ પોપ્યુલર જગ્યા છે. ઓરલેન્ડોથી ૧ કલાકની મુસાફરી છે. બાય કાર જઈ શકાય છે. સ્પેસ સ્ટેશન એડરોના એરિયામાં આવેલું છે. આ સેન્ટરની મુલાકાત માટે બસની સુવિધા છે. દર પંદર મિનિટે વિઝીટર સેન્ટરથી બસ મળી રહે છે. નાસા સ્પેસ સેન્ટર આપણને પાસ્ટ, પ્રેઝન્ટ અને ફ્યુચરની સંપૂર્ણ માહિતીથી વાકેફ કરે છે. જ્યારે સ્પેસ શટલ અવકાશમાં જાય ત્યારે કેટલો અવાજ આવે, કેવું વાતાવરણ થઈ જાય અને કાચના બારી બારણામાં કેવું વાઈબ્રેશન આવે તેનો સીમ્યુલેશન એક્સિપરિયન્સ કરાવે છે. અહીં એક ડી રાઈડ છે. મોકો મળે તો જરૂર માણવા જેવી છે. પૃથ્વીથી માંડીને ગુરુના ગ્રહ પર પહોંચો ત્યાં સુધીનો અનુભવ કરાવે છે. મિશન સ્પેસ ખૂબ જ ખતરનાક છે પણ માણવા જેવી છે. બીજી પણ નાની મોટી રાઈડ્સ અને શો માણવા જેવા છે. બાળકો એસ્ટ્રોનોટ સાથે લંચ લઈ શકે છે અને એસ્ટ્રોનોટ જ્યારે અવકાશમાં હોય ત્યારે કઈ રીતે રહે છે, જમે છે, આરામ કરે છે, રિસર્ચ કરે છે વગેરે માહિતી મેળવી શકે છે.

ફ્લોરીડામાં બીચીસ પણ બહુ સારા છે. જેમાં કીવેસ્ટ, ક્લિયર વોટર બીચ, એટલાન્ટિક બીચ, પામ બીચ, ડે, ટોના બીચ વગેરે વગેરે કુલ ૫૬૭ બીચ છે અને આઈલેન્ડ પણ અપરંપાર છે.

પંદર દિવસમાં જેટલું જોવાયું એમાં આનંદ માણી ફ્લોરીડાના પ્રવાસની પૂર્ણાહુતિ કરી. ■

Aristo™
STAINLESS STEEL

Mfrs. of Aristo Brand Stainless Steel Utensils

ARISTO PLUS

177/A, Panjrapole Road, Opp. Sarvodaya Nagar, Mumbai-400 004.

Tel. : 2242 6555 / 2242 2666 • Fax : 2242 7324

E-mail : aristo_steel@yahoo.co.in • www.aristosteel.com

લાયકાના રેઈનબો ગલૂડિયાં

બાળ વાર્તા

માનુબેન એન. સાવલા

ગુરખાયાયા મોન્ટુની સોસાયટીના વોચમેન હતા. તેમણે લાયકા નામની કૂતરી પાળી હતી.

ગઈકાલે રાતે લાયકાએ નાનાં નાનાં ગલૂડિયાંને જન્મ આપ્યો હતો. સવારે મોન્ટુ સ્કૂલ બસની રાહ જોતો રોડ પાસે આવ્યો ત્યારે ગુરખાયાયાએ એને લાયકાનાં કુરકુરિયાં દેખાડ્યાં. નાનાં નાનાં કુરકુરિયાંનો હું હું અવાજ સાંભળીને મોન્ટુના મોઢા પર આનંદ છવાઈ ગયો.

ગુરખાયાયાએ કહ્યું : “મોન્ટુ! ઈનમેં ચાર ભાઈ ઓર ત્રીન બહન હેં. હમ ઈનકે બી નામ રખેંગે. ક્યા તુમ નામ પસંદ કરનેમેં મદદ કરોગે?” મોન્ટુને તો મજા પડી ગઈ. એણે કહ્યું, ‘હાં ચાયા! મેરે દોસ્તોકે સાથ નામ પસંદ કરકે આપકો બતાઉંગા.’

સ્કૂલમાં પહોંચીને મોન્ટુએ લાયકાના ગલૂડિયાંની વાત દોસ્તોને કહી અને બધાને એક નામ ચબરખી પર લખી આપવા કહ્યું. સૌએ નામની ચબરખી મોન્ટુને આપી.

પણ આખ્યાએ એકે નામ લખ્યું નહોતું. મોન્ટુએ કારણ પૂછ્યું તો આખ્યા કહે, ‘નામ કોના પાડીશું, ગર્લના કે બોયના?’

મોન્ટુ કહે, ‘ગુરખાયાયાએ કહ્યું છે કે લાયકાના ચાર બોય ગલૂડિયાં અને ત્રણ ગર્લ ગલૂડિયાં છે.’

આખ્યા કહે, ‘અરે વાહ! સાત ગલૂડિયાં છે. તો આપણે એમનાં રેઈનબો કલર જેવાં નામ આપીએ તો?’

આખા ક્લાસને આ વિચાર ગમી ગયો. દોસ્તોએ મળીને બોય ગલૂડિયાનાં વાયોલેટ, રેડી, ઈન્ડિગો અને ઓરેન્જ તેમજ ગર્લ ગલૂડિયાનાં બ્લુની, યેલોરા અને ગ્રીની એવા નામ આપ્યા. મોન્ટુએ બધા દોસ્તોનો આભાર માન્યો.

મોન્ટુ ગેટ પાસે ઊતરીને સીધો ગુરખાયાયા પાસે ગયો. એણે પસંદ કરેલા નામ વાંચી સંભળાવ્યાં. ચાયા તો હસી જ પડ્યા. એમને પણ આવા સરસ નામ ગમી ગયા હતા.

‘ચાયા! મેં એકબાર બચ્ચોંકો દેખું?’ ચાયા એને લાયકા પાસે લઈ ગયા. સોસાયટીના મદ્રાસી સીતામ્માએ લાયકા માટે

શીરો મોકલ્યો હતો. એ ખાઈને, બચ્ચાંની સાથે એ પણ સૂઈ ગઈ હતી.

મોન્ટુએ પસંદ કરેલાં નામ આખી સોસાયટીના લોકોને ગમી ગયા હતા. લાયકાના રેઈનબો બચ્ચાંથી ગલૂડિયાં ઓળખાવા લાગ્યા હતા.

મોન્ટુના પપ્પા નામની તક્તી બનાવી લાવ્યા અને નરમ સાંકળમાં લટકાવીને ગલૂડિયાંને ગળે પહેરાવી દીધી. ધીમે ધીમે બચ્ચાં મોટાં થવા લાગ્યાં. રૂપાળાં અને મસ્તીખોર પણ થતા ગયા.

રોજ સવારે અને સાંજે લાયકા, ગલૂડિયાને પોતાનું દૂધ પીવડાવતી. કોઈવાર એ ઉતાવળ કરીને ઊભી થઈ જાય તો ચાયા બૂમ પાડીને કહેતા, ‘લાયકા, અભી ગ્રીની ઓર વાયોલેટને દૂધ નહીં પીયા.’ જાણે સમજતી હોય તેમ એ પાછી સૂઈ જતી અને બધા ગલૂડિયાં ધરાઈ જાય પછી જ ઊભી થતી.

થોડા સમય પછી સોસાયટીના લોકો ગલૂડિયાં માટે દૂધ, બિસ્કીટ, બ્રેડ, રોટલી, દાળભાત જેવી નરમ વાનગીઓ મોકલતા. એ ખાઈને બચ્ચા અલમસ્ત ભટૂરિયાં જેવા થઈ ગયા હતાં.

આવા સુંદર ગલૂડિયાં પાસેની સોસાયટીના લોકોને પણ ગમી ગયા હતા. એક દિવસ બે છોકરાઓ વાયોલેટ અને રેડીને ઉપાડી જતા હતા તે લાયકા જોઈ ગઈ. એણે પેલા છોકરાઓ પાછળ દોટ મૂકી અને તરાપ મારીને નહોરથી હુમલો જ કર્યો. એનું જોરજોરથી ભસવાનું સાંભળીને ચાયા પણ દોડી આવ્યા. પેલા છોકરાઓ ચાયાને જોઈને ડરી ગયા. બંને ગલૂડિયાને નીચે મૂકીને નાસી ગયા. ચાયાએ બંને ગલૂડિયાને ઉપાડી લીધા અને લાયકા સાથે પોતાની ઓફિસ તરફ આવી ગયા.

આવા લાયકાનાં રેઈનબો બચ્ચાં મોન્ટુની સોસાયટીનાં માનીતા ગલૂડિયા હતાં.

વિલેપાર્લે, મુંબઈ.

ફોન : (૦૨૨) ૨૬૨૮૩૬૧૧

With Best
Compliments From

43 YEARS OF CIVIL ENGINEERING EXCELLENCE

We undertake Civil Works in Gujarat, Maharashtra & All Over India

M/s. NARENDRA SHAH & ASSOCIATES

M/s. D.N.D. Enterprises

Admn. Office : 16, Shanti Bhuvan, 3rd Floor, Above Mcdonald's, Opp. Railway Station, Mulund (West), Mumbai-400 080. Tel. : 25647572 E-mail : narendra_shah2006@yahoo.co.in

॥ કાવ્ય સરિતા ॥

વિચારોની વેલી

માનવીનું મન છે,
વિચારોની વેલી.
તર્કબદ્ધ વિચારો આવ્યા કરે.
સારા વિચારો, નરસા વિચારો,
દિલહાની તાસીર, પાધરી કરે.
ચંચળ છે, માનવી-મન
કદી સ્થિર રહે નહીં,
કલ્પનાની પાંખે ઉડ્યા કરે.
ચિંતનની થોડી પળો
એનો ઉપયોગ કરો.
પ્રગતિનો દીપક જલ્યા કરે.
જીવનને સદાબહાર,
ગતિશીલ રાખો,
જીવનની રફતાર ચાલ્યા કરે.
મનમાં એક ગાંઠ વાળો,
બૂરા વિચાર ટાળો.
આનંદની સીતાર બજ્યા કરે,
ભલાઈમાં ભાગીદારી,
દિલની દિલદારી સારી,
સદાબહાર વસંત ખીલ્યા કરે.

મુકુંદ કે. મહેતા 'ચલ્પ' - આદિપુર, કચ્છ
મો. ૯૯૦૯૭ ૨૩૭૮૩

શ્રદ્ધા

શ્રદ્ધાનો હો વિષય તો પુરાવાની શી જરૂર?
કુરઆનમાં તો ક્યાંય પયગંબરની સહી નથી.
કુરઆનમાં તો ક્યાંય પયગંબરની સહી નથી
સીકર્યા વિનાની તો ય તે હૂંડી રહી નથી
આ વાત ખાનગી છે છતાં અનકહી નથી
જળથી વિખૂટી થૈને નદી ક્યાંય વહી નથી
મસળ્યાં છે આંગળીનાં અમી પણ એ સ્પર્શમાં
ડમરાની પાંદડી જ ફક્ત મહમહી નથી
જણસે સિલક નથી, ન ખતવણી જમે ઉધાર
અનપઢ પોથી પ્રેમની, ખાતાવહી નથી
એ ખેત રામજી કા, ચિડિયા ભી રામકી
કોઈએ ચાડિયાને આ વાત જ કહી નથી.
મજનૂને ઘેર છો ને પરોણા હો બારે મેહ
રણની ભૂલે સગાઈ તો એ વિરહી નથી
કાગળને સ્પર્શ અમથો સપને ય ક્યાં કર્યો
અમથી ય કલમ કરમાં અમે તો ગહી નથી
એ લાખ માથે તો ય નહીં ઊઘડે ગઝલ
એના ઝૂડામાં ગેબની ચાવી જ રહી નથી.

— હરીશ મીનાશ્રુ

ઝાડ

ઝાડ ચેતો —
હિ કુરો કરોતા?
મુંજ ડાળખી કપીને
કુવાડીજો હથો ભનાયોતા.
એનસે મુંકે જ કપોતા.
કપાઈને ટુકરા થીઆંતો
તોય રાજ થીઆંતો.
ગરીભ જે ઘરે ચોલ્લે તાં
લાપસી જે રાંધણમ્,
આઉ કમ અયાંતો.
માડુ મરેતો
એનકે સ્મશાનમ્
બારેલા મુંજો સદ્ઉપયોગ કરેંતા.

વિપુલ બી. બેશી "કચ્છી બેફામ" - ભુજ, કચ્છ
મો. ૯૯૦૯૭ ૨૬૧૦૬

મુંબઈ નગરી

ચલ મન મુંબઈ નગરી,
જોવા પુસ્થ વિનાની મગરી!
જ્યાં માનવ સૌ ચિત્રો જેવા,
વગર પિછાને મિત્રો જેવા;
નહીં પેટ નહીં બિચ્છો લેવા,
તીરથની જાત્રા છે ના અઘરી!
સિમેન્ટ, કોંક્રીટ, કાચ, શીલા,
તાર, બોલ્ટ, રીવેટ સ્ક્રૂ, ખીલા;
ઈંદ્રજાલની ભૂલવે લીલા
એવી આ સૌ સ્વર્ગતાણી સામગ્રી!
રસ્તે રસ્તે ઉગે ઘાસ
કે પરાવાળા બાંધે વાસ
તે પહેલાં જોવાની આશ
હોય તને તો કાળ રહ્યો છે કગરી!

— નિરંજન ભગત

આપણો ઘડીક સંગ

કાળની કેડીએ ઘડીક સંગ,
 રે ભાઈ, આપણો ઘડીક સંગ;
 આતમને તોય જનમોજનમ
 લાગી જશે એનો રંગ!
 ધરતીઆંગણ માનવીના આ ઘડીક મિલનવેળા,
 વાટમાં વચ્ચે એક દિ નકી આવશે વિદાયવેળા!
 તો કેમ કરીનેય કાળ ભૂલે ના એમ ભમીશું ભેળા!
 હૈયાનો હિમાળો ગાળી ગાળીને
 વહશું હેતની ગંગ!
 પગલે પગલે પાવક જાગે ત્યાં ઝરશું નેનની ઝારી,
 કંટકપથે સ્મિત વેરીને મ્હોરશું ફૂલની ક્યારી;
 એકબીજાને જીતશું, રે ભાઈ, જાતને જાશું હારી!
 ક્યાંય ન માય રે એટલો આજ તો
 ઉરને થાય ઉમંગ!

- નિરંજન ભગત

હાણે મિલે તો

કીંક વિનાંયુ તરેં કીંક ખીલધો મિલેતો,
 ને સિજ ઉગે તડે ક્ષોભ થીએતો.
 આખર મેં કડાક મિલે જો થૈઈ તો,
 પોય જિંધગીમેં સદા રેખડેજો હુએતો.
 વિતેલો વખત ડોખજો ભૂલે જો હુએતો,
 પોય સોખ મિલે તરેં ખીલેજો હુએતો.
 કડેક ખાસા સોણલા ભોલેજા હુએતા,
 કડેક માડુ ધગો ડેઈને ફરેંતા.
 લગે ઠોકર તરેં કીંક ખાસો થીએતો,
 'દિલકશ' કડેક માડુસેં મિલેજો મોભત થૈએતો.

દિલીપ આચાર્ય 'દિલકશ' - ભુજ, કચ્છ
 મો. ૯૯૨૫૪ ૨૬૯૮૮

રહસ્યોના પડદાઓ ઉપાડી તો જો
 ખુદા છે કે નહીં હાક મારી તો જો
 પલાઠી લગાવીને ના બેસી રહે
 તું મુકીઓ વાળીને ભાગી તો જો
 હશે તો ઊઠી દોડવા માંડશે
 તું પ્રારબ્ધને લાત મારી તો જો
 ખબર તો પડે મોતીઓ છે કે નહીં
 તું સમુદરમાં ડુબકી લગાવી તો જો
 છે મીઠા કે ખારા સમજ તો પડે
 જલન ઝાંઝવાઓને ચાખી તો જો

- જલન માતરી

આંજો કાગર

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદના તમામ સંચાલકો,
 વહીવટકર્તા સૌને દામજીભાઈ ગાલા પરિવાર - મુંબઈના જય
 જિનેન્દ્ર. જત જણાવવાનું કે તા. ૩-૩-૨૦૧૮ના રોજ કચ્છથી મુંબઈ
 જતી ટ્રેનમાં મારાં માતૃશ્રી અને પિતાશ્રી મુંબઈ જઈ રહ્યા હતા ત્યારે
 રસ્તામાં અચાનક મારાં માતૃશ્રીની તબિયત અચાનક ખરાબ થતાં
 ટ્રેનમાં પેસેન્જરના સહકારથી અમદાવાદ સ્ટેશને ઊતર્યા ત્યાં માતૃશ્રીનું
 અવસાન થયું અને મારા પિતાશ્રી એકલા અટૂલા થઈ ગયા.

અમદાવાદના કચ્છી ટીમના બચુભાઈ રાંભિયાને જાણ થતાં
 તેમની ટીમ સાથે તાત્કાલિક સિવિલ પહોંચી ગયા અને મારા
 પિતાશ્રીને આશ્વાસન આપીને આપણા શ્રી કચ્છી વિશ્રામ ગૃહ -
 શાહીબાગ લઈ ગયા. સાથે જણાવવાનું કે સાથે જે માલસામાન
 હતો તે બચુભાઈએ અમને હાથોહાથ પરત સોંપ્યો અને સવારે
 જ્યારે અમદાવાદ આવ્યા ત્યારે પી.એમ. અને અંતિમક્રિયા માટે
 કચ્છીઓની ટીમ કિરીટભાઈ નંદુ, શશીકાંતભાઈ ગાલા અને
 ગીતાબેન રાંભિયા પરિવારના બચુભાઈ રાંભિયા તેમજ
 કાર્યકર્તાઓએ પૂરેપૂરો સહકાર આપ્યો. ક્યાંય પણ પૈસો ખરચવા
 દીધો નહીં. હકીકતમાં આવા સેવાભાવી સંસ્થાના સંચાલકોને અને
 સંસ્થાના કાર્યકર્તાઓને શત્ શત્ વંદન કરીએ છીએ.

- પારસ ગાલા, જયેશ ગાલા

પંચગાની હવાફેર
 પ્રકૃતિના સાનિદ્યમાં,
 સુંદર મનોહર આલ્હાદક વાતાવરણમાં
 હવાફેર કરવા પધારો.
 શુદ્ધ સાત્વિક ભોજનશાળાની સુવિધા છે.
 ૩, ૪ અને ૭ દિવસ માટે રૂમ આપવામાં આવે છે.
રાજલક્ષ્મી આરોગ્યધામ
મુંબઈમાં બુકિંગ માટે સંપર્ક : 08879677709

 Laxmichand Dharshi
 Estd. 1955
 Container Transportation & Handling
 Govt. Contractors • Erection Job
 Owners & Suppliers
 Crane • Top Lifter • Forklift • Tractor • Truck • Labour

Calcuttawala Building, Masjid Bunder,
 137/41, Samuel Street, Mumbai-400 009.

H.O. : 2347 5611 • 2345 4093 • Fax : 2347 5619
 L. D. Yard (Jasai, JNPT) : 6522 3399

સંકલન : ગુલાબચંદ ધારશી રાંભિયા

બચુડો

અધા : પુત્તર બચુડા?
 બચુડો : કો અધા કુરો કમ આય?
 અધા : પાંજે ફલેટજ સામી ફુટપાથ તે ભેળપૂરી જો ખુમચો ચાલુ થ્યો આય તે ભેળપૂરીવારો ભૈયો ભેળપૂરીજો ભાવ વારો બોર્ડ લગાય આય. અનમેં જુદા જુદા ભાવ લગાય આય :

ભેળપૂરી	: ૧૦ રૂ.
સ્પેશિયલ ભેળપૂરી	: ૧૨ રૂ.
વેરી સ્પે. ભેળપૂરી	: ૧૫ રૂ.
એક્સ્ટ્રા સ્પે. ભેળપૂરી	: ૨૦ રૂ.
ડબલ એક્સ્ટ્રા સ્પે. ભેળપૂરી	: ૨૫ રૂ.

આંઉ ને ભગુભા મડે વેરાયટીજ ડિશ ખાધા પણ અસાંકે મડે ડિશ સરખીયું જ લગીયું. કી બખર ન પઈ. ત તું જરા તપાસ કરેને સમજ અચ કે ફેર કુરો આય?
 બચુડો : (તપાસ કે ને ચેં) ભેળપૂરી અતરે ભેળપૂરી તેંજા ૧૦ રૂ. સ્પે. ભેળપૂરીમેં ચમચી ધૂતેલી વે. વેરી સ્પે. ભેળપૂરીમેં ચમચી ને પ્લેટ બોય ધૂતેલા વે. એક્સ્ટ્રા સ્પે. ભેળપૂરીમેં હથ પણ પહેલેથી ધૂતેલા વે. ડબલ એક્સ્ટ્રા સ્પે. ભેળપૂરીમેં અલગ ચોખ્ખો પાણી વે. સન્ડે સ્પે. ભેળપૂરીમેં ભેળવાળો ભૈયો પણ નાયધૂએને આવ્યો વેતો.

ખિલખ મ ભલા

સાસુજી : વહુ બેટા, શું કરે છે? આ ચોપડી શેની છે? બહુ ધ્યાનથી વાંચે છે એ પણ રસોડામાં ગેસ પાસે ઊભા ઊભા.
 વહુ : આ તો રસોઈ બનાવવા માટેની રેસીપી બુક છે. તેમાં જોઈ નવી નવી રસોઈ બનાવી શકાય.
 સાસુજી : સરસ. પછી ફીજ ખોલી પૂછ્યું, પણ ફીજમાં આ ઘંટ કેમ મૂક્યો છે?
 વહુ : મમ્મી, એ તો બુકમાં લખ્યા મુજબ કર્યું છે. બુકમાં લખ્યું હતું ગર્મ કરને કે બાદ ૧ ઘંટા ફીજમેં રખે.

☺ ☺ ☺ ☺ ☺

પત્ની : આખો દિવસ ટી.વી.માં ક્રિકેટ મેચ જ જોયા કરો છો. હું તો કંટાળી ગઈ છું. હું તો ઘર છોડીને જતી રહું છું.
 પતિ : (કોમેન્ટેટરના અંદાજમાં બોલ્યો) પહલી બાર, કદમોં કા સહી ઈસ્તેમાલ.

☺ ☺ ☺ ☺ ☺

પત્ની : રોજરોજ બાઈક લઈને ઓફિસે જતા કંટાળો નથી આવતો?
 પતિ : ના, એ જ તો ફાવે છે.
 પત્ની : પણ આજે એક્ટીવા લઈને જજો. બાઈક પર તો કેવો ધક ધક... ધક ધક... અવાજ આવે છે. ક્યારેક તો એક્ટીવા ચલાવો...

પતિ : સીધી રીતે કહી દે ને, કેટલાનું પેટ્રોલ પુરાવવાનું છે?

☺ ☺ ☺ ☺ ☺

સંત મહાત્મા : આ દુનિયા પ્રભુની મોહમાયાથી ભરેલી છે.

ભક્ત : કંઈ સમજાયું નહીં.

સંત મહાત્મા : જ્યારે તમારું બાળક રોવે ત્યારે તમારા દિલમાં દર્દ થાય છે. બીજાના બાળક રોવે ત્યારે માથામાં દર્દ થાય છે. એ જ રીતે તમારી પત્ની રોવે ત્યારે માથામાં દર્દ થાય છે પણ બીજાની પત્ની રોવે ત્યારે દિલમાં દર્દ થાય છે. આ જ તો પ્રભુની માયા છે.

☺ ☺ ☺ ☺ ☺

મેજર સાહેબ : લશ્કરમાં કમાન્ડો માટે જે ખાલી જગ્યાઓ છે તે પૂરવા માટે મારે એવા ઉમેદવારની જરૂર છે જેનું મગજ શંકાથી છલકાતું હોય, સતત કડક મિજાજમાં હોય, દયાનો ભાવ જ મોઢા પર દેખાતો ન હોય, હુમલા માટે હરઘડી તૈયાર જ હોય, કાન અને નજર એકદમ તેજ હોય, ગુનો શોધવાની નૈસર્ગિક આદત હોય — શું આ બધી ખાસિયત તમે ધરાવો છો?

ઉમેદવાર : આ માટે તો તમારે મારી પત્નીને જ નોકરીમાં રાખવી પડે. તે આવા બધા જ ગુણો ધરાવે છે.

☺ ☺ ☺ ☺ ☺

જનક : આલ્કોહોલ શું છે?
 મનક : મગજના બંધ કોશની દવા છે જે દવા લીધા પછી મગજના વિચારો ધોધમાર રીતે બહાર આવવા લાગે છે.

☺ ☺ ☺ ☺ ☺

યુવક : (યુવતીને) (ગભરાતા ગભરાતા) મારે તમારી સાથે દોસ્તી કરવી છે.

યુવતી : એમાં આટલા બધા ગભરાઓ છો કેમ? મારે ક્યાં તમારી સાથે દુશ્મની હતી મોટાભાઈ?

☺ ☺ ☺ ☺ ☺

શિક્ષક : આયાત અને નિકાસનું એક એક ઉદાહરણ આપો.

નટુ : સાહેબ, સાવ સહેલું. સોનિયા અને સાનીયા.

અન્ય સંસ્થાઓના સમાચાર

ગીતાબેન રાંભિયા સ્મૃતિ અહિંસા ટ્રસ્ટ

વર્ષ ૨૦૦૭થી ૨૦૧૭ સુધી કચ્છથી આવતા બીમાર દર્દીઓની સારવાર કરવામાં મદદરૂપ થયેલ ગૌરક્ષક ગીતાબેન રાંભિયા પરિવારના ગૌરક્ષક બચુભાઈ રાંભિયાની આગેવાની હેઠળ કુલ ૩૦૨૫ દર્દીઓને સારવાર કરાવવામાં મદદરૂપ થયેલ છે જેની વિગત નીચે મુજબ છે :

ક્રમ	વર્ષ	કચ્છના દર્દીઓ	ક.વી.ઓ. (ભુજ) દર્દીઓ	કુલ દર્દીઓ
૧	૫ જૂન, ૨૦૦૭થી ૩૧ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૭	૬૨	૨૦	૮૨
૨.	જાન્યુઆરી-૨૦૦૮થી ડિસેમ્બર-૨૦૦૮	૧૩૨	૨૦	૧૫૨
૩.	જાન્યુઆરી-૨૦૦૯થી ડિસેમ્બર-૨૦૦૯	૧૫૧	૫૦	૨૦૧
૪.	જાન્યુઆરી-૨૦૧૦થી ડિસેમ્બર-૨૦૧૦	૧૪૫	૪૮	૧૯૩
૫.	જાન્યુઆરી-૨૦૧૧થી ડિસેમ્બર-૨૦૧૧	૨૫૦	૮૨	૩૩૨
૬.	જાન્યુઆરી-૨૦૧૨થી ડિસેમ્બર-૨૦૧૨	૨૪૮	૬૮	૩૧૬
૭.	જાન્યુઆરી-૨૦૧૩થી ડિસેમ્બર-૨૦૧૩	૨૭૨	૭૨	૩૪૪
૮.	જાન્યુઆરી-૨૦૧૪થી ડિસેમ્બર-૨૦૧૪	૩૫૦	૮૪	૪૩૪
૯.	જાન્યુઆરી-૨૦૧૫થી ડિસેમ્બર-૨૦૧૫	૨૬૨	૮૨	૩૪૪
૧૦.	જાન્યુઆરી-૨૦૧૬થી ડિસેમ્બર-૨૦૧૬	૩૬૩	૫૨	૪૧૫
૧૧.	જાન્યુઆરી-૨૦૧૭થી ડિસેમ્બર-૨૦૧૭	૧૮૦	૩૨	૨૧૨
		૨૪૧૫	૬૧૦	૩૦૨૫

જેમાં ૨૦૦૭થી ૨૦૧૭માં અમદાવાદમાં સારવાર અર્થે આવતા દર્દીઓમાં કુલ ૪૮ લોકોનું અવસાન થયું છે.

૨૦૦૭થી ૨૦૧૭ સુધી કચ્છથી મુંબઈ જતાં અને મુંબઈથી કચ્છ જતાં હાઈવે તેમજ ટ્રેનમાં મુસાફરી કરતાં ટ્રેનમાં મૃત્યુ પામેલ ૧૬ દર્દીને તેમના નિવાસ સ્થાને પહોંચાડવામાં મદદરૂપ થયેલ છે તેમજ બાકીના દર્દીઓને સારવાર માટે હોસ્પિટલ પહોંચાડેલ છે.

હાલમાં અમદાવાદમાં સારવાર અર્થે આવતા દર્દીઓના સગાઓને કચ્છી જૈન સમાજ દ્વારા એક વ્યક્તિને મફત જમવા અને ઓછા દરે રહેવા માટે સગવડતા કરી આપવામાં આવે છે.

આપ સૌ તથા કચ્છના તમામ લોકોએ અમને ખૂબ જ સાથ સહકાર આપેલ છે. અમે આર્થિક રીતે મજબૂત નથી. તો આપ સૌને નમ્ર વિનંતી છે કે અમે વધુને વધુ સારવાર કરી શકીએ અને એ માટે આર્થિક રીતે ટેકો અને એક એમ્બ્યુલન્સ વાનની પણ ખૂબ જ જરૂર છે. તો કચ્છના તમામ લોકો, ધારાસભ્યો, સંસદસભ્યો, સમાજસેવકો અમને મદદરૂપ થાય તો અમે વધુ સારી રીતે સેવા આપી શકીએ. અમારી સેવાની જરૂર માટે નીચેના નંબર પર સંપર્ક કરવા વિનંતી.

બચુભાઈ પી. રાંભિયા : ૯૨૨૭૩ ૧૩૩૫૧, ૯૨૨૭૨ ૧૩૩૫૧

★ તા. ૧૦-૩-૨૦૧૮ના રોજ ગીતાબેન રાંભિયા સ્મૃતિ અહિંસા ટ્રસ્ટના સંચાલક બચુભાઈ પી. રાંભિયા તથા તેમના કાર્યકર્તાઓ સાથે ઊભા હતા ત્યારે અંબાજીથી ગેરકાયદેસર કતલખાને જતી ખીચોખીચ ગૌવંશ ભરેલી બે ટ્રકોનો પીછો કરી, રણાસણ ટોલ ટેક્ષ પાસે પકડતાં તેમાંથી ૧૦૧ ગૌવંશ કતલ થતા બચાવી લીધેલ છે. બચુભાઈ રાંભિયાએ આ વિશે નરોડા પોલીસ સ્ટેશનમાં ફરિયાદ દાખલ કરેલ છે અને આગળની તપાસ નરોડા પોલીસ સ્ટેશનના પી.એસ.આઈ. કરી રહ્યા છે.

ઉપર મુજબના તમામ ગૌવંશને ગીતા સૈનિકો દ્વારા નરોડા પાંજરાપોળમાં મૂકી આશ્રય અપાવેલ છે. ■

સફળતા હંમેશાં સારા વિચારોથી આવે છે અને સારા વિચારો હંમેશાં સારા માણસોના સંપર્કમાં રહેવાથી આવે છે.

NanoNine® શબ્દ રમત-૧૩૯ સંકલન : રજનીકાંત પારેખ

૧	૨	૩			૪	૫		૬		૭	૮
	૯			૧૦						૧૧	
૧૨		૧૩				૧૪				૧૫	
૧૬				૧૭					૧૮		
						૧૯					
૨૦			૨૧			૨૨			૨૩		૨૪
		૨૫		૨૬							
	૨૭		૨૮			૨૯	૩૦			૩૧	
૩૨					૩૩	૩૪			૩૫	૩૬	
			૩૭					૩૮			
૩૯	૪૦	૪૧					૪૨				૪૩
૪૪				૪૫						૪૬	

શબ્દ રમત ભરનારનું નામ : _____
 સરનામું : _____
 _____ ફોન/મો. _____
 આપશ્રીના જવાબો શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડીના સરનામે મોકલવા વિનંતી. (શબ્દ રમતનો જવાબ મોકલવાની અંતિમ તારીખ : ૩૦-૪-૨૦૧૮)

આડી ચાવીઓ

૧. ગુસપુસ કાનમાં વાત કહેવી તે (૪)
૪. કાવ્ય - કવિતા કરનાર (૨)
૬. મરણની તિથિ કે તેની ઉજવણી (૪)
૭. મિતિ, સંવત્સરીનો દિવસ (૨)
૮. ચાલતું, અસ્થિર, ચલાયમાન (૨)
૧૦. જેના વડે દેવમૂર્તિને સ્નાન કરાવ્યું હોય તે પાણી (૫)
૧૧. નાશ, લીનતા, ગાવાનો રંગ (૨)
૧૩. કૂલોનો રાજા (૩)
૧૫. હાથી, કઢી, પરહેજી (૨)
૧૬. નારી, સ્ત્રી, વનિતા (૩)
૧૭. કાંત, પતિ, વર (૩)
૧૮. પૂજા કરનાર સ્ત્રી (૪)
૨૦. કાપડની પહોળાઈ (૨)
૨૧. નહીં, નકાર (૧)
૨૨. અણી, વસ્તુનો ભોંકાય તેવો છેડો (૨)

૨૩. માતા, જનની (૧)
૨૬. હાક, ધાક, કડબ (૩)
૨૭. રાત્રે સુગંધ આપતો એક ફૂલછોડ (૪)
૨૮. રાજાની સ્ત્રી (૨)
૨૯. પુષ્ટિમાર્ગીય મંદિર, મોટું ને સુંદર બાંધણીનું મકાન (૩)
૩૧. ચલમ, દાણ, જકાત (હિં) (૨)
૩૨. બહેનની દીકરી (૨)
૩૩. આસોથી કાર્તિક માસ સુધીની ઋતુ (૩)
૩૪. નકામું, બાતલ કરેલું (૨)
૩૫. છેક ગરીબ, દરિદ્રી, તુચ્છ (૩)
૩૭. બાળવાના લાકડા, ઈંધણ (૪)
૩૮. દક્ષિણ ભારતમાં નવા પાક માટેનો ઉત્સવ (૩)
૩૯. ઈંકણી (૪)
૪૧. દૂધ ભાતની વાનગી, ક્ષીર (૨)
૪૨. _____ રમકડાં મારા રામે રમતા રાખ્યા રે (૩)
૪૪. રટન, રટના (૩)
૪૫. લાલચમાં નાખવું (૫)

૪૬. ઢોલ વગાડનારો (૨)

ઊભી ચાવીઓ

૧. નૃત્ય (૨)
૩. આછા ગુલાબી રંગનું (૫)
૪. જકાત, વેરો, ટેક્ષ (૨)
૫. અનાજમાંથી વીણી કાઢેલો નકામો ભાગ (૪)
૬. બકાસુરની રાક્ષસી બહેન જે બાળ કૃષ્ણને મારવા આવેલી (૩)
૭. ચાંદલો, કપાળ પર કરવામાં આવતી શુભ નિશાની (૩)
૮. સિદ્ધાંત (ઈ.) (૩)
૧૦. કાગળનો નાનો કકડો (૪)
૧૧. નસીબ (૨)
૧૨. અમરપણાનું વરદાન - લેખ (૫)
૧૪. વીસ કિલોનું જૂનું તોલ (૨)
૧૮. ઉમેદ, ઈચ્છા (તુર્કી) (૪)
૧૯. કાંતવા માટે રૂને વણીને બનાવેલો લાંબો ગોળ આકાર (૨)
૨૧. નહીં, નકાર (૧)
૨૨. ઉપાડી જવું તે (૫)
૨૩. આબરૂ, પ્રતિષ્ઠા, આદર (૨)
૨૪. _____ સરહદે ભારતના જવાનોએ વિજય મેળવ્યો હતો (૪)
૨૫. રાંધેલા ચોખા (૨)
૨૬. કણિકા (૨)
૨૭. રાજાની પત્ની (૨)
૨૮. માર્ગદર્શક, ભોમિયો (૪)
૨૯. સોનાના _____ પાછળ રામ ગયા અને રાવણ સીતાનું _____ કરી ગયો (૩)
૩૦. આર્યોનું સૌથી પ્રાચીન ધર્મ પુસ્તક (૨)
૩૧. પંજો, સકંજો, મજબૂત પકડ (ફા) (૩)
૩૨. અનુવાદ, તરજુમો (૪)
૩૩. સો પાંખડીઓવાળું (૪)
૩૪. રેતીનું મેદાન, લડાઈનું મેદાન (૨)
૩૫. 'કવીન' પિક્ચરની હીરોઈન : _____ રાણાવત (૩)
૩૬. થપ્પડ મારીને _____ લાલ રાખવા (૨)
૩૮. પોંખણા વડે વર કન્યાને વધાવવા (૩)
૩૯. દહીં - દૂધની મલાઈ (૨)
૪૦. નદીની પહોળાઈ, જમીનનો પટો, પડદો (૨)
૪૧. પર્વતના બે ઊંચા ભાગ વચ્ચેનો પ્રદેશ (૨)
૪૨. ફરિયાદ (૨)
૪૩. રતાશ (૨)

જિંદગીમાં એકબીજાને સમજવાનો પ્રયત્ન કરજો, પારખવાનો નહીં. કારણકે પારખવામાં તો ઝવેરી પણ થાપ ખાઈ જાય છે!

NanoNine® શબ્દ રમત-૧૩૮નો ઉકેલ

બં	ક	ર		અ	ડ	બો	થ		દા	તા	
ગ	ર		સુ	ગ	મ		ડ	થ		રા	સ
ડી		પ		વ	રો	ટો			મં	જ	ન
	સ	ગ	વ	ડ		પ	ત	રી			કા
	ગ	ર	જ		વ	લો	પા	ત		ક	રો
અં		વ	ન	રા	જી		સ	ભા		દ	
બો	લ		દા		ર	મી		ત		રૂ	પ
જ	ડ	ભ	ર	ત		ટ			છા	પું	
	ત	ર			સ	ર	ગ	વો			
અ		થા	ણે	દા	ર		જ	લી	યા	વા	લા
ના	ગ	ર		દ	વ	લું		બો	ડ	ગ	યા
ર	તિ		અ	ર	ર		જ	લ		જા	ર

માસ ફેબ્રુઆરી-૨૦૧૮ના અંકમાં છપાયેલ નેનો શબ્દ રમત-૧૩૮ના બધા સાચા ઉકેલ મોકલાવનારના નામ

૧. સરલા શાહ	-	અમદાવાદ
૨. ભોગીલાલ મહેતા	-	અમદાવાદ
૩. તૃપ્તિ સાવલા	-	અમદાવાદ
૪. પ્રિયંકા શાહ	-	અમદાવાદ
૫. નીના ગોરજી	-	અમદાવાદ
૬. કલ્પના શાહ	-	અમદાવાદ
૭. સ્મિતા શાહ	-	અમદાવાદ
૮. ચંદ્રા શાહ	-	અમદાવાદ
૯. વર્ષા પારેખ	-	અમદાવાદ
૧૦. દમયંતી દંડ	-	અમદાવાદ
૧૧. રંજન શાહ	-	અમદાવાદ
૧૨. હર્ષિલ મહેતા	-	અમદાવાદ
૧૩. પ્રતિમા શાહ	-	અમદાવાદ
૧૪. જશવંત કોઠારી	-	અમદાવાદ

૧૫. પ્રવીણ છેડા	-	અમદાવાદ
૧૬. ડૉ. અતુલ ધરોડ	-	અમદાવાદ
૧૭. જયેશ મહેતા	-	અમદાવાદ
૧૮. ચંદુભાઈ કુબડિયા	-	અમદાવાદ
૧૯. ઈન્દુબેન પટેલ	-	અમદાવાદ
૨૦. મહેન્દ્ર મહેતા	-	અમદાવાદ
૨૧. મીત મહેતા	-	અમદાવાદ
૨૨. મૂકેશ મૈશરી	-	અમદાવાદ
૨૩. નવલ શાહ	-	અમદાવાદ
૨૪. તનીશા શાહ	-	અમદાવાદ
૨૫. મધુરી ડાઘા	-	અમદાવાદ
૨૬. ચેતના વોરા	-	અમદાવાદ
૨૭. કુસુમ ત્રેવાડિયા	-	અમદાવાદ
૨૮. જ્યોતિ ગડા	-	અમદાવાદ
૨૯. લક્ષ્મી ખત્રી	-	અમદાવાદ
૩૦. પ્રભા શેઠિયા	-	વલસાડ
૩૧. હસમુખ દેઢિયા	-	અડાલજ
૩૨. સરોજ શાહ	-	અગાસ
૩૩. પાર્થ મહેતા	-	સુરત
૩૪. નવલ નીસર	-	સુરત
૩૫. સરોજ ચંદુરા	-	સુરત
૩૬. જયેન્દ્ર મહેતા	-	બેંગલોર
૩૭. હેતલ શાહ	-	નાગપુર
૩૮. એન. એચ. શાહ	-	નાગપુર
૩૯. જાગૃતિ પારેખ	-	સિકંદ્રાબાદ
૪૦. હીરાચંદ મોતા	-	મુંબઈ
૪૧. ગુણવંતી મોતા	-	ગાંધીધામ
૪૨. ઉષા સંઘવી	-	રાઉરકેલા
૪૩. શોભના દંડ	-	અંકલેશ્વર
૪૪. ધારા ગડા	-	અંકલેશ્વર
૪૫. પ્રિયા ગડા	-	અંકલેશ્વર
૪૬. રસીલા ઝવેરી	-	વિરાટ

ઉપર્યુક્ત સાચા જવાબ મોકલનારાઓમાંથી લક્ષી ડ્રો કરતાં, ત્રણ વિજેતાઓનાં નામ નીચે પ્રમાણે છે. તેઓએ પોતાના ઈનામો સમાજના પાલડી ખાતેના કાર્યાલયમાંથી મોબાઈલ નંબર : ૯૮૯૮૦ ૫૩૫૨૧ (સમય : સવારે ૯ થી ૧૨, સાંજે ૪ થી ૫) પર જાણ કરી મેળવી લેવા વિનંતી છે.

૧. જયેન્દ્ર મહેતા	-	બેંગલોર
૨. હીરાચંદ મોતા	-	મુંબઈ
૩. શોભના દંડ	-	અંકલેશ્વર

NanoNine Sudoku

ફેબ્રુઆરી-૨૦૧૮ના અંકમાં છપાયેલ સુડોકુ-૧૦૮૪ના બધા સાચા ઉકેલ મોકલનારના નામ

૧. નીના ગોરજી	-	અમદાવાદ
૨. પ્રિયંકા શાહ	-	અમદાવાદ
૩. ઉષ્મા શાહ	-	અમદાવાદ
૪. ચંદ્રા શાહ	-	અમદાવાદ
૫. સ્મિતા શાહ	-	અમદાવાદ
૬. અવંતી દંડ	-	અમદાવાદ
૭. ઝરણા પારેખ	-	અમદાવાદ
૮. જયેશ મહેતા	-	અમદાવાદ
૯. પ્રતિમા શાહ	-	અમદાવાદ
૧૦. ડૉ. અતુલ ધરોડ	-	અમદાવાદ
૧૧. શ્વેતા છેડા	-	અમદાવાદ
૧૨. ચંદુભાઈ કુબડિયા	-	અમદાવાદ

૧૩. ઈન્દુબેન પટેલ	-	અમદાવાદ
૧૪. મહેન્દ્ર મહેતા	-	અમદાવાદ
૧૫. શાંતિલાલ શાહ	-	અમદાવાદ
૧૬. નયના ગોગરી	-	અમદાવાદ
૧૭. તનય શાહ	-	અમદાવાદ
૧૮. ધરા વોરા	-	અમદાવાદ
૧૯. કવિશા ગોસર	-	અમદાવાદ
૨૦. મહેન્દ્ર મહેતા	-	અમદાવાદ
૨૧. હેમલતા દેડિયા	-	અડાલજ
૨૨. પ્રભા શેઠિયા	-	વલસાડ
૨૩. પાર્થ મહેતા	-	સુરત
૨૪. સુરજ ચંદુરા	-	સુરત
૨૫. પ્રતીક પારેખ	-	સિકંદ્રાબાદ
૨૬. એન. એચ. શાહ	-	નાગપુર
૨૭. નિકુંજ મહેતા	-	ગાંધીધામ
૨૮. ઉષા સંઘવી	-	રાઉરકેલા

૨૯. રસીલા ઝવેરી	-	વિરાટ
૩૦. મન ગડા	-	વડોદરા

ઉપર્યુક્ત સાચા જવાબ મોકલનારાઓમાંથી લક્ષી ડ્રો અનુસાર ત્રણ વિજેતાઓ નીચે પ્રમાણે છે. તેઓએ પોતાના ઈનામો પાલડી ભવન ખાતેના કાર્યાલયમાંથી મોબાઈલ નંબર : ૯૮૯૮૦ ૫૩૫૨૧ (સમય : સવારે ૯ થી ૧૨, સાંજે ૪ થી ૫) ફોન પર જાણ કરી મેળવી લેવા વિનંતી.

વિજેતાઓ :

૧. શ્વેતા છેડા	-	અમદાવાદ
૨. તનય શાહ	-	અમદાવાદ
૩. નિકુંજ મહેતા	-	ગાંધીધામ

જ્યારથી પરીક્ષાની જિંદગી પૂરી થઈ, ત્યારથી જિંદગીની પરીક્ષાઓ શરૂ થઈ છે.

NanoNine® Sudoku

ફેબ્રુઆરી-૨૦૧૮ના અંકમાં છપાયેલ
સુડોકુ-૧૦૯૪ના બધા સાચા ઉકેલ મોકલનારના
નામ તથા વિષેતાઓના નામ માટે
જુઓ : પાના નંબર-૬૪

ભાગે આવેલ કામ

શ્રેષ્ઠતાપૂર્વક કરો

જીવનમાં આપણા ભાગે જે કામ આવ્યું છે તે અવિરતપણે શક્ય એટલી ઉત્તમ રીતે આપણે કરવાનું છે. દરેક માણસ પાસે વ્યવસાયિક નિપુણતા ન હોઈ શકે. પ્રખર બુદ્ધિમાન વિજ્ઞાની અથવા પૂર્ણ કલાકાર તો વળી એનાથીય ઓછા હોય. મોટાભાગના તો કારખાનામાં, ખેતરમાં કે શેરીમાં કામ કરતા કામદાર જ હોય. પણ કોઈ જ કામ નાનું કે નગણ્ય નથી. માનવજાત માટે ઉપયોગી હોય તે દરેક ગામ ગોરવપૂર્ણ છે. તેને પૂરેપૂરી ચીવટથી કરવું જોઈએ.

જો કોઈ સફાઈ કામદાર શેરીની સફાઈ કરે તો એ કામ એણે એ રીતે કરવું જોઈએ, જે રીતે માઈકેલ એન્જેલો ચિત્રકામ કરતો કે બીથોવન સંગીતની તર્જ બનાવતો કે શેક્સપિયર નાટક - કવિતા રચતો. તેણે સફાઈ કામ એ રીતે કરવું જોઈએ કે પૃથ્વી ઉપર માનવો અને સ્વર્ગમાંથી દેવો એનું અભિવાદન કરતાં કહે, 'અહીં એક મહાન સફાઈ કામદાર વસે છે, જે પોતાનું કામ શ્રેષ્ઠ રીતે કરે છે.'

ઉકેલ :
ક્રમાંક - ૧૦૯૫

A

4	8	7	1	6	9	2	5	3
5	9	6	2	3	8	7	4	1
2	1	3	5	7	4	6	9	8
8	2	4	9	1	6	3	7	5
9	3	1	4	5	7	8	2	6
6	7	5	3	8	2	9	1	4
3	4	8	7	9	1	5	6	2
1	6	9	8	2	5	4	3	7
7	5	2	6	4	3	1	8	9

B

2	8	1	6	5	9	7	3	4
9	6	3	7	2	4	1	5	8
7	5	4	8	3	1	2	6	9
6	9	5	2	6	3	4	1	7
4	3	2	9	1	7	5	8	6
6	1	7	4	8	5	3	9	2
1	2	9	5	4	8	6	7	3
3	4	8	1	7	6	9	2	5
5	7	6	3	9	2	8	4	1

C

9	4	3	5	2	8	6	1	7
2	6	7	4	1	3	5	9	8
5	1	8	9	6	7	2	4	3
4	7	5	3	8	9	1	2	6
3	2	1	7	4	6	8	5	9
8	9	6	1	5	2	3	7	4
6	5	9	8	7	1	4	3	2
1	3	2	6	9	4	7	8	5
7	8	4	2	3	5	9	6	1

D

3	8	9	5	2	1	7	4	6
7	5	6	4	3	9	8	1	2
2	4	1	7	6	8	5	9	3
9	7	4	8	5	6	2	3	1
6	2	5	1	7	3	4	8	9
8	1	3	9	4	2	6	7	5
1	9	2	6	8	7	3	5	4
5	3	8	2	9	4	1	6	7
4	6	7	3	1	5	9	2	8

NanoNine® Sudoku

૨૧૧નીકાંત પારેખ (૯૯૯૯૦ ૫૩૫૨૧)

સુડોકુ ક્રમાંક-૧૦૯૬ અને ૨જૂ કરવામાં આવેલ છે. તેના ચારે ભાગ ભરીને 'મંગલ મંદિર' કાર્યાલય પર તા. ૩૦-૪-૨૦૧૮સુધીમાં મોકલી આપવા વિનંતી. તદ્દન પરા જવાબો મોકલનારનાં નામ જૂન-૨૦૧૮ના અંકમાં પ્રસારિત કરવામાં આવશે.

સુડોકુ ભરનારનું નામ : _____
સરનામું : _____
ફોન/મોબાઈલ : _____

A ક્રમાંક - ૧૦૯૬ B

		8	5	9	3			6
	3					8	7	
4	5			8	7			1
1		7	3					2
	6	5		2		1		
					4	3	5	
	7	1					9	
5		3	1				6	8
			9	7	6	5		

4		5					6	7
			8	4			5	2
8		7			5			9
		2			6		5	8
7		4	3	5	8	2		
	5		7					4
	4			7			9	6
	7	1		8	9			
2	8						1	5

C D

3					1		5	8
4	9	8			6	2		
				9	8		7	
7		2	6	1			4	
	4		8				2	
		9		2		6		7
	2	3	1	8		7		
	6					8		2
8			4	2				5

	1			4		8		9
	2	9	7		3		5	
	7			9		2		6
3			1	2				5
		2	5		6	7		
		6		7		9		2
5				1			2	7
	6		4		7		9	
7	8	6		2			4	

ખાણવા જેવું

સંકલન : રજનીકાંત પારેખ

આજની વિજ્ઞાનની બધી જ સિદ્ધિઓ ગણિતને આભારી છે. ગણિતમાં શૂન્ય '૦'નું ખૂબ જ મહત્ત્વ છે. શૂન્યની શોધ ભારતમાં થઈ હતી અને આપણે આજે પણ આખી દુનિયાને કહી શકીએ છીએ કે જો 'શૂન્ય' ભારતે દુનિયાને ન આપ્યું હોત તો આજે ચંદ્રથી પૃથ્વી સુધીનું અંતર અને ખગોળશાસ્ત્રની બીજી ઘણી બધી માહિતી મળત જ નહીં. મનુષ્ય ચંદ્ર કે બીજા ગ્રહ ઉપર પહોંચી જ ના શકત. આમ તો 'ઝીરો'ની કોઈ કિંમત જ નથી પણ આ જ 'ઝીરો' કોઈ પણ અંકની પાછળ લાગે તો એની કિંમત ખૂબ જ વધારી દે છે. ચાલો, આપણે આજે આ ઝીરોની કરામત જાણીએ.

૧	:	એકમ
૧૦	:	દશક
૧૦૦	:	સો
૧૦૦૦	:	હજાર
૧૦૦૦૦	:	દસ હજાર
૧૦૦૦૦૦	:	લાખ
૧૦૦૦૦૦૦	:	દસ લાખ
૧૦૦૦૦૦૦૦	:	કરોડ
૧૦૦૦૦૦૦૦૦	:	દસ કરોડ
૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦	:	અબજ
૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦	:	દસ અબજ
૧ ઉપર ૧૧ શૂન્ય	:	ખર્વ
૧ ઉપર ૧૨ શૂન્ય	:	નિખર્વ
૧ ઉપર ૧૩ શૂન્ય	:	મહાપદ્મા
૧ ઉપર ૧૪ શૂન્ય	:	શંકુ
૧ ઉપર ૧૫ શૂન્ય	:	જલદી
૧ ઉપર ૧૬ શૂન્ય	:	અંત
૧ ઉપર ૧૭ શૂન્ય	:	મધ્ય
૧ ઉપર ૧૮ શૂન્ય	:	પરાર્ધ
૧ ઉપર ૧૯ શૂન્ય	:	શંખ
૧ ઉપર ૨૦ શૂન્ય	:	દસ શંખ
૧ ઉપર ૨૧ શૂન્ય	:	રતન
૧ ઉપર ૨૨ શૂન્ય	:	દસ રતન
૧ ઉપર ૨૩ શૂન્ય	:	ખંડ
૧ ઉપર ૨૪ શૂન્ય	:	દસ ખંડ

૧ ઉપર ૨૫ શૂન્ય	:	સુધર
૧ ઉપર ૨૬ દસ શૂન્ય	:	સુધર
૧ ઉપર ૨૭ શૂન્ય	:	મન
૧ ઉપર ૨૮ શૂન્ય	:	દસ મન
૧ ઉપર ૨૯ શૂન્ય	:	વજા
૧ ઉપર ૩૦ શૂન્ય	:	દસ વજા
૧ ઉપર ૩૧ શૂન્ય	:	રોક
૧ ઉપર ૩૨ શૂન્ય	:	દસ રોક
૧ ઉપર ૩૩ શૂન્ય	:	અસંખ્ય
૧ ઉપર ૩૪ શૂન્ય	:	દસ અસંખ્ય
૧ ઉપર ૩૫ શૂન્ય	:	નીલ
૧ ઉપર ૩૬ શૂન્ય	:	દસ નીલ
૧ ઉપર ૩૭ શૂન્ય	:	પારમ
૧ ઉપર ૩૮ શૂન્ય	:	દસ પારમ
૧ ઉપર ૩૯ શૂન્ય	:	દેગા
૧ ઉપર ૪૦ શૂન્ય	:	દસ દેગા
૧ ઉપર ૪૧ શૂન્ય	:	ખીર
૧ ઉપર ૪૨ શૂન્ય	:	દસ ખીર
૧ ઉપર ૪૩ શૂન્ય	:	પરબ
૧ ઉપર ૪૪ શૂન્ય	:	દસ પરબ
૧ ઉપર ૪૫ શૂન્ય	:	બલમ
૧ ઉપર ૪૬ શૂન્ય	:	દસ બલમ

આવી અદ્ભુત વાત છે શૂન્યની.

હૃદયની બ્લોક નળીને ખોલવાનો જાદુઈ ઉપાય

૦૧ ગ્રામ	તજ
૧૦ ગ્રામ	કાળા મરી આખા
૧૦ ગ્રામ	તમાલપત્ર આખા
૧૦ ગ્રામ	મગજતરીના બી
૧૦ ગ્રામ	સાકર
૧૦ ગ્રામ	અખરોટ
૧૦ ગ્રામ	અળસી

ઉપરોક્ત તમામ વસ્તુઓને મિશ્રિતમાં પીસી પાવડર બનાવી, આ પાવડરમાંથી દસ પડીકી બનાવો.

દરરોજ સવારે હુંકાળા પાણી સાથે સેવન કરો. એક કલાક સુધી કંઈ પણ ખાવું પીવું નહીં. ચા પણ લેવી નહીં.

આ દવા લેવાથી હૃદયની ગમે તેટલી નળી બ્લોક થઈ ગઈ હશે તો પણ ખૂલી જવાની શક્યતા છે. ■

સંકલન : દિનેશચંદ્ર જગજીવન શાહ

★ **બિઠડા સર્વોદય ટ્રસ્ટને રાષ્ટ્રીય પુરસ્કાર** : બિઠડા સર્વોદય ટ્રસ્ટ સંચાલિત જયા રીહેબિલિટેશન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ એન્ડ રિસર્ચ સેન્ટર દ્વારા દર્દીઓની જરૂરિયાત મુજબ અઘતન ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ દ્વારા નવજીવન આપવા બદલ તાજેતરમાં રાષ્ટ્રીય પુરસ્કાર મળ્યો હતો. આ સેન્ટરમાં ઓક્યુપેશનલ થેરાપી, ફિઝિયોથેરાપી, સ્પીચ અને ઓડિયોલોજી વિભાગ, પ્રોસ્થેટીક અને ઓર્થોટીક વિભાગ, વોકેશનલ ટ્રેનિંગ, ફૂટ કેર યુનિટ યુટીલીટી વગેરે વિભાગોમાં અઘતન સારવાર ઉપલબ્ધ છે.

★ **પોસ્ટ વિભાગે બહાર પાડેલ ટિકિટમાં કચ્છનો હાથ પંખો** : ભારત સરકારના ટપાલ ખાતા દ્વારા તાજેતરમાં 'ભારતીય હાથપંખા'ની ૧૬ ખાસ ટપાલ ટિકિટોનો સેટ બહાર પાડ્યો છે. જેમાં કચ્છના લેધર (ચામડા)ના હેન્ડ ફેન (પંખા)ને સ્થાન મળ્યું છે. આ ટિકિટ રૂ. ૧૫/-ની કિંમતની છે. આ સેટમાં ભારતના અલગ અલગ પ્રદેશ અને રાજ્યના વિવિધ પ્રકારના પંખાઓની ટિકિટ છે પરંતુ કચ્છના આ ચામડાના પંખા ખૂબ આકર્ષક લાગે છે. જે વિદેશોમાં પણ લોકપ્રિય છે.

આગળ પણ કચ્છના વિષયોને લગતી સ્મારક ટિકિટોમાં ૧૯૭૮માં કચ્છ મ્યુઝિયમની, ૧૯૮૮માં પંડિત શ્યામજી કૃષ્ણવર્મા, ૧૯૯૭માં લુડિયા ગામના ખેતાબેનને પણ ટપાલ ટિકિટમાં સ્થાન મળ્યું છે. હાલમાં ૨૦૧૮માં દિનદયાલ પોર્ટ કંડલાની ટિકિટ પણ બહાર પડી છે.

★ **રવિ પાક ઘઉં દ્વારા અબડાસાના ખેડૂતો તથા ન્યાલ :** ગત સારા ચોમાસાના કારણે અબડાસામાં ભૂગર્ભ જળ ઉપર આવતા બોરમાં પાણીની આવક વધતા ૬૦૦૦ ખેડૂતોએ ૩૦થી ૩૫ હજાર એકર જમીનમાં રવિ પાક ઘઉંનું વાવેતર કરતાં સારા એવા ફાલનો ઉતારો મળ્યો છે. બીજી બાજુ, સરકારે ઘઉંના ટેકાના ભાવમાં વધારો કરતાં એવા સમાચાર છે કે અબડાસાના ખેડૂતો દ્વારા ૭૨ કરોડના ઘઉંનું ઉત્પાદન થશે. હાલે પ્રતિ એકર ૧૫૦૦ ક્વિન્ટલ (૧૫ બોરી) ઘઉંનું સરેરાશ ઉતારો આવી રહ્યો છે. આ ઘઉંનો પાક લણવા ખેડૂતોએ પંજાબ અને હરિયાણાથી હાર્વેસ્ટર યંત્રો ભાડેથી

મંગાવેલ છે.

★ **કચ્છ - મધમાખી ઉછેર અને મધ ઉત્પાદન ઉદ્યોગ :** માનવરહિત જીવસૃષ્ટિની સુરક્ષા માટે મધમાખી મુખ્ય ભૂકિ ભજવે છે. મધ ઉત્પાદન ક્ષેત્રે રાજ્યમાં કચ્છ જિલ્લો ૮૦ ટકા હિસ્સો ધરાવે છે. કચ્છના પાવરપટ્ટી અબડાસા, ખાવડા સહિતના અનેક વિસ્તારોમાંથી વનવિકાસ નિગમ દ્વારા અંદાજે ૧૦૦ ટકન જેટલું વર્ષ દરમિયાન મધ એકત્રિત કરવામાં આવે છે. કચ્છમાં મળી આવતી મધમાખી ચાર પ્રકારની છે. જેમાં ભારતીય મૂળની સેરેના ઈન્ડિકા, ઓફિસ ફ્લોરિયા (કચ્છની માખી) અને ઈટાલિયન એવી એફિસ મેલિકેરા, પાકિસ્તાનથી કચ્છ આવેલી ડોરસેટા (સેફ બી) છે. આ ડોરસેટા જંગલી પ્રકારની મોટા કદની મધમાખી છે. તેના ઝુંડના ડંખથી વ્યક્તિ કોમામાં સરી પડે છે. તા. ૧૦ અને ૧૧ માર્ચના રોજે ચાડવા રખલ મધ્યે મધમાખી ઉછેર અને બચાવ અંગેની શિબિરનું આયોજન મહાશક્તિ ખાદીગ્રામ ઉદ્યોગ અને વિશ્વ માનવ કલ્યાણ ટ્રસ્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલ છે.

★ **કચ્છમાં ઇ-રિક્ષાનું બાળ મરણ :** પેટ્રોલ બચાવ, ડીઝલ બચાવ યોજના તળે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા ઇલેક્ટ્રિકથી ચટાલતી ઇ-રિક્ષાને પ્રોત્સાહન મળેલ હતું. તેના અનુસંધાને કચ્છના માર્ગો પર ઇ-રિક્ષા દોડતી થયેલ. પરંતુ થોડા સમયમાં જ તેના પૈડા થંભી ગયા. કારણમાં જણાવ્યું હતું કે રાજ્ય સરકારના વાહન વ્યવહાર મંત્રાલયે કલર તેમજ ડિઝાઈન રિજેક્ટ કરતાં આર.ટી.ઓ. પાસિંગ તથા વીમા વગર માર્ગો પર ઇ-રિક્ષા ચલાવવી જોખમભર્યું છે. જેથી ઇ-રિક્ષા યોજનાના પૈડા થંભી ગયા છે.

★ **કચ્છમાં ભૂસ્તરશાસ્ત્ર પ્રયોગશાળા બનાવવાની શીખ :** તાજેતરમાં કચ્છ યુનિવર્સિટીના અર્થ એન્ડ એનવાયરમેન્ટલ સાયન્સ વિભાગમાં બનાવેલા જિયોલોજીકલ મ્યુઝિયમની ચંદ્રયાનના પ્રણેતા ડૉ. જિતેન્દ્રનાથ ગોસ્વામીએ મુલાકાત કરી હતી. ભારતના છેવાડે આવેલ આ બેજોડ મ્યુઝિયમ કચ્છ યુનિવર્સિટી માટે ગૌરવભરી બાબત છે તેવું મંતવ્ય તેમણે જણાવ્યું હતું. નાસા દ્વારા પબ્લિક સર્વિસ ગ્રુપ અચિવમેન્ટ એવોર્ડ, ભારત સરકાર દ્વારા ન્યુક્લિયર ફિઝિક્સ અને એસ્ટ્રોફિઝિક્સના ગહન સંશોધન અંગે શાંતિ સ્વરૂપ ભટનાગર એવોર્ડ તથા છેલ્લે પદ્મશ્રી એવોર્ડ પ્રાપ્ત કરનાર ડૉ. ગોસ્વામીએ ભૂસ્તરશાસ્ત્રની વધુ પ્રયોગશાળા બનાવવાની ભાવના રજૂ કરી હતી.

★ **સંગીત દ્વારા ભાષા જ્ઞાન :** અમેરિકાના ન્યુજર્સીના વતની એવા ૩૩ વર્ષીય યુવાન બ્રાયન બોને તેના કચ્છ પ્રવાસ દરમિયાન કચ્છી અને સિંધી સંગીતનો પરિચય થયો અને તે શીખવા તેનું મન લલચાયું. તેણે પોતાની લગન

અને કચ્છી સંગીતકારો, ગાયકોના સંપર્ક દ્વારા કચ્છી સિંધી ભાષી તેમજ ગાયકી અને સંગીત પર કાબૂ મેળવ્યો છે. આજે તે શુદ્ધ તળપદી કચ્છી સ્પષ્ટ બોલે છે. કચ્છના વિવિધ વિસ્તારોમાં બોલાતી કચ્છી ભાષાના ફરક તથા કચ્છના પ્રાદેશિક વિસ્તારોના નામથી પણ વાકેફ છે. તેણે કચ્છી ગાયકો - સંગીતકારો પાસેથી રાગોની જાણકારી મેળવી છે. તેણે કચ્છી સિંધીના કલાકારો સાથે કેટલાય કાર્યક્રમો પણ આપેલ છે. છેલ્લા પાંચ વર્ષથી કચ્છમાં પાંચથી છ વખત આવી ચૂકેલા બ્રાયન બો કચ્છના લોકો પ્રત્યે પ્રેમની લાગણી સાથે બંધાઈ ગયા છે.

★ **પ્રામાણિકતા** : કોડીનાર - મુંદ્રા બસમાં જૂનાગઢથી મોરબીના પ્રવાસી જ્યોતિબેન મોરબી ઉતરી જતાં પોતાના સામાન સાથે ત્રણથી ચાર લાખના સોનાના દાગીના ભરેલ થેલો ભૂલી જતાં બસ ડ્રાઈવર દિનેશભાઈ વાળાના નજરે ચડેલ. તે થેલો તેમણે સાચવીને મુંદ્રા ડેપોમાં બિનવારસી વસ્તુ તરીકે જમા કરાવી દીધેલ. પ્રવાસી જ્યોતિબેને પૃચ્છા કરતાં જાણ થઈ કે થેલો મુંદ્રા ડેપોમાં સલામત છે. આથી તેઓએ મુંદ્રા પહોંચી, મેનેજર શેખાવતભાઈ પાસેથી થેલો પરત મેળવી, ડ્રાઈવર તથા કંડક્ટરની પ્રામાણિકતાને બિરદાવેલ હતી.

★ **બચુભાઈ રાંભિયા સ્મારક** : શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદના કારોબારી સભ્ય તેમજ અમદાવાદના ગીતાબેન રાંભિયા ટ્રસ્ટના મુખ્ય કર્તાહાર્તા બચુભાઈ રાંભિયા દ્વારા તેમના સમગ્ર જીવન દરમિયાન આચરેલ જીવદયાની પ્રવૃત્તિને બિરદાવી તેમની સ્મૃતિ કાયમી રાખવા કચ્છમાં બિદ્ધા સર્વોદય ટ્રસ્ટ દ્વારા મેમોરિયલ અને ઓડિટોરિયમનું નિર્માણ કરેલ છે. જેનું ઉદ્ઘાટન તા. ૨૪-૩ના રોજ ગુજરાત રાજ્યના મુખ્યમંત્રી શ્રી વિજયભાઈ રૂપાણીના હસ્તે કરવામાં આવેલ. આ પ્રસંગે સંસદસભ્ય સુબ્રમણ્યમ સ્વામી પણ અન્ય મહાનુભાવો સાથે હાજર રહેલ.

★ **‘ગેટ’માં ચોથા સ્થાને ભુજનો યુવાન** : દેશની આઈ.આઈ.ટી. સંસ્થામાં પ્રવેશની સાથે કોઈપણ મોટી પ્રતિષ્ઠિત કંપનીમાં નોકરી અંગે લાયકાત માટેની અનિવાર્ય એવી પરીક્ષા ‘ગેટ’ (ગ્રેજ્યુએટ એપ્ટિટ્યૂડ ટેસ્ટ ઈન એન્જિનિયરિંગ)ની પરીક્ષામાં ભુજના વિદ્યાર્થી આદિત્ય જયેશભાઈ ધોળકિયાએ સમગ્ર દેશમાં ચોથું સ્થાન મેળવી શહેર તથા કચ્છનું ગૌરવ વધાર્યું છે. ૨૧ વર્ષીય આ યુવાન રિસર્ચ ક્ષેત્રે કારકિર્દી ઘડવાની મહત્વાકાંક્ષા ધરાવે છે.

એક મંદિરના દરવાજે લખાયેલ વાક્ય :
“તમે બીજાઓ માટે ક્યારેક કંઈક માંગીને જુઓ, તમને પોતાના માટે કંઈ માંગવાની જરૂરત જ નહીં પડે.”

પાણી બચાવ — એક સમસ્યા

‘પાણી બચાવો તો પાણી આપણને બચાવશે’ — એ કહેવત આપણે જાણીએ છીએ પણ તેનો અમલ સહેજ પણ કરતા નથી કારણ કે સહેલાઈથી મળેલ વસ્તુની ક્યારે પણ કદર થતી નથી.

જૂના જમાનામાં જ્યારે પાણી સપ્લાયની વ્યવસ્થા ન હતી ત્યારે આપણે નદી કે તળાવમાંથી માથે બેડા ભરી ભરીને લાવતા હતા. અને જ્યારે તે પણ સુકાઈ જાય ત્યારે ઘણી વખત નદીમાં વીરડી ખોદીને નાના વાટકાથી બેડા ભરવા પડતા અને કેટલાય દૂર દૂરના વિસ્તારમાંથી માથે બેડા લઈને પાણી ભરી લાવવામાં આવતું. જાત મહેનત કરીને ભરી લાવેલ પાણીનું લોકોને મૂલ્ય સમજાતું. તેથી કપડા, વાસણ, નહાવા-ધોવામાં તેમજ અન્ય ઉપયોગોમાં કરકસરથી પાણી વાપરવામાં આવતું.

ત્યારબાદ કૂવા ખોદવામાં આવ્યા. તેથી કૂવામાંથી પાણી સીંચીને લાવવામાં આવતું. ત્યાં સુધી પાણીના વપરાશ ઉપર સ્વૈચ્છિક નિયંત્રણ હતું. પછીના વખતમાં ગામમાં ટાંકા બનાવ્યા અને દિવસમાં બે થી ત્રણ કલાક જ પાણી મળતું. જે જાતે બેડા લઈને ભરતા ત્યારે વપરાશ થોડો વધી ગયો કેમ કે ટાંકા થોડા નજીકના વિસ્તારમાં હતા તેથી મહેનત ઓછી કરવી પડતી હતી.

સમય જતાં આ પદ્ધતિમાં પણ સુધારો થયો અને દરેક શહેરોમાં મોટી ટાંકીઓ બનાવી ઘરે ઘરે પાણીના જોડાણો આપવામાં આવ્યા. સમયાંતરે આ પદ્ધતિ કેટલાય સમૃદ્ધ ગામડાઓમાં પણ આવી ગઈ. તેથી ઉપરોક્ત સુવિધાવાળા શહેરો તથા ગામડાઓમાં પાણીનો વપરાશ વધતો જ ગયો. આજના સમયમાં પાણીનો બેફામ ઉપયોગ થાય છે. અધુરામાં પૂરું અત્યારના જમાનામાં ઉદ્યોગોનો ખૂબજ વિકાસ થયો છે અને તેમનો પાણીનો વપરાશ આપણા ઘર ઉપયોગ કરતા અનેકગણો વધુ છે.

ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિનો વિચાર કરતા અત્યારનાં સમયમાં પાણીની ઉપલબ્ધતા કરતા વપરાશ ઘણો જ વધી ગયો છે. સરકાર પાણીનાં સંગ્રહ માટે પોતાનાથી બનતા પ્રયત્નો કરે છે. નદી-નાળા ઉપર બંધો બાંધીને પાણી રોકે છે. જેથી પાણી જમીનમાં ઉતરી શકે. પાણીની ઉપલબ્ધતાનો મોટો મદાર વરસાદ ઉપર છે અને જ્યારે જ્યારે વરસાદની અછત થશે ત્યારે પાણીની સમસ્યા વધારે વિકટ થતી જશે. ‘વગર વિચાર્યે લક્ષ્મીનો વપરાશ થાય તો કુબેરનાં ખજાના પણ ખૂટી જાય છે’ તેવી રીતે પાણીનાં ભંડારો પણ ખૂટી જશે.

ઉપરોક્ત સમગ્ર પરિસ્થિતિ જોતા પાણીના સ્રોત મર્યાદિત છે જ્યારે વપરાશ અમર્યાદિત છે. તેથી સરકારની ફરજ સાથે-સાથે આપણે પણ આપણી ફરજ સમજીને પાણીનાં વપરાશ ઉપર નિયંત્રણ રાખવાની ખાસ જરૂરિયાત છે. અન્યથા બીજી જીવન જરૂરિયાતની વસ્તુઓ સાથે પાણી પણ રેશનિંગમાં લેવાનો સમય આવી જશે એવી પરિસ્થિતિ દૂર નથી.

શ્રીમતી અલકા એ. સંઘવી

શુરૂઆત કરનેવાલોં કો સફલતા મિલતી હે” - સફળ લોકો રાહ નથી જોતા, શરૂઆત કરી નાખે છે.

૩. Habits of Giving. સફળ લોકો હંમેશાં આપવામાં માને છે. તેઓ લોકોને પોતાનાથી બનતી મદદ કરે છે.
૪. સામાન્ય વ્યક્તિ વારંવાર સપના જુએ છે અને પૂરા નથી કરતા પરંતુ સફળ વ્યક્તિ એક જ વખત સપનું જુએ છે. એ સપનાને પૂરા કરવા વારંવાર પ્રયત્ન કરે છે.
૫. Learn from everywhere. સફળ લોકોનો આ ખૂબ મહત્વનો ગુણ છે. તેઓ દરેક સમયે દરેક જગ્યાએ દરેક વ્યક્તિ પાસેથી કશુંક શીખતા હોય છે.

આમ, કિરણભાઈ પટેલે એક અસરકારક સેશન લીધું અને દર્શકોને પ્રેક્ટિકલ ગેમ રમણી ઉપરોક્ત થીયરીઓ સમજાવી.

કન્વીનર, શિક્ષણ અને સર્વાંગી વિકાસ સમિતિ

બાજ પક્ષીની નજર માણસની નજર કરતાં ૪-૫ ગણી વધુ તેજ હોય છે. મતલબ મનુષ્યની આંખો જે વસ્તુને ૨૦ ફૂટ દૂરથી જોઈ શકે છે, બાજ તેને ૧૦૦ ફૂટ દૂરથી પણ જોઈ શકે છે.

વયસ્ક સમિતિ

આગામી કાર્યક્રમ

આપણા વડીલો દ્વારા જ પ્રસ્તુત કાર્યક્રમ તા. ૨૫મી એપ્રિલ, ૨૦૧૮ને બુધવારના રોજ સાંજે ૪.૦૦ વાગ્યાથી શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી ખાતે યોજવામાં આવેલ છે. આ કાર્યક્રમમાં જુદા જુદા કલાકારો દ્વારા **કારાઓકે મ્યુઝિક** ઉપર ગીતો રજૂ કરવામાં આવશે. સમાજના વડીલો ગીત - શાયરી - મિમિક્રી કે પોતાની કોઈ કલા રજૂ કરવા માંગતા હોય તેમણે પોતાના નામ અને કૃતિનો પ્રકાર તા. ૨૦ એપ્રિલ પહેલાં શ્રી રજનીકાંત પારેખને (મો. ૯૮૯૮૦ ૫૩૫૨૧, સમય : સવારે ૯.૩૦થી ૧૧.૩૦ વચ્ચે) જણાવી દેવા. આ કાર્યક્રમમાં વડીલો સિવાયના સમાજના અન્ય જે સભ્યો પોતાની વિવિધ કલાથી વડીલોને મનોરંજન પૂરું પાડવા ઈચ્છતા હોય તેવા સભ્યો તથા યુવાનોએ પણ પોતાના નામ રજનીકાંત પારેખને જણાવવા વિનંતી છે. સમયની મર્યાદામાં કૃતિ રજૂ કરવાની રહેશે.

રજનીકાંત પારેખ, કન્વીનર - વયસ્ક સમિતિ

તબીબી સાધનો વપરાશ માટે આપવાની યોજના

શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી પર નીચે મુજબના તબીબી સાધનો દૈનિક ભાડાના ધોરણે મળી શકશે. જેઓને આ સાધનોની જરૂરિયાત હોય તેઓ શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી પર ફોન : ૨૬૫૭૮૮૯૨ / ૨૬૫૮૧૫૦૧ પર સંપર્ક સાધી શકશે.

૧. એર બેડ	રૂ. ૧૦/-	૫. વોકર	રૂ. ૨/-	૮. બેડ પાન	રૂ. ૨/-
૨. વ્હીલ ચેર	રૂ. ૩/-	૬. વોર્કિંગ સ્ટીક	રૂ. ૧/-	૧૦. ફાઉલર બેડ	રૂ. ૧૦/-
૩. ઓક્સિજન સિલિન્ડર (નાનો)	રૂ. ૫/-	૭. કમોડ ચેર	રૂ. ૩/-	૧૧. ટેબલ ટોપ (ફાઉલર બેડ માટે)	રૂ. ૨/-
૪. નેબ્યુલાઈઝર	રૂ. ૫/-	૮. સેલાઈન સ્ટેન્ડ	રૂ. ૨/-	૧૨. ઇલેક્ટ્રિક ઓક્સિજન મશીન	રૂ. ૫૦/-

નોંધ : (૧) સ્ટોકમાં હશે ત્યાં સુધી આ સાધનો ડીપોઝિટ આપીને ભાડેથી મેળવી શકાશે. (૨) સાધનો પાલડી ભવન પરથી લઈને ત્યાં જ પરત કરવાના રહેશે.

કે. આર. શાહ - માનદ્ મંત્રી, શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

યુવા વિકાસ સમિતિ

આગામી કાર્યક્રમ

યુવા વિકાસ સમિતિ દ્વારા મનાલી ટ્રેકિંગ કેમ્પનું તા. ૫-૫-૨૦૧૮થી તા. ૧૪-૫-૨૦૧૮ (૯ દિવસ, ૧૦ રાત) આયોજન કરવામાં આવેલ છે.

સમાજના સભ્ય પરિવાર આ ટ્રેકિંગ કેમ્પમાં ભાગ લઈ શકશે. જેમાં ૩ ટાપર A.C. ટ્રેઈનની ટિકિટ, રહેવા - જમવાનો તમામ ખર્ચ રૂ. ૧૫,૦૦૦/- થાય છે. જેમાં ભાગ લેનાર સમાજનાં સભ્ય પરિવારે રૂ. ૧૧,૫૦૦/- ભરવાના રહેશે. બાકીનાં રૂ. ૩,૫૦૦/-નો સહયોગ સંસ્થા તરફથી મળનાર છે.

આ કેમ્પમાં જ્યાં સુધી ટ્રેઈનની ટિકિટ મળશે ત્યાં સુધી જ અથવા ૨૦ સભ્યો માટેની આ ટુરનું આયોજન કરેલ છે.

આ કેમ્પમાં આવવા ઈચ્છતા સભ્યોએ વહેલામાં વહેલી તકે શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી ખાતે રૂ. ૫,૦૦૦/- એડવાન્સ ભરીને પોતાનું નામ નોંધાવવાનું રહેશે. ટિકિટ બુક થયા બાદ બાકીના રૂ. ૬,૫૦૦/- ભરવાના રહેશે. ટિકિટ બુક થઈ ગયા બાદ જો કોઈ સભ્ય કેમ્પમાં આવવાનું રદ કરશે તો એડવાન્સ ભરેલ રૂ. ૫,૦૦૦/- રીફંડ મળશે નહીં જેની ખાસ નોંધ લેવા વિનંતી.

★ વધુ પૂછપરછ :
ડૉ. કેતન શાહ : ૯૮૨૫૬ ૮૭૭૪૧, ૮૭૩૪૦ ૮૮૭૩૯
રોહિત સંઘવી : ૯૮૨૪૦ ૦૬૬૪૮

**બ્લીઝ વોટર પાર્ક
BLISS AQUA WORLD RESORT**

યુવા વિકાસ સમિતિ દ્વારા બ્લીઝ વોટર પાર્કની મુલાકાતનું આયોજન કરવામાં આવેલ છે. આ વોટર પાર્ક એશિયા ખાતેનો સૌથી વિરાટ અને વિખ્યાત છે.

બ્લીઝ એક્વા વર્લ્ડ એન્ડ રીસોર્ટમાં ૪૦ આઉટડોર રાઈડ્સ, સવારે બ્રેકફાસ્ટ, બપોરનું લંચ, સાંજે હાઈ-ટી, કોસ્મ્યુમ, લોકરનો તમામ ખર્ચ આવરી લેવામાં આવ્યો છે. આવવા-જવા સાથેનો ખર્ચ વ્યક્તિ દીઠ રૂ. ૧૧૦૦/- રાખેલ છે.

આ વોટર પાર્કમાં આવવા ઈચ્છતા સભ્યોએ તા. ૨૫-૪-૨૦૧૮ સુધી શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી ખાતે પોતાના નામ નોંધાવી દેવા વિનંતી.

બસ ઉપડવાનું સ્થળ : શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી
તારીખ/સમય : તા. ૬-૫-૨૦૧૮ સવારે ૮.૦૦ વાગે
નિર્ધારિત સમયે સ્થળ પર હાજર રહેવું જરૂરી છે.

★ વધુ પૂછપરછ :
ડૉ. કેતન શાહ : ૯૮૨૫૬ ૮૭૭૪૧, ૮૭૩૪૦ ૮૮૭૩૯
રોહિત સંઘવી : ૯૮૨૪૦ ૦૬૬૪૮

રાહત દરે નોટબુક - ચોપડા વિતરણ

યુવા વિકાસ સમિતિ દ્વારા જૂન મહિનામાં A5 નોટબુક તથા A4 ચોપડા વિતરણના કાર્યક્રમનું આયોજન કરેલ છે.

આ યોજનામાં શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદનાં સભ્ય પરિવારના બાળકોને ખરીદ ક્રિંમત ઉપર રાહત દરે A5 સાઈઝની નોટબુક અને A4 સાઈઝના ચોપડા - આ બેમાંથી જરૂરી હોય તેવા - બે ડઝન (૨૪ નંગ) નોટબુક / ચોપડા રાહત દરે મેળવી શકશે. જેના માટે તા. ૨૫-૫-૨૦૧૮ સુધીમાં શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી ઉપર નક્કી કરેલ રકમ જમા કરાવવાની રહેશે.

આ નોટબુક / ચોપડા વિતરણની તારીખ ૯ તથા ૧૦ જૂન, ૨૦૧૮ રહેશે. ભરેલી રકમ પરત મળશે નહીં. નક્કી કરેલી તારીખ અને સમયને ધ્યાનમાં રાખવા વિનંતી. ત્યારબાદ ક્ષમા કરશો.

નોંધ : નોટબુક- ચોપડા માટે ભરવાનું ફોર્મ આ જ અંકમાં પાના નં. ૭૬ ઉપર આપેલ છે.

ફોર્મ ભરવાની છેલ્લી તા. ૨૫-૫-૨૦૧૮ સુધીની જ રહેશે.
ફોર્મ ભરીને પહોંચાડવાનું સ્થળ : શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી.

નોટબુક/ચોપડા વિતરણની તારીખ :

- ★ શનિવાર, તા. ૯-૬-૨૦૧૮
સમય : બપોરે ૨.૦૦થી ૬.૦૦
 - ★ રવિવાર, તા. ૧૦-૬-૨૦૧૮
સમય : સવારે ૧૦.૦૦થી સાંજે ૫.૦૦ વાગ્યા સુધી.
- ડૉ. કેતન શાહ, કન્વીનર - યુવા વિકાસ સમિતિ

કચ્છ સંસ્કૃતિ મ્યુઝિયમ

નીચે જણાવેલ સ્થળે મ્યુઝિયમ નિહાળવા બાહેર જનતાને ભાવભર્યું નિમંત્રણ છે. આ મ્યુઝિયમની મુલાકાતથી અમદાવાદમાં રહીને કચ્છ - દર્શનની એક ઝલક ખેઈ શકશો. દેશ-વિદેશથી આવતા આપના કોઈપણ મહેમાનો સાથે આપ આ મ્યુઝિયમની અવશ્ય મુલાકાત લેશો.

મ્યુઝિયમ જોવા માટે કોઈ એન્ટ્રી ફી નથી.

સ્થળ : શ્રી કચ્છી વિશ્રામગૃહ, અરિહંતનગર દેરાસરની સામે, રાજસ્થાન હોસ્પિટલ પાસે, શાહીબાગ, અમદાવાદ.

ફોન સંપર્ક : (૦૭૯) ૨૨૮૮૪૫૪૭

સમય : સવારે ૧૦થી ૨ અને સાંજે ૫ થી ૭.

- ★ Yog, Pranayam & Meditation.
- ★ Do baby talking and brain exercise daily.
- ★ Brahmacharya and Sanyami Jeevan.

4. SAHAKAR

- ★ It is important to get support from Husband and all family members.
- ★ If all help to do better... world and life will be changed.

★

તા. ૩-૨-૨૦૧૮, શનિવારના રોજ મિની પીકનિકનું આયોજન કરાયું હતું. જેનું સ્થળ હતું : ફલાવર ગાર્ડન, રીવર ફ્રન્ટ, પાલડી.

કુદરતના સાનિધ્યમાં રંગબેરંગી મહેકતા ફૂલોની વચ્ચે, વૃક્ષોના છાંયા નીચે, સહેલીઓના સંગે, બહેનોએ પિકનિક ખૂબ માણી હતી. ૧૬થી ૭૬ વર્ષની બહેનોએ બહોળી સંખ્યામાં ઉત્સાહભરે હાજરી આપી હતી.

હસતા ચહેરે અને અલ્પાહારને માન આપીને સૌ છુટા પડ્યા હતા.

● આગામી કાર્યક્રમ ●

ગર્ભવતી બહેનો માટે ગર્ભસંસ્કાર

(ગર્ભસંસ્કાર એટલે ગર્ભમાં રહેલા શિશુને અપાતી તાલીમ)

ગત કાર્યક્રમ - “ગર્ભધારણ કરતા પહેલાં ગર્ભસંસ્કાર” કાર્યક્રમની સફળતા બાદ, સમિતિએ હવે બીજો કાર્યક્રમ - “ગર્ભવતી મહિલા માટે ગર્ભસંસ્કાર” નક્કી કરેલ છે.

ગર્ભ સંસ્કાર નિષ્ણાત દ્વારા ગર્ભવતી બહેનોને વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિથી અને જૈન સિદ્ધાંતો સાથે શારીરિક, માનસિક, ધાર્મિક રીતે સ્વસ્થ બનાવવા માટેની ટેકનિક અદ્યતન પદ્ધતિથી શીખવવામાં આવશે. આ બહેનોમાં સારા ગુણોનું સિંચન કેમ

કરવું અને અવગુણોથી કેમ દૂર રાખવા તે પણ પાવર પોઇન્ટ પ્રેઝન્ટેશનની મદદથી સમજાવવામાં આવશે.

ટૂંકમાં, આ કાર્યક્રમનો હેતુ -

ગર્ભવતી બહેનોનો સર્વાંગી વિકાસ થાય. જેથી બુદ્ધિશાળી, સંસ્કારી અને ઈચ્છુક ગુણોવાળું બાળક પ્રાપ્ત થાય.

કેમકે...

સુધારો બીજમાં થાય, વૃક્ષમાં નહીં.

● ખાસ નોંધ :

૧. વડીલ બહેનોને નમ્ર વિનંતી કે તેઓ તેમની દીકરી કે વહુ કે કોઈ ગર્ભવતીને આ કાર્યક્રમમાં જોડાવા પ્રેરીત કરે.
૨. ઉનાળાને ધ્યાનમાં રાખીને આ કાર્યક્રમનો સમય સવારનો પસંદ કરવામાં આવ્યો છે.
૩. આ કાર્યક્રમ Open for All હોવાથી સમાજના સભ્ય પરિવાર સિવાયની બહેનો પણ ભાગ લઈ શકશે.
૪. આ કોર્સની ફી અન્યત્ર ૩,૦૦૦/-થી ૫,૦૦૦/- છે.

કાર્યક્રમ : ગર્ભવતી બહેનો માટે ગર્ભસંસ્કાર
તારીખ/વાર : શનિવાર, તા. ૨૧-૪-૨૦૧૮
સમય : સવારે ૯.૦૦ કલાકથી ભોજનપર્યંત.
સ્થળ : શ્રી કચ્છી જૈન ભવન, પાલડી.
રજિસ્ટ્રેશન ફી : રૂા. ૫૦/- ફક્ત (સમાજની બહેનો માટે)
 રૂા. ૧૫૦/-

(સમાજ સિવાયની બહેનો માટે)

રજિસ્ટ્રેશન માટેનું સ્થળ : શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડી.

**Celebrate the motherhood
 &
 Get the desired child
 with the help of GarbhSanskar.**

સુલુ જ્વલંપ શાહ - કન્વીનર

હિડતી નજરે....

માસ ફેબ્રુઆરી-૨૦૧૮ દરમ્યાન શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદની વિવિધ સેવાઓનો લાભ લેનાર વ્યક્તિઓ		
ક્રમ	સેવાઓ	લાભ લેનાર વ્યક્તિઓ
૧.	<p>માતૃશ્રી સાકરબેન રવજી મોરારજી લાલન (કોડાય - સુપ્રીમવાલા) શ્રી કચ્છી જૈન ભવન, પાલડી, અમદાવાદ</p> <p>(અ) શ્રી નવનીત મેડિકલ સેન્ટર તથા શ્રીમતી પ્રભાવતીબહેન કાંતિલાલ વેલજી સાવલા મેડિકલ ચેક-અપ સેન્ટર, પાલડી, અમદાવાદ.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● કુલ લાભ લેનાર વ્યક્તિઓ જેમાંથી - ● શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદની વ્યક્તિઓ ૫૪૯ ● સાધુ-સાધ્વીજી મહારાજ સાહેબો ૪૪ ● મોતિયા - આંખનાં ઓપરેશન (સાપ્તાહિક બે દિવસ) ૨૩ ● સોનોગ્રાફી..... ૧,૨૯૯ ● ટી.એમ.ટી. (માત્ર ડોક્ટર દ્વારા ભલામણથી) ૨૭ ● બોડી ચેક-અપ ૫૨૦ ● અન્ય ૧૦,૩૧૩ <p>(બ) માતૃશ્રી કંકુબેન કાનજીભાઈ રવજી (નાની ખાખરવાલા) સેવા ભવન, પાલડી, અમદાવાદ કુલ લાભ લેનાર વ્યક્તિઓ ૬૯૭ શ્રી કચ્છી જૈન ભવન - પાલડીની કેન્ટીનમાં કુલ લાભ લેનાર વ્યક્તિઓ ૨,૧૨૪</p>	<p>૧૨,૭૭૫</p> <p>૨,૮૨૧</p>
૨.	<p>જી.એમ.ડી.સી. પ્રાયોજિત શ્રી કચ્છી વિશ્રામ ગૃહ - શાહીબાગ, અમદાવાદ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● શ્રી કચ્છી વિશ્રામ ગૃહમાં લાભ લેનાર કુલ વ્યક્તિઓ ૧,૫૯૮ ● કેન્ટીનમાં લાભ લેનાર કુલ વ્યક્તિઓ ૪,૭૩૫ ● શ્રી જલારામ અન્નક્ષેત્રમાં લાભ લેનાર કુલ વ્યક્તિઓ ૫૨૨ ● કચ્છ સંસ્કૃતિ મ્યુઝિયમની મુલાકાત લેનાર કુલ વ્યક્તિઓ ૮૬૧ ● શ્રી ધીરજલાલ ટોકરશી કાપડિયા ડયાલિસિસ સેન્ટરમાં લાભ લેનાર કુલ વ્યક્તિઓ ૪૬૧ 	<p>૮,૧૭૭</p>
૩.	<p>માતૃશ્રી કંકુબેન કાનજીભાઈ રવજી (નાની ખાખરવાલા) સેવા ભવન, ગીતા મંદિર, અમદાવાદ લાભ લેનાર કુલ વ્યક્તિઓ ૩૯૬</p>	<p>૩૯૬</p>
માસ ફેબ્રુઆરી-૨૦૧૮ દરમ્યાન વિવિધ પ્રકારની સેવાઓનો લાભ લેનાર કુલ વ્યક્તિ		૨૪,૧૬૯

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

યુવા વિકાસ સમિતિ

નોટબુક - ચોપડા વિતરણ ફોર્મ

ફોર્મ નં. : _____

(સંસ્થાએ ભરવાની વિગત)

સભ્યનું નામ : _____ વસતિપત્રક ક્રમાંક નં. : _____

રહેઠાણનું સરનામું : _____

ફોન : _____ મોબાઈલ : _____

વિદ્યાર્થીનું નામ : (૧) _____ ઉંમર : _____ ધોરણ : _____

(૨) _____ ઉંમર : _____ ધોરણ : _____

(૩) _____ ઉંમર : _____ ધોરણ : _____

(૪) _____ ઉંમર : _____ ધોરણ : _____

નોટબુક ચોપડાની વિગત	પ્રતિ ડઝનનો રાહત ભાવ		કુલ ડઝન		રકમ (રૂપીયામાં)
★ A-4 ચોપડા (૧૪૦ પાના)	રૂ. ૨૫૬/-	X		=	
★ A-5 નોટબુક (૧૭૬ પાના)	રૂ. ૨૦૦/-	X		=	
કુલ રકમ...					

કુલ રકમ (શબ્દોમાં) : રૂપીયા _____

ફોર્મ ભર્યાની તારીખ : _____ રસીદ નંબર : _____ સભ્યની સહી _____

CUT FROM HERE

ફોર્મ નં.

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

લાયન્સ ક્લબ ઓફ સરખેજ

ડિસ્ટ્રીક્ટ ૩૨૩-બી અને

સપ્તપદી મેરેજ બ્યુરો

વહીવટી ઓફિસ : ૫૫, ગ્રાઉન્ડ ફ્લોર, અજન્તા કોમર્શિયલ સેન્ટર, ઈન્કમટેક્ષ, આશ્રમ રોડ, અમદાવાદ.
ફોન : ૪૦૩૨૨૭૧૯ (મો) ૯૪૨૬૪૧૭૭૬૬, (મો) ૮૦૦૦૭૩૯૬૯૮, ૯૩૨૦૩૧૬૯૬૮

તારીખ : ૨૨-૪-૨૦૧૮, રવિવાર
સમય : બપોરે ૨.૦૦થી ૭.૦૦
સ્થળ : મંગળદાસ ટાઉન હોલ,
એલિસબ્રિજ, અમદાવાદ.

ના સંયુક્ત ઉપક્રમે
સમસ્ત જૈન સમાજના લગ્નોત્સુકો માટે
જીવનસાથી પસંદગી મહાસંમેલન - ૨૦૧૮
ઉમેદવારે ભરવાનું માહિતી ફોર્મ

ઉમેદવારનો
તાજેતરનો
પાસપોર્ટ સાઈઝનો
ફોટો
ટાંકણી / યુ-પીનથી
લગાવવો

ઉમેદવારનો
તાજેતરનો
પાસપોર્ટ સાઈઝનો
ફોટો
ગુંદરથી ચોંટાડવો.

૧. જ્ઞાતિ : _____ પેટા જ્ઞાતિ (દેરાવાસી/સ્થાનકવાસી/દિગંબર/તેરાપંથી) : _____ યુવક / યુવતિ

૨. ઉમેદવારનું પૂરું નામ (પ્રથમ અટક) : _____

૩. ઘરનું સરનામું : _____

૪. ફોન નંબર: (ઘર) : _____ (મો) : _____

૫. ઈ-મેઈલ એડ્રેસ : _____

૬. જન્મ તારીખ : _____ જન્મ સમય : _____ જન્મ સ્થળ : _____ ઉંમર વર્ષ : _____

૭. ઊંચાઈ : _____ વજન : _____ દેખાવ (ગોરો/ઉજળો/ઘઉંવણો/શ્યામ) : _____

૮. અભ્યાસ : _____

૯. વ્યવસાય : _____ માસિક આવક : _____

૧૦. વ્યવસાયનું સરનામું : _____

૧૧. પિતાનું પૂરું નામ : _____ મૂળ વતન : _____

૧૨. પિતાનો વ્યવસાય : _____ માસિક આવક : _____

૧૩. પિતાના વ્યવસાયનું સરનામું : _____ ફોન / મોબાઈલ : _____

૧૪. માતાનું પૂરું નામ : _____ મોસાળ : _____

૧૫. માતા જો વ્યવસાયી હોય તો વ્યવસાય : _____

૧૬. માતાના વ્યવસાયનું સરનામું : _____ ફોન / મોબાઈલ : _____

૧૭. જન્માક્ષરમાં માનો છો : હા / ના _____ શનિ / મંગળ છે? : હા / ના _____

૧૮. અન્ય ઉચ્ચ જ્ઞાતિમાં સંબંધ કરવા ઈચ્છતા હોય તો : _____ હા / ના _____

૧૯. ઉમેદવારનો દરજ્જો (૧) કુંવારા _____ હા / ના (૨) છુટાછેડા _____ હા / ના (૩) વિધુર _____ હા / ના (૪) વિધવા _____ હા / ના

૨૦. શારીરિક ક્ષતિ હોય તો તેની વિગત _____

પિતા / વાલીની સહી _____ તારીખ _____ ઉમેદવારની સહી _____

ફોર્મ નં. : _____ જન્મ તા. : _____ રજિ. ક્રમાંક નં. _____ તા _____

નાણાં મળ્યાની પહોંચ

જીવનસાથી પસંદગી સંમેલનમાં ઉમેદવાર તરીકે શ્રી _____ ને ભાગ લેવા માટે તથા
વાલીના પ્રવેશ ફી રૂા. _____ અંકે રૂા. _____ રોકડા/ ચેક/ડ્રાફ્ટ બેંકનું નામ _____
શાખા _____ ચેક નં. _____ તારીખ _____ થી મળેલ છે.
નાણાં લેનારનું નામ : _____ નાણાં લેનારની સહી : _____

જીવનસાથી પસંદગી મહા સંમેલનના નિયમો

૧. પસંદગી મહા સંમેલનમાં સમસ્ત જૈન સમાજના લગ્નોત્સુક પાત્રો જેવા કે અપરીક્ષિત યુવક-યુવતીઓ, વિદ્યુર-વિધવા, છુટાછેડા, ત્યક્તા, સિનિયર સિટીઝનો તથા વિકલાંગો ભાગ લઈ શકશે.
૨. મહા સંમેલનમાં ભાગ લેવા માટે ઉમેદવારોએ માહિતી ફોર્મ ભરવાનું તથા બે પાસપોર્ટ સાઈઝના ફોટા આપવાનું ફરજિયાત છે.
૩. મહા સંમેલનમાં ૧૮ વર્ષથી વધુ ઉંમરની વ્યક્તિને જ પ્રવેશ મળશે. નાના બાળકોને સાથે લાવવા નહીં.
૪. ઉમેદવારે પોતાની શૈક્ષણિક લાયકાત માટે છેલ્લી માર્કશીટ તેમજ જન્મ તારીખના પુરાવા માટે સ્કૂલ લિવિંગ સર્ટીફિકેટ અથવા જન્મના પ્રમાણપત્ર અને રહેઠાણના પુરાવાની ઝેરોક્ષ નકલ રજૂ કરવાની રહેશે.
૫. ઉમેદવારે આપેલ માહિતી ખોટી કે ગેરમાર્ગે દોરનારી ધ્યાનમાં આવશે તો તેવા ઉમેદવારનું ફોર્મ આપોઆપ રદ ગણવામાં આવશે.
૬. ઉમેદવારો દ્વારા માહિતી ફોર્મમાં દર્શાવેલી માહિતી જ પુસ્તિકામાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવશે. આ સંજોગોમાં માહિતી પુસ્તિકામાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલી માહિતીનો ઉપયોગ કરતાં પહેલા તેની ખરાઈ / ચોકસાઈ કરી લેવી હિતાવહ છે. સંસ્થાની આ અંગેની કોઈ જવાબદારી રહેશે નહીં.
૭. મહા સંમેલનમાં ભાગ લેવા માટે યુવક / યુવતી ઉમેદવારોએ રૂ. ૩૫૦/- ચૂકવવાના રહેશે તેમજ ઉમેદવારના માતા-પિતા / વાલી પ્રત્યેકના રૂ. ૨૦૦/- ચૂકવવાપાત્ર થશે. માહિતી પુસ્તિકા ઉમેદવારોને વિનામૂલ્યે આપવામાં આવશે. રજિસ્ટ્રેશન કર્યા સિવાયના અન્ય કોઈને માહિતી પુસ્તિકા વેચાણથી મળશે નહીં.
૮. સેન્ટર / કાર્યાલય ઉપર ફોર્મ આપતી વેળાએ નાણાં આપ્યાની પહોંચ અવશ્ય મેળવી લેવી. આપની સુવિધા માટે ચેક / ડીડીથી વ્યવહાર કરવા વિનંતી છે. ચેક/ડીડી “સપ્તપદી એજ્યુકેશન એન્ડ રેરિટેબલ ટ્રસ્ટ” ના રાષ્ટ્રીયકૃત બેંક અથવા અમદાવાદની બેંકમાં ક્લિયર થાય તેવી બેંકના ચેકથી પેમેન્ટ કરી શકાશે. (ચેક / ડીડી લખતી વખતે ચેક / ડીડીની પાછળ ઉમેદવારે પોતાનું નામ, મોબાઈલ નંબર / ફોન નંબર અવશ્ય લખવો.)
૯. પસંદગી મહા સંમેલનમાં ઉમેદવારે અવશ્ય હાજરી આપવાની છે તથા તેની સાથે ઓછામાં ઓછી એક વ્યક્તિએ હાજરી આપવી ફરજિયાત છે. અન્યથા ફોર્મ સ્વીકારવામાં આવશે નહીં.
૧૦. માહિતી ફોર્મમાં જરૂરી વિગતો ભરી, ફોટો લગાવી, જરૂરી ફી સાથે સંસ્થાના વહીવટી કાર્યાલયના સરનામે તા. ૩૧-૩-૨૦૧૮ સુધીમાં મોકલી આપવાના રહેશે.
૧૧. ભરેલા માહિતી ફોર્મ જમા કરાવતી વખતે ઉમેદવારે પ્રવેશપાસ તથા માહિતી પુસ્તિકા / ભોજન પાસ / બેઝ મેળવી લેવાના રહેશે. પ્રવેશ પાસ / માહિતી પુસ્તિકા પાસ વિના કોઈને પણ પ્રવેશ તથા માહિતી પુસ્તિકા આપવામાં આવશે નહીં. માહિતી પુસ્તિકા કાર્યક્રમના દિવસે જ મળશે.
૧૨. સંમેલનના નિયમો, શરતો, કાર્યક્રમની તારીખ, સ્થળ, સમય અંગે જરૂર પડે ફેરફાર કરવાનો તેમજ કોઈ ઉમેદવારનું ફોર્મ સ્વીકારવું કે કેમ તે અંગે નિર્ણય લેવાનો સંસ્થાને અબાધિત અધિકાર છે અને તે માટે ઉમેદવારો તથા તેમના વાલીઓને બંધનકર્તા રહેશે.
૧૩. શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજના ઉમેદવારોએ તેમના ફોર્મ શ્રી કચ્છી જૈન ભવન, ૪૩/૪૪, બ્રાહ્મણ મિત્ર મંડળ સોસાયટી, પાલડી, એલિસબ્રિજ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૬ ખાતે જમા કરાવવાના રહેશે. વધુ વિગત માટે નીચેના સભ્યોનો સંપર્ક કરવો :
વીણાબેન સંઘવી : ૮૦૦૦૭ ૩૮૬૮૮, ગિરીશભાઈ : ૯૩૨૦૩ ૧૬૮૬૮
ઉપરોક્ત નિયમો / સૂચનો અમોએ ધ્યાનપૂર્વક વાંચેલ છે, જે બંધનકર્તા છે.
પાસ નોંધ : તા. ૭-૪-૨૦૧૮ પછી ફોર્મ ભરનાર ઉમેદવારનું નામ પુસ્તિકામાં છપાશે નહીં. પણ તેઓને પુસ્તિકા મળી શકશે.

વાલીની સહી : _____ તારીખ : _____ ઉમેદવારની સહી : _____
પાસ નં. : _____ કુલ પાસની સંખ્યા : _____ પાસ લેનારની સહી : _____

પસંદગી સંમેલનમાં ભાગ લેનાર સભ્યોના નામ

ક્રમ	સભ્યનું નામ	ઉંમર	રકમ

નાણાં સ્વીકારનારનું નામ : _____ તારીખ : _____ નાણાં સ્વીકારનારની સહી : _____

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ
શ્રી કચ્છી જૈન ભવન, ૪૩/૪૪, બ્રાહ્મણ મિત્ર મંડળ સોસાયટી,
પાલડી, એલિસબ્રિજ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૬.
સંપર્ક : વીણાબેન સંઘવી (મો) ૮૦૦૦૭ ૩૮૬૮૮
ગિરીશભાઈ (મો) ૯૩૨૦૩ ૧૬૮૬૮

સમસ્ત જૈન સમાજના લગ્નોત્સુકો માટે
જીવનસાથીની પસંદગી મહા સંમેલન
તારીખ : ૨૨-૪-૨૦૧૮, રવિવાર
સમય : બપોરે ૨ થી ૭ કલાકે
સ્થળ : ટાઉન હોલ, એલિસબ્રિજ, અમદાવાદ.

સપ્તપદી ઓફિસ : ૫૫, ગ્રાઉન્ડ ફ્લોર, અજન્ટા કોમર્શિયલ સેન્ટર, ઈન્કમટેક્સ, આશ્રમ રોડ, અમદાવાદ. મો. ૯૪૨૬૪ ૧૭૭૬૬

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ સંચાલિત
માતુશ્રી કંકુબેન કાનજીભાઈ રવજી (નાની ખાખરવાલા)
શ્રી કચ્છી જૈન સેવા ભવન
એસ. ટી. સ્ટેન્ડ પાસે, અમદાવાદ.

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ સંચાલિત
માતુશ્રી સાકરબહેન રવજી મોરારજી લાલન (કોડાય - સુખીમવાલા)
શ્રી કચ્છી જૈન ભવન
પાલડી, અમદાવાદ.

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ સંચાલિત
શ્રી કચ્છી વિશ્રામ ગૃહ
શાહીબાગ, અમદાવાદ.

શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજ - અમદાવાદ સંચાલિત
શ્રી નવનીત ભવન (આવાસ યોજના)
બહેરામપુરા, અમદાવાદ.

Unique Features

- WIDE NETWORK TO OVER 400 LOCATIONS ACROSS INDIA
- BEST IN INDUSTRY INFRASTRUCTURE & IT SUPPORT
- RUNS ON PROVEN SYSTEMS & EFFICIENT OPERATIONS
- MOVING OVER 10 MILLION PARCELS, WEIGHING OVER 15 LAC TONS WORTH Rs. 35,000 Cr
- MODERN, GPS SUPPORTED FLEET OF MORE THAN 800 VEHICLES
- ETHICAL ORGANIZATION WITH CORE VALUES, VISION 2020, PURPOSE & QUALITY ASSURANCE
- TRUSTED BY OVER 1 MILLION SATISFIED CUSTOMERS FROM ACROSS SME, LARGE & MNC SECTORS
- WINNERS OF SEVERAL NATIONAL EXCELLENCE AWARDS

Our Offerings

- END TO END MARINE TRANSIT INSURANCE COVER FOR ALL GOODS BOOKED THROUGH US
- SPEEDY CLAIM SETTLEMENT
- 24 X 7 CCTV SURVEILLANCE AT MAJOR HUBS & BRANCHES
- 100% COMPUTERIZED & DIGITAL ENVIRONMENT
- ISO 9000:2008 CERTIFIED COMPANY & FULLY COMPLIANCE DRIVEN
- DEDICATED KEY & CORPORATE ACCOUNTS MANAGEMENT
- SPECIALISTS IN SAFE, SPEEDY & COST FRIENDLY PARCEL MANAGEMENT AND CUSTOMIZED OFFERINGS
- NATIONAL AWARD WINNING CUSTOMER SERVICES TEAM
- TOTAL PEACE OF MIND

To know more about us, call us today

CORPORATE OFFICE : V-Trans India Limited, 6, Corporate Park, V. N. Purav Marg, Chembur, Mum - 400071
Tel: + 91 25220423 – 26 | Toll Free: 1800 220 180 | Email: info@vtransgroup.com

**Our other
Divisions**

भंगल मंडिर • ओषिल-२०१ॢ • ॢ१

Blazo Clothing Mfg. Co. Pvt. Ltd.
310, Amit Industrial Estate, 61, Dr. S.S. Rao Road
near Gandhi Hospital, Parel, Mumbai - 400012
Tel: (022) 24124595, 24168645, 24115010, 24104290
blazoorder@yahoo.co.in / www.blazoclothing.com

સુપ્રસિદ્ધ કલાકારો દ્વારા અભિનીત સુપરહીટ નાટકો, ફિલ્મો,
કોમેડી સીન, હાસ્ય-કલાકારોના જોકસ અને બીજું ઘણું બધું.

ગુજરાતી મનોરંજનનો ખજાનો

“Shemaroo Gujarati App”

FREE ડાઉનલોડ કરવા માટે

આજે જ **9222231242** પર મિસડ કોલ આપો.

Also Available on

www.shemarooent.com

You Tube /shemaroogujarati

f /shemaroogujarati

t /shemarooguj

“GUJ” on +91 7710042999